

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قدردانی

تشکر و سپاس از استاد گران قدر و بزرگوارم جناب دکتر مجتبی عرب مومنی که طی سال های دوره ی کارشناسی ، از محضر پرفیض تدریس شان ، بهره ها برده ایم و با امتنان بیکران از مساعدت های بی شائبه ایشان . آرزوی سلامتی ، توفیق و موفقیت بیش از پیش را برای ایشان از خداوند مسئلت می نمایم.

دانشگاه خلیج فارس بوشهر

دانشکده فنی و مهندسی جم

گروه مهندسی صنایع

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی

مهندسی صنایع

عنوان : طبقه بندی چالش ها و تنگناهای مدیریتی تولید ملی و

راهکارهای مقابله با آن

استاد راهنما : دکتر مجتبی عرب مومنی

پژوهشگر : فاطمه شریفی

بهمن ماه ۱۳۹۹

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده.....	۹
فصل اول : کلیات تحقیق	
۱-۱- مقدمه.....	۱۲
۱-۲- اهمیت و ضرورت پژوهش.....	۱۵
۱-۳- اهداف پژوهش.....	۱۷
۱-۴- سوالات پژوهش.....	۱۷
۱-۴-۱ سوالات اصلی پژوهش.....	۱۷
۱-۴-۲ سوالات فرعی پژوهش.....	۱۷
۱-۵- تعریف واژه ها و اصطلاحات فنی و تخصصی.....	۱۸
۱-۶- خلاصه فصل اول.....	۲۱
فصل دوم : مروری بر ادبیات تحقیق و پیشینه تحقیق	
۱-۲- مقدمه.....	۲۳
۲-۲- بخش اول : کار.....	۲۴
۲-۲-۱- مفاهیم و تعاریف کار.....	۲۴
۲-۲-۲- تاریخچه کار.....	۲۵
۳-۲- بخش دوم : تولید ملی.....	۲۷
۳-۲-۱- مفاهیم و تعاریف تولید ملی.....	۲۷
۳-۲-۲- عوامل موثر بر تولید.....	۲۷
۳-۲-۳- اهمیت تولید ملی.....	۲۹

- ۳۱-۲-۳-۴- مهم ترین مزایای تقویت تولید ملی.....
- ۳۲-۲-۳-۵- راهکارهای تقویت تولید ملی.....
- ۳۲-۲-۳-۶- امکانات موجود برای رونق تولید ملی.....
- ۳۳-۲-۳-۷- آثار رونق تولید ملی در حوزه های مختلف.....
- ۴۱-۲-۳-۸- عوامل موثر بر تولید ملی.....
- ۴۶-۲-۳-۹- شاخص های حمایت از تولید ملی.....
- ۴-۲- بخش سوم : سرمایه

- ۵۰-۲-۴-۱- مفاهیم سرمایه.....
- ۵۰-۲-۴-۲- انواع سرمایه.....
- ۵۲-۲-۴-۳- ابعاد سرمایه.....
- ۵۳-۲-۵- مدیریت تولید.....
- ۵۳-۲-۵-۱- مفاهیم مدیریت تولید.....
- ۵۳-۲-۵-۲- وظایف مدیریت تولید.....
- ۵۵-۲-۵-۳- مدیریت تولید ملی و توسعه اشتغال.....
- ۵۷-۲-۶- پیشینه پژوهش.....
- ۶۵-۲-۷- خلاصه فصل دوم.....

فصل سوم : روش تحقیق

- ۶۷-۳-۱- مقدمه.....
- ۶۹-۳-۲- مدل مفهومی تحقیق.....
- ۷۰-۳-۳- روش شناسایی پژوهش.....
- ۷۰-۳-۳-۱- نوع و هدف پژوهش.....

- ۳-۴- مسائل ، چالش ها و تنگناهای تولید ملی.....۷۲
- ۳-۵- راهکارهای مقابله با چالش های تولید ملی.....۷۷
- ۳-۶- طبقه بندی چالش ها و راهکارهای تولید ملی.....۸۶
- ۳-۶-۱- طبقه بندی عام چالش ها و تنگناهای تولید ملی.....۸۷
- ۳-۶-۲- طبقه بندی خاص چالش های تولید ملی و راهکارهای آن.....۸۹
- ۳-۷- روش انجام پژوهش.....۹۵
- ۸-۳- انتخاب معیارها.....۹۵
- ۳-۹- روش تجزیه و تحلیل سلسله مراتبی.....۹۵
- ۳-۱۰- مزایای فرآیند تحلیل سلسله مراتبی.....۹۶
- ۳-۱۱- الگوریتم تشخیص سازگاری و ناسازگاری ماتریس مقایسات زوجی.....۹۸
- ۳-۱۲- حجم نمونه.....۱۰۰
- ۳-۱۳- تشریح روش گراوری داده ها و اطلاعات.....۱۰۰
- ۳-۱۴- پایایی و روایی پرسشنامه AHP (نرخ سازگاری).....۱۰۰
- ۳-۱۴-۱- تعریف نرخ سازگاری.....۱۰۱
- ۱۵-۳- گام های تشکیل پرسشنامه AHP.....۱۰۱
- ۳-۱۶- خلاصه فصل سوم.....۱۰۳

فصل چهارم : نتایج و تحلیل

- ۱-۴- مقدمه..... ۱۰۵
- ۲-۴- روش AHP در شناسایی وزن اهمیت معیارها..... ۱۰۵
- ۳-۴- مراحل فرآیند تحلیل سلسله مراتب (AHP)..... ۱۰۵
- ۱-۳-۴- وزن اهمیت معیارها..... ۱۰۶
- ۲-۳-۴- تشکیل ساختار سلسله مراتبی مدل مفهومی..... ۱۰۷
- ۳-۳-۴- جداول مقایسات زوجی چالش های اصلی و زیر چالش های آن..... ۱۰۹
- ۴-۴- خلاصه فصل چهارم..... ۱۲۰

فصل پنجم : نتیجه گیری

- ۱-۵- نتیجه گیری..... ۱۲۲
- منابع و مآخذ..... ۱۲۸

فهرست اشکال

- شکل ۳-۱ : مدل مفهومی تحقیق..... ۶۸
- شکل ۴-۱ : ساختار سلسله مراتبی مدل مفهومی..... ۱۰۸

فهرست جداول

- جدول ۳-۱ : طبقه بندی عام چالش ها و تنگناهای تولید ملی ۸۷
- جدول ۳-۲ : طبقه بندی خاص چالش های تولید ملی و راهکارهای آن..... ۸۹
- جدول ۴-۱ : مقایسات زوجی معیارهای اصلی..... ۱۰۹
- جدول ۴-۲ : مقایسات زوجی زیر معیارهای مربوط به چالش های مواد اولیه..... ۱۱۰
- جدول ۴-۳ : مقایسات زوجی زیر معیارهای مربوط به چالش های قانونی و قضایی..... ۱۱۱
- جدول ۴-۴ : مقایسات زوجی زیر معیارهای مربوط به چالش های حوزه بازار..... ۱۱۲
- جدول ۴-۵ : مقایسات زوجی زیر معیارهای مربوط به چالش های روابط صنعتی..... ۱۱۳
- جدول ۴-۶ : مقایسات زوجی زیر معیارهای مربوط به چالش های اداری..... ۱۱۴
- جدول ۴-۷ : مقایسات زوجی زیر معیارهای مربوط به چالش های تحقیق و توسعه..... ۱۱۴
- جدول ۴-۸ : مقایسات زوجی زیر معیارهای مربوط به چالش های سیاسی و روابط بین الملل..... ۱۱۵
- جدول ۴-۹ : مقایسات زوجی زیر معیارهای مربوط به چالش های ناکارآمدی نظام مالی دولت..... ۱۱۶
- جدول ۴-۱۰ : مقایسات زوجی زیر معیارهای مربوط به چالش های نارسایی سیستم حمایتی..... ۱۱۷
- جدول ۴-۱۱ : مقایسات زوجی زیر معیارهای مربوط به چالش های فرهنگی..... ۱۱۷
- جدول ۴-۱۲ : وزن معیارها و رتبه عوامل موثر بر تولید ملی مطابق با روش AHP..... ۱۱۸
- جدول ۴-۱۳ : وزن زیر معیارها و رتبه آنها مطابق با روش AHP..... ۱۱۹

چکیده

رهبر معظم انقلاب، سال ۱۳۹۱ را سال تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی نام گذاری کردند و تاکید نمودند که عرصه چالش مهم در سال جاری، عرصه اقتصادی است. لذا در سال جاری، تولید محوری باید کانون سیاست گذاری های اقتصادی کشور باشد، بدین معنا که در سیاست های ارزی، پولی و مالی، تجاری، بانکی و مالیاتی بایستی برای تولید اولویت قائل شد. بر این اساس، تولیدکنندگان نیازمند حمایت ملی و معنوی از سوی دولت می باشند. شایان ذکر است که حمایت از تولید داخل، جذب سرمایه های ایرانی و مدیریت واردات به افزایش قدرت خرید مردم و همین طور افزایش استفاده از کالاهای ایرانی منجر می شود. بنابراین فرآیند حمایت از تولید ملی نیازمند برنامه ریزی دقیق و سنجیده است، با تنظیم و تدوین برنامه بلندمدت، میان مدت و گنجاندن برنامه های کوتاه مدت و استراتژیک در بطن این برنامه های کلیمی توان رهیافت تولید ملی را عملی و تحقق پذیر نمود. لذا مدیریت و برنامه ریزی دقیق و سنجیده در عرصه تولید ملی می تواند موجبات رشد و ارتقای سطح تولید ملی را فراهم آورد. با این وجود، در حال حاضر، عدم حمایت از بخش تولید در کشور، دغدغه اصلی فعالان اقتصادی به خصوص بخش خصوصی است. هم اکنون توجه به بخش تولید و افزایش بهره وری و نیز صیانت از سرمایه های ملی با چالش های جدی مواجه است که در مرحله نخست، باید این چالش ها شناسایی و رفع گردد تا زمینه برای ایجاد بهره وری و اشتغال پایدار فراهم گردد. بر این اساس، حمایت از تولید، نیازمند مطالعه دقیق و همه جانبه چالش ها و تنگناهای تولید ملی است تا با توجه به آن، برای ارتقای تولید و شکوفایی اقتصاد کشور، یک برنامه عملیاتی جهت رفع این

چالش ها و تنگناها تدوین و اجرایی شود . لذا مطالعه حاضر با بهره گیری از روش تحلیل محتوا و رویکرد استقرایی ، به شناسایی و طبقه بندی مسائل ، چالش ها و تنگناهای تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی پرداخته و راهکارها و بدیل های رفع و مقابله با این دغدغه ها و تنگناها را تبیین می نماید . امید است این مطالعه ، راهنمایی جهت تحقیقات آتی بوده و به عنوان الگویی به منظور شناسایی چالشها و تنگناهای تولید ملی، موثر واقع شود و با ارائه راهکارهای برخورد با این مسائل و تنگناها، دولتمردان و سایر دست اندرکاران را در دستیابی به این آرمان ملی و تنظیم برنامه های مدون یاری رساند .

واژه‌های کلیدی : تولید ملی، کار، سرمایه ایرانی، چالش های تولید ملی ، اقتصاد ، دولت

فصل ١ :
كليات تحقيق

۱-۱- مقدمه

طی دهه ۱۹۹۰ میلادی، جهش جهانی اقتصاد، تولید و تجارت آغاز شد. این جهش، همه جوامع بشری را به سوی نوعی از اقتصاد و تجارت واحد جهانی هدایت کرد. در این جهش، تمامی کشورها سعی کردند تا به پشتوانه اقتصاد و فرهنگ ملی خود، ایفای نقشی را که می توانستند نقش آفرین خوبی در آن باشند، بر عهده گیرند. بر این اساس، هر کشوری که می توانست به پشتوانه اقتصاد و فرهنگ ملی خود به بخشی از تقاضاهای بازار جهانی در حوزه اقتصاد پاسخ دهد، تولیدات و خدمات خود را راهی بازارهای جهانی نمود. این چنین شرایطی، به اقتصاد و تجارت، شکلی جهانی داد و هر کشوری که به این فضای جهانی وارد شد، از منافع آن نیز بهره گرفت و به طور طبیعی، کشوری که خود را در این فضا قرار نداد، نتوانست منفعتی را بهره مند شود. در راستای این تحولات، رهبر معظم انقلاب موضوع تولید ملی را مطرح کردند، تولیدی که به فرموده ایشان برآیندی از حرکت دو بال «کار» و «سرمایه» ایرانی است. لذا سال ۱۳۹۱ به عنوان سال «تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی» نام گذاری گردید که نشان می دهد در سال جاری، مقوله تولید ملی نزد مقامات عالی نظام جمهوری اسلامی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار شده است. مقام معظم رهبری، تاکید کردند که عرصه چالش مهم در سال جاری، عرصه اقتصادی بوده و بخش مهمی از جهاد اقتصادی، مسئله تولید ملی است، به گونه ای که سهم دولت در این کار، پشتیبانی از تولیدات داخلی صنعتی و کشاورزی، سهم سرمایه داران و کارگران، تقویت چرخه تولید و اتقان در کار تولید و سهم مردم - که از همه اینها مهم تر است - مصرف تولیدات داخلی است.

واقعیت این است که برای رسیدن به ایرانی آباد، پیشرفته و منطبق بر سند چشم انداز ۲۰ ساله کشور و مهم تر از آن، رقابت با کشورهای هم تراز در منطقه، بایستی اقتصادی را از یک اقتصاد مبتنی بر نفت، به سمت یک اقتصاد مبتنی بر کارایی و بهره وری سوق داد که این تنها در سایه حمایت از تولید میسر است. بدون تردید پیش نیاز تحقق این مهم، هم فکری، همدلی و همکاری همگانی است. همه تفکرات و جناح ها در کنار کلیه ارکان نظام، دست در دست بخش های خصوصی و تعاونی کشور، لازم است با عبور از اختلافات، عزم ملی را برای تقویت تولید ملی جزم نمایند و صد البته فرصت های حرکت و عمل واقعی و مفید را فدای تبلیغ و شعار ننمایند. لذا حمایت صحیح از تولید ملی، کار و سرمایه ایرانی، گام مهمی در جهت دستیابی به اهداف کشور بوده و در ارتقای جایگاه ایران به رتبه اول منطقه تاثیرگذار خواهد بود در این راستا، شناخت چالش ها و تنگناهای پیش رو این شعار ملی و آگاهی از راهبردهای مقابله با آن می تواند همگان را در رسیدن به این مهم یاری رساند که در این مطالعه به آن پرداخته شده است. به منظور محقق شدن این هدف، یک طبقه بندی عام و کلی از چالش ها و تنگناهای تولید ملی ارائه می گردد. این طبقه بندی، شامل تمامی مسائل، دغدغه ها، چالش ها و مشکلاتی است که مانع از شکوفایی و رشد اقتصادی شده و در مسیر تحقق اهداف و آرمان های تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی خلل ایجاد می کنند. سپس با استفاده از روش تحلیل محتوا، یک طبقه بندی خاص از چالش ها و تنگناهای تولید ملی نیز ارائه می گردد که به دسته بندی نمودن مسائل و دغدغه های تولید ملی پرداخته و آنها را در ده دسته جای می دهد که به عنوان عوامل موثر بر تولید ملی شناخته می شوند. بنابراین، طبقه بندی ارائه شده در این مطالعه،

ضمن جلوگیری ها نمودن از برداشتی غلط و نابه جای افراد و جریان های مختلف از این شعار ملی ، با تبیین یک طبقه بندی خاص از چالش ها و تنگناهای پیش روی تولید ملی ، گامی بلند در راستای رونق تولید ملی برداشته و شناختی نسبتاً جامع درباره دغدغه ها و مسائل مبتلا به تولید ملی و راهکارهای مقابله با آن به دست اندرکاران می دهد . لذا آگاهی از این طبقه بندی ، سیاست گذاران، کارشناسان، مدیران دولتی و تولیدی و سایر ذی نفعان را در اتخاذ سیاست ها و راهکارهای مقابل های مناسب ، یاری می رساند .

۱-۲- اهمیت و ضرورت پژوهش

امروزه در همه جوامعت بشری، تولید از اهمیت خاصی برخوردار است و همه انسان ها به نقش و اهمیت آن واقفند. به گونه ای که در یکی دو قرن گذشته افراط شکل گرفته در تولید، ناشی از مطلوبیت ذاتی یافتن آن است. تولید در نگرش عمومی بشر یک ارزش تلقی شده و صرف نظر از نیاز و یا اهداف تولید مسابقه ای بی رحمانه در تولید هرچه افزون تر، چهره زندگی مردم غرب و شرق عالم را دگرگون کرده و خسارت های جبران ناپذیری نیز به منابع موجود در کره خاکی وارد نموده است.

اکنون نیز تولید هر چه بیشتر یک شاخص کمال و رشد و قدرت برای کشورها به حساب می آید و غفلت جدی در نگرش به تولید و بایسته های آن، مسیر بهره برداری صحیح از نعمات پروردگار در روی زمین را با آسیب های فراوان و مخاطرات مهمی روبرو ساخته است که البته ضرورت دارد در باب اصلاح این نگرش نیز فکری اساسی شود در هر صورت هرگاه از ضرورت پرداختن به تولید سخن به میان می آید گاه مقصود، مطلق تولید است و گاه مراد، تولید داخلی است و این دو موضوع جدا از هم می باشد. مطلق تولید برای بشر اهمیت و ضرورت دارد زیرا تولید به معنی زندگی است، تولید رشد است، شکوفائی است، کار است، تلاش است، اشتغال است، بهره گیری از طبیعت است، رفع نیازهای زندگی است، رفاه شخصی و عمومی است، استفاده بهتر از منابع موجود است رفع مشکلاتی همچون بیکاری، تورم، مسکن و به حرکت درآوردن چرخ عظیم اقتصاد یک جامعه است. تولید عامل اصلی ایجاد استحکام در اقتصاد است سامان دادن اقتصاد و محور پیشرفت و توسعه است.

از همین رو تولید ، شاخص و معیار اصلی پیشرفت در یک کشور است و برای ما نیز بعنوان شاخص پیشرفت، ملاکی برای اندازه گیری سرعت ، شتاب و میزان پیشرفت محسوب می گردد موضوع تولید داخلی و تأکید بر آن علاوه بر همه اهمیت های پیش گفته ، ضرورت های ویژه ای دارد که بخصوص در شرایط کنونی برای کشور ما بسیار تعیین کننده و سرنوشت ساز می باشد توجه و تأکید بر تولید داخلی در این مقطع دارای معنی خاص و ویژه ای است. دوران ۸ سال دفاع مقدس، نقطه عطفی برای حرکت به سمت پیشرفت و جهش اقتصادی بوده است. در این دوره، تقریباً هر آنچه قبل از انقلاب خریداری و انبار شده بود، توسط بخش مصرف داخلی کشور مورد استفاده قرار گرفت یا در دفاع مقدس، برای مقابله با دشمن و تامین نیازهای روزمره و ضروری کشور، مصرف شد و به اتمام رسید. از این رو، ظرفیت و نیاز به طراحی پایه های نوینی برای تولید داخلی مبتنی بر شعارهای بنیادین انقلاب و استراتژی های خودکفایی و استقلال شکل گرفت. در این گزارش، با هدف مسئله یابی و ارائه راهکار، به موضوع تولید ملی و چالش های آن پرداخته می شود.

۱-۳- اهداف پژوهش

۱- طبقه بندی چالش ها و تنگناهای مدیریتی تولید ملی

۲- راهکارهای مقابله با چالش های تولید ملی

۲- عوامل موثر بر تولید ملی

۱-۴- سوال های پژوهش

۱-۵-۱- سوال های اصلی پژوهش

۱- طبقه بندی چالش ها و تنگناهای مدیریت تولید ملی چگونه است؟

۲- راهکارهای مقابله با چالش های تولید ملی چگونه است؟

۲-۵-۱- سوال های فرعی پژوهش

۱- چرا تولید ملی اهمیت دارد؟

۲- حمایت از تولید ملی چه منافعی دارد؟

۱-۵- تعریف واژه ها و اصطلاحات فنی و تخصصی

مفهوم تولید ملی ، کار و سرمایه ایرانی

کار : کار می تواند به عنوان انجام وظایفی تعریف شود که متضمن صرف کوشش های فکری و جسمی بوده و با هدف تولید کالاها و خدماتی است که نیازهای انسانی را برآورده سازد . کار در همه فرهنگ ها ، اساس نظام اقتصادی است که شامل نهادهایی می شود که با تولید و توزیع کالاها و خدمات سر و کار دارند بر این اساس ، کار محور پیشرفت ، حرکت و حیات مستمر جامعه است و اگر کار نباشد ، سرمایه ، مواد ، انرژی ، اطلاعات ، هیچکدام برای انسان مفید نخواهد بود ، چرا که کار همچون روحی در سرمایه ، انرژی و مواد اولیه می دمد . لذا عدم توجه به کار و سرمایه ایرانی ، عدم شکل گیری تولید ملی را در پی دارد و اگر تولید ملی شکل نگیرد ، استقلال اقتصادی کشور تحقق پیدا نمی کند . به طور کلی ، دو رویکرد کلان نسبت به تولید ملی وجود دارد یک رویکرد ، رویکرد عام که می توان آن را چنین تعریف نمود : « شکوفاسازی توانمندی های خودی بر اساس توان داخلی (استعداد ایرانی) به هدف فعال سازی استعدادهای پنهان جامعه و بالفعل نمودن منافع بالقوه جامعه» و دیگری، رویکرد خاص بوده که گستره شعار ، سال تنها ناظر به اقتصاد جامعه می باشد و عبارت است از : « شکوفاسازی توانمندی های صنعتی بر اساس توان داخلی به هدف بالا بردن سطح ارزش افزوده در کشور و رفع نیازمندی های معیشتی و اجتماعی جامعه».

تولید ملی : تولید ملی از جهت زیربنای فکری- فرهنگی به اندیشه ، اخلاق ، فقه و نظام حقوقی حاکم بر جامعه بستگی دارد . به عبارت ساده تر ، تولید ملی دو رکن مهم دارد ، رکن سخت افزاری و رکن نرم افزاری . رکن سخت افزاری از مقوله ماده و اقتصاد است و رکن نرم افزاری از مقوله اندیشه ، فرهنگ ، اخلاق و قانون می باشد . منابع طبیعی و تجهیزات تولید ، فیزیکی و اقتصادی است ولی بعد انسانی آن اندیشه ، اخلاق ، عادات و انگیزه های فرهنگی بوده و رسانه ها و نهادهای فرهنگی نقش اصلی را در بخش نرم افزارهای تولید بر عهده دارند . در دنیای اقتصاد ، هم خوانی و همکاری سخت افزارها و نرم افزارها ضروری است . تولید انگیزه کار ، فرهنگ خودکفایی ، همکاری ، امید، قوانین و رفتار عادلانه و اخلاقی در بخش نرم افزاری جای دارد .

سرمایه ایرانی : در این نگاه نباید صرفاً به سرمایه های مادی ، توجه نمود . هر چند سرمایه ی مادی نیز بخش شایانی از سرمایه های ملی یک ملتند . مجموعه تجهیزات و ماشین آلات تولیدی، مجتمعات بزرگ صنعتی، بنگاه های کشت و صنعت ، مجتمعات پالایشگاهی و پتروشیمیایی ، سدها و نیروگاه ها ، خطوط انتقال انرژی ، ناوگان حمل و نقل دریایی و هوایی و ریلی ، باغات ، صنایع تبدیلی کشاورزی ، صنایع غذایی و حتی صنایع و کارگاه های کوچک و خرد ، بخشی از سرمایه ملی کشور هستند که در طول زمان و با همت بسیاری از مردمان این سرزمین خلق شده اند . این سرمایه ها ، چنانچه هدفمند و با الگوی مدیریتی صحیح و تولید بهینه و افزایش بهره وری و استفاده از مزیت های نسبی اداره شوند ، زیربنای توسعه و آبادانی کشور و رقابت در عرصه های جهانی هستند . بنابراین سرمایه ایرانی، مجموعه ای از سرمایه های مادی ، انسانی و

مدیریتی در قلمرو ملی است که حمایت از آنها نیاز به یک راهبرد محکم و درون زا دارد . تجربه های اقتصاد ایران طی سه دهه اخیر بیانگر این واقعیت است که با وجود انجام برخی تحولات مثبت زیربنایی و ساختاری در اقتصاد کشور طی برنامه های توسعه ، هنوز کشور ما تا رسیدن به مرز اشباع در به کارگیری همه امکانات سرمایه ای خود ، راهی بس طولانی را پیش رو دارد . لذا تحقق عملی شعار حمایت از تولید ملی ، الزامات خاص خودش را دارد که اگر چه در فضای فعلی اقتصاد کشور مشکل به نظر میرسد ، اما اگر یک عزم ملی در بین کارگزاران نظام و اقشار مختلف اعم از تولید کنندگان و مصرف کنندگان به وجود بیاید ، چشم انداز رسیدن به اهداف این شعار خیلی دور از انتظار نیست . بر این اساس ، درک تنگناهای تولید ملی، راهگشا و روشن گر این امر خطیر خواهد بود . تا جایی که مطالعه عمیق و همه جانبه این چالش ها ، سبب تدوین برنامه های عملیاتی مناسب در راستای رفع این موانع شده و بالندگی و شکوفایی اقتصادی را به دنبال دارد .

۱-۶- خلاصه فصل اول

در این فصل مقدمه که به بیان و بررسی ضرورت تحقیق می پردازد . اهمیت موضوع ، چرا این موضوع انتخاب شده و انجام این پژوهش چه منافی خواهد داشت ؟ اهداف و سوالات پژوهش در این فصل مطرح شده است و مفهوم واژه ها و اصطلاحات تخصصی مقاله (تولید ملی ، کار و سرمایه) مورد بررسی قرار گرفته است .

فصل ۲ :

مرور ادبیات و پیشینه تحقیق

۲-۱- مقدمه

در این فصل به بررسی ادبیات مرتبط با تحقیق پرداخته می‌شود. از آنجا که این تحقیق مباحث مختلفی را شامل می‌شود، ادبیات تحقیق در سه بخش مختلف بررسی می‌شود. این بخش‌ها عبارتند از:

● کار

● تولید ملی

● سرمایه

لازم به ذکر است در خصوص طبقه بندی چالش‌ها و تنگناهای مدیریتی تولید ملی و راهکارهای مقابله با آن نیز توضیحاتی در انتهای فصل آورده شده است.

۲-۲- بخش اول : کار

۲-۲-۱- مفاهیم و تعاریف کار

کار هر فعالیتی (اقتصادی یا غیر اقتصادی) است که باعث می شود تغییر در ارزش کالا یا ارائه خدمتی بوجود آید ، و ارزش آن در اثر فعالیت افزایش یا کاهش می یابد و جهت آن رسیدن به هدفی است . اما در حال حاضر بیشتر فعالیت هایی مد نظر است که باعث افزایش ارزش کالا یا ارائه خدمتی می شود .

کار فعالیتی بدنی یا فکری در جهت تولید و کسب درآمد است .

از نظر اقتصاددانان لیبرال (کار عبارت است از استفاده یی که انسان از قوای مادی و معنوی خود در راه تولید ثروت یا ایجاد خدمات می کند) .

از نظر لودیک اچ مای اقتصاددان آمریکایی (هر گونه فعالیت انسانی ، خواه ذهنی و جسمی و خواه معنوی و ایده یی که به تولید کالاهای اقتصادی بیانجامد ، کار نامیده می شود .

کار اقتصادی : فعالیتی است که باعث می شود ارزش کالا یا خدمتی افزایش یابد .

کار غیر اقتصادی : فعالیتی است که باعث می شود ارزش کالا یا خدمتی کاهش یابد .

۲-۲-۲- تاریخچه کار

وزارت کار و امور اجتماعی به عنوان نهادی بی طرف به منظور حل اختلافات کارگری و کارفرمایی و نظارت بر اجرای قانون کار از سال ۱۳۲۵ در کشور تاسیس و شروع به فعالیت کرد. در آبان ماه سال ۱۳۲۳ در وزارت پیشه و هنر، اداره مستقلی به نام اداره کل کار تشکیل شد، این اداره کل ابتدا برای رسیدگی به اختلافات تصویب نامه‌ای تنظیم شد که در فروردین ماه سال ۱۳۲۴ به تصویب هیات وزیران رسیده و اولین طرح قانون کار در ۲۸ اردیبهشت ماه ۱۳۲۵ و در زمان تعطیلی مجلس به دست تصویب هیات وزیران رسید. از آنجا که با تصویب قانون کار، سازمان کوچک اداره کل کار، قادر به حل و فصل امور کارگران و کارفرمایان نبود لذا با تصویب هیات دولت در سیزدهم مرداد ۱۳۲۵ وزارتخانه جدیدی به نام "وزارت کار و تبلیغات" از ادغام "اداره کل کار"، "اداره کل انتشارات و تبلیغات" و "اداره عمران و اصلاحات وزارت کشور" تشکیل و مامور اجرای این قانون شد و در سال ۱۳۲۵ مظفر فیروز به عنوان اولین وزیر، وزارت کار و تبلیغات معرفی شد. تاریخچه وزارت کار و امور اجتماعی را می توان به دو دوره قبل و بعد از انقلاب اسلامی ۱۳۲۵ تا ۱۳۵۷ و ۱۳۵۷ تا ۱۳۸۲ تقسیم کرد.

در سال ۱۳۲۵ بعد از تصویب وزارت کار و تبلیغات توسط هیات دولت، سرانجام در سال ۱۳۲۸ اجازه قانونی تاسیس وزارت کار از طرف مجلس به دولت داده شد و وزارت کار موجودیت قانونی پیدا کرد.

هدف و وظایف وزارت کار و تبلیغات در شروع فعالیت خود با توجه به شرایط اجتماعی و سیاسی آن زمان عبارت بود از ایجاد مرجع بی طرف و دارای صلاحیت برای حل اختلافات کارگرو کارفرما و

تمرکز به امور مربوط به کار، نظارت در تهیه اجرای مقررات قانون کار، قانون بیمه کارگران، حمایت و تامین بهداشت و رفاه کارگران و در نهایت برقراری روابط با تشکیلات بین الملل بوده است.

۲-۳- بخش دوم : تولید ملی

۲-۳-۱- مفاهیم و تعاریف تولید ملی

تولید : تولید عبارت است از صرف انرژی به منظور تبدیل مواد موجود در طبیعت به کالاهای مورد نیاز انسان. همچنین می توان هر گونه فعالیتی را که در راستای خدمت به بشر و رفاه هرچه بیشتر او باشد ، در زمره فعالیت تولیدی قرار داد.

تولید ملی : تولید ملی اصطلاحی در علم اقتصاد است و به ارزش پولی همه کالاها و خدماتی که در دوره معینی (معمولاً یک سال) در کشوری تولید شده باشد ، اصطلاحاً تولید ملی گفته می شود .

۲-۳-۲- عوامل موثر بر تولید

به عواملی که انسان به کمک آنها می تواند کالا و خدمات را تولید نماید عوامل تولید گفته میشود. عوامل تولید را می توان بصورت عموم به چهار عامل ذیل مرتبط دانست:

۱- منابع طبیعی (زمین) : تمام منابعی را که طبیعت به اختیار انسان ها گذاشته و کار انسان ها بالای آن صورت می گیرد ، مانند: زمین ، آب ، موادخام ، باد و ... منابع طبیعی یاد می شود .

۲- کار (نیروی انسانی) : کار عبارت از فعالیت فیزیکی و دماغی انسان ها است که هدف آن تولید اشیاء و خدمات ضروری زندگی بشر می باشد . و یا به عبارت دیگر کار عبارت از پروسه فعالیت هدفمند انسان ها است که بوسیله آن انسان شکل طبیعت را تغییر داده و جهت رفع احتیاجات

خویش آن را مساعد می سازد.

۳- سرمایه: کلیه وسایل و تجهیزات که توسط انسان ساخته می شوند و منظور از ساختن آنها استفاده از خود آنها نیست، بلکه برای تولید کالاهای دیگر بکار گرفته می شوند سرمایه نام دارند. مانند ماشین و آلات، ابزار و آلات، دانش فنی و غیره.

۴- مدیریت: عبارت از تمام استعداد های انسانی است که جهت تنظیم پروسه تولید بکار می رود. مانند توانائی اتخاذ تصمیم، توانائی تعیین اهداف، توانائی انتخاب، کاربرد و ترکیب سایر عوامل تولید.

۲-۳-۳- اهمیت تولید ملی

مسائل این سال های کشور تا حد زیادی رنگ و بوی اقتصادی به خود گرفته ، و اگر روزگاری در جبهه های جنگ ، توپ و تانک دشمن به کشور هجوم می آورد امروز نبرد در جبهه های اقتصادی علیه کشور زبانه می کشد . در این نبرد اقتصادی جایگاه « تولید » جایگاهی ویژه و کلیدی است ؛ چراکه اقتصاد شامل دو بخش و دو لایه ی حقیقی و مجازی ، یا مولد و غیر مولد است . در لایه ی مجازی ، که شامل بازار پولی و مالی می شود ، ارزش افزوده ی حقیقی خلق نمی شود بلکه این بخش از اشتغال سر بار بخش حقیقی است ، به همین دلیل در اسلام به کارهای حقیقی مانند کشاورزی ، صنعت و حرفه های حقیقی ترغیب و تأکید شده است . به حرکت در آمدن بخش مجازی نیز وابسته به تولید است و بدون داشتن بخش حقیقی قوی ، اقتصاد بسیار ضربه پذیر خواهد شد . اگر لایه ی مجازی بیش از اندازه بزرگ شود ، آفت جان اقتصاد شده و حباب ایجاد می شود و کافی است تا دولت عنان این لایه را رها کند ، بحرانی ایجاد می گردد که هم اکنون غرب با آن دست به گریبان است . مجوز تأسیس بانک های جدید ، شرکت های لیزینگ و مجوزهای مختلف مشاغل زاید و کاذب در بازار خدمات در همین راستا سبب بزرگ شدن لایه ی مجازی و ایجاد حباب می شود و به اصطلاح عامیانه نان خورهای اقتصاد را زیاد کرده و اقتصاد را از درون خالی می کند . متأسفانه این مصیبت رهاسازی کورکورانه عنان اقتصاد به دلیل فقدان الگوی اسلامی- ایرانی پیشرفت ، دو دهه است که به اسم ایجاد رقابت و کوچک سازی دولت و خصوصی سازی جامعه رواج پیدا کرده است . البته قبول است که دولت نباید کار مردم را انجام دهد اما این درست نیست که دولت کار خود را که هدایت ، حمایت ، تنظیم بازار ، کنترل ، دخالت

موردی ، تشویق و تنبیه و ... است را رها و به دیگران واگذار کند . از طرف دیگر هر کالایی که از یک جامعه یا فرهنگ دیگر به جامعه ای دیگر صادر می شود بخشی از فرهنگ جامعه مبدا را با خود به جامعه مقصد منتقل می نماید و چه بسا فلسفه ی اصلی صدور و راهیابی آن کالا به جامعه مقصد انتقال همین فرهنگ جدید باشد ، چرا که فرهنگ ها زیربنای اصلی هر اجتماعی را تشکیل می دهند و تنها با حاکمیت فرهنگی است که می توان بساط سلطه بر یک جامعه را پهن کرد . بدون شک یکی از مهم ترین دلایل تاکیدات همیشگی مقام معظم رهبری بر مصرف تولیدات داخلی ، تأثیر فرهنگی کالاهای تازه وارد فرنگی است که در کنار آثار سوء بر اقتصاد ، کند شدن چرخه ی تولید داخل و از رونق افتادن بازار کسب و کار برای مردم کشورمان ، چالشی دیگر را تدارک دیده اند . بسیاری از کالاهای وارداتی بر مبنای نیاز جامعه ی ایران طراحی و تولید نشده اند ، بلکه هدف از تولید چنین کالاهایی ، ایجاد « نیازهای کاذب » در مصرف کننده است . همین نیاز کاذب بخش عمده های از درآمد خانواده ی ایرانی را به خود اختصاص می دهد و از سوی دیگر فرصت را از تولید کننده و کارگر ایرانی می گیرد . در حرکت به سوی تمدن اسلامی ، ناگزیر از ارتقای تولید هستیم .

۲-۳-۴- مهم ترین مزایای تقویت تولید ملی

به عقیده کارشناسان ، تولید ، اساس کار و اشتغال است و تضعیف آن ، رکود اقتصادی ، بیکاری و عوارض فرهنگی ، اجتماعی و سیاسی را به دنبال خواهد داشت. به منظور رونق بخشی به تولید ملی ، بیش از هر چیز به اقدام و ابتکار و عمل نیاز است. این امر در درجه اول با حضور مدیران مدبری که به شرایط اقتصاد داخلی و خارجی آگاه باشند ، محقق خواهد شد . تقویت تولید داخلی ، یکی از مهم ترین عوامل رشد اقتصادی یک کشور است .

مهم ترین مزایای تقویت تولید داخلی را می توان به صورت برشمرد :

۱- ایجاد کار و اشتغال

۲- رفع معضل بیکاری و عواقب سوء اجتماعی آن

۳- حداکثر استفاده از منابع کشور

۴- پیشرفت و نوآوری صنعتی

۵- تأمین نیازهای مورد نیاز کشور (خود کفایی)

۶- فراهم نمودن شرایط اقتصادی پایدار

۷- کاهش تورم

۲-۳-۵- راهکارهای تقویت تولید ملی

۱- حداقل وابستگی به خارج از مرزها

۲- شناخت امکانات و الزامات رونق تولید ملی

۳- پرهیز از واردات غیرضروری

۴- جلوگیری از قاچاق کالا

۲-۳-۶- امکانات موجود برای رونق تولید ملی

۱- امکانات شخصی افراد .

۲- صندوق توسعه ملی .

۳- ارتباط میان صنعت و مراکز آموزشی .

۴- ابزارهای رشد دانش فنی جوانان به منظور آماده سازی آنان برای ورود به بازار کار .

۵- تعداد بالای نیروی انسانی آماده به کار .

۶- وجود منابع تولید و مواد خام داخلی .

۲-۳-۷- آثار رونق تولید ملی در حوزه های مختلف

رونق تولید ملی می تواند آثار و مزایای بسیار مفیدی را در حوزه های مختلف اقتصادی ، سیاسی ، فرهنگی و اجتماعی ، علمی ، آموزشی ، محلی و استان ، بازاریابی و بازرदार داشته باشند.

الف: مزایای اقتصادی

۱- حفظ مشاغل موجود در بخش های تولیدی ، و گسترش و ایجاد مشاغل جدید به واسطه فراهم

شدن تقاضای جدید برای محصولات موجود و خدمات جدید و در نتیجه کاهش نرخ بیکاری

۲- گسترش چرخه های تولید به صورت مستقیم و غیر مستقیم و تقویت بنیان های امنیتی و

دفاعی کشور

۳- افزایش توان پولی، مالی و اعتباری کشور و افزایش قدرت وام دهی به سایر کشورها

۴- افزایش درآمد های دولت ناشی از مالیات و امکان ارائه خدمات عمومی بهتر و در نتیجه افزایش

منافع جمعی مردم

۵- سالم سازی و تقویت فرآیند های تولید ، توزیع و مصرف کشور

۶- صرفه جویی های اقتصادی بواسطه استفاده بهینه از تجهیزات تولید و صرفه جویی های ناشی

از مقیاس تولید

۷- رقابتی شدن فضای کسب و کار و بدنبال آن افزایش منافع مردم

۸- تقویت بورس اوراق بهادار به واسطه افزایش قدرت تولیدی و مالی شرکت ها و امکان استفاده و

بکارگیری سرمایه های خرد و کلان آحاد جامعه و امکان سرمایه گذاری آن در بخش های تولیدی

۹- جلوگیری از انتقال سرمایه ها به خارج از کشور بواسطه فراهم شدن زمینه های بکارگیری سرمایه ها در فرآیند تولیدات داخلی

۱۰- کاهش وابستگی ارزی به کشور های بیگانه و تقویت پول ملی و اتکاء به آن در معاملات و مبادلات اقتصادی

۱۱- کاهش حجم و وزن اقتصاد زیرزمینی و حرکت به سمت شفافیت اقتصادی

۱۲- افزایش درآمدهای مردم و انگیزه بخش خصوصی برای سرمایه گذاری های مطمئن

۱۳- کمک به مثبت شدن تراز تجاری کشور به دلیل کاهش نیازهای وارداتی

۱۴- مقابله با تحریم های اقتصادی کشورهای دیگر و افزایش توان اقتصادی و بالا رفتن قدرت چانه زنی در معاملات بین المللی

۱۵- کاهش وابستگی به درآمدهای نفتی در مصارف جاری کشور و زمینه سازی سرمایه گذاری درآمدهای نفتی برای طرح های عمرانی و سرمایه گذاری های کلان

۱۶- کاهش صادرات مواد خام و بسترسازی ایجاد و افزایش ارزش افزوده بر روی مواد خام در کشور

۱۷- کاهش نقش تصدی گری دولت بواسطه فعال شدن بخش های خصوصی و تعاونی و بنابراین شکل گیری ساختارهای نظارتی دولت به عنوان وظیفه اصلی حوزه حاکمیت

۱۸- کاهش تورم به واسطه افزایش تولید و ایجاد تعادل در عرضه و تقاضا

۱۹- تخصیص بهینه منابع مالی و سرمایه ای و سازوکارهای تولید ، توزیع و مصرف در کشور

۲۰- جلوگیری از انتقال ارز بواسطه تأمین نیازها از تولیدات داخلی و تقویت صادرات و کسب

مزیت رقابتی در جهان

۲۱- کاهش مشکلات مربوط به حمل و نقل و گمرک ناشی از واردات کالا و کاهش تورم ناشی از

کمبود عرضه بواسطه افزایش تولید

۲۲- امکان حضور واقعی در مناطق آزاد تجاری جهان بواسطه افزایش تولیدات داخلی و بالا رفتن

قدرت رقابت جهانی و تقویت صنایع دستی و بستر سازی جذب گردشگر خارجی

ب: مزایای فرهنگی و اجتماعی

۲۳- گسترش و تقویت همبستگی های فرهنگی و اجتماعی داخل کشور بواسطه مصرف محصولات

ملی و محلی

۲۴- افزایش اعتماد به نفس و تقویت باورهای فرهنگی و اجتماعی و کاهش آثار تحریم های

جهانی در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، روحی و روانی جامعه

۲۵- تقویت باورهای اسلامی - ایرانی و ملی و کاهش وابستگی های فرهنگی و اجتماعی به بیگانه

و احساس همزاد پنداری از طریق مصرف کالاهای ایرانی در بین مردم

۲۶- جلوگیری از آثار مخرب مصرف کالاهای خارجی در ابعاد فرهنگی و اجتماعی بواسطه مصرف

تولیدات ملی

۲۷- حفظ و شناساندن آثار فرهنگی جامعه برای نسل حاضر و نسل های آینده و فرهنگ سازی کار و تلاش و خدمت به کشور

۲۸- دفع فرهنگ بیگانه و تأثیر گذاری بر فرهنگ بیگانه از طریق انتقال تکنولوژی و صادرات به کشورهای دیگر

۲۹- کاهش ناهنجاری های اجتماعی بواسطه کاهش تورم و بیکاری

۳۰- نهادینه کردن استقلال فرهنگی و اجتماعی به واسطه استقلال تولیدی و اقتصادی

۳۱- رعایت الزامات اعتقادی در فرآیندهای تولید که فقدان آنها می تواند اثرات وضعی نامطلوب بر مصرف کننده برجاگذارد .

۳۲- احساس هویت ملی و لذا تلاش در جهت تکریم ایرانی بودن و غرور ملی

۳۳- ارائه الگوئی عینی و عملیاتی برای سایر کشورهای مسلمان جهان از طریق دستیابی به اهداف مختلف فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی بواسطه حمایت و مصرف تولیدات داخل

۳۴- فرهنگ سازی مصرف تولیدات ایرانی و انتقال سینه به سینه این فرهنگ به نسل های آینده

ج: مزایای علمی، آموزشی و پژوهشی

۳۵- بومی شدن تکنولوژی های مختلف در حوزه تولید از طریق آزمون و مهندسی معکوس

۳۶- بومی شدن علوم مختلف از طریق بکارگیری آن ها در عرصه تولید و عمل

۳۷- آزمون نظریه های علمی در صحنه تولید و استخراج نتایج علمی و کاربردی از آن ها و در

نتیجه تبدیل آن ها به متون علمی مورد نیاز بخش های مختلف دانشگاهی کشور

۳۸- آزمون تجارب جدید در حوزه تولید و به دنبال آن افزایش توانمندی های علمی و کاربردی

۳۹- برقراری ارتباط واقعی بین صنعت و دانشگاه بواسطه احساس نیاز اجتناب ناپذیر هر دوی آنها

به همدیگر

۴۰- امکان تبدیل شدن دانش به ثروت و تجاری شدن علوم مختلف

۴۱- شکوفا شدن استعداد های فردی ، جمعی و سازمانی در فرآیندهای تولید

۴۲- عدم ترس از شکست و تلاش برای کسب تجربه از شکست ها برای موفقیت های آینده در

عرصه تولید

۴۳- آموزش و یادگیری علمی - تجربی نیرو های انسانی در فرآیندهای تولید ، توزیع و مصرف

۴۴- توسعه نیروی انسانی و افزایش توانمندی ها و مهارت های مورد نیاز آن ها در عرصه های

مختلف تولید

۴۵- فراهم شدن و امکان اصلاح و بازسازی ساختارهای خرد و کلان مدیریتی کشور بواسطه

نیاز های اجتناب پذیر

۴۶- استفاده بهینه از منابع انسانی و تحقق شایسته سالاری در فرآیندهای مختلف تولید ، و

برقراری عدالت سازمانی در حوزه نیروی انسانی

۴۷- صادرات دانش بومی و توانمندی های تکنولوژیکی به سایر کشورها

۴۸- تخصصی شدن تولیدات بنابراین تقویت مبانی علمی و کاربردی حوزه تولید در کشور

۴۹- افزایش کیفیت و کمیت تولید با استمرار آن و کشف و اجرای راه حل های بهتر در تولید

۵۰- افزایش اعتماد مردم به تولیدات بواسطه ورود متخصصان به عرصه های تولید کشور

د: مزایای محلی و استانی

۵۱- جلوگیری از مهاجرت افراد به شهرهای دیگر به واسطه فراهم شدن زمینه های تولید محلی و

استفاده بهینه از ظرفیت ها وامکانات محلی و استانی در کشور

۵۲- جلوگیری از فرار مغزها به سایر کشورها بواسطه فراهم شدن امکان بکارگیری تخصص ها در

بخش های مختلف تولیدی کشور

۵۳- استفاده از نیروهای انسانی متخصص محلی بنابراین کاهش قیمت تمام شده محصولات

۵۴- افزایش جذب گردشگران اقتصادی، فنی و فرهنگی به کشور بواسطه افزایش قدرتمندی های

تولیدی و اقتصادی کشور

۵۵- بستر سازی توسعه پایدار در ابعاد خرد و کلان در بخش های ملی و محلی

ر: مزایای سیاسی و قانونی

۵۶- تقویت قدرت چانه زنی نظام و کشور در عرصه های بین المللی در حوزه مسائل سیاسی

امنیتی

۵۷- کاهش فشارهای سیاسی بیگانگان و تنظیم شدن قوائد بازی های سیاسی در جهان به نفع

کشور

۵۸- بستر سازی تحقق برنامه های پنج ساله و چشم انداز بیست ساله کشور

۵۹- ارائه چهره مثبت سیاسی در عرصه های جهانی بواسطه قدرت تولیدی بنابراین افزایش

اعتبارات جهانی و افزایش قدرت پول ملی

۶۰- اصلاح و بازسازی قوانین حوزه های اقتصاد و تولید به واسطه احساس نیاز کشور به آن ها

۶۱- وضع قوانین ، آئین نامه و دستورالعمل های مورد نیاز در بخش های مختلف تولیدی و

اقتصادی کشور به دلیل ضرورت های اجتناب ناپذیر

۶۲- ایجاد ابزارها و ساختارهای نظارتی کارآمد بر عملکرد بخش های تولیدی و تلاش مسئولین

برای آسان سازی فرآیندهای تولیدی و اقتصادی کشور

۶۳- رعایت شرایط احراز افراد و سازمان ها برای ورود به بخش های تولیدی و اقتصادی بر اساس

الزامات و شرایط مورد نیاز و به هنگام

ز: مزایای بازاریابی و بازاریاری

۶۴- دسترسی راحت به خدمات پس از فروش در عرصه های مختلف تولید

۶۵- دسترسی تولیدکنندگان به نیازهای واقعی مردم

۶۶- تنوع تولیدات و تأمین نیازهای آحاد جامعه و طراحی محصولات جدید متناسب با نیازهای

روز جامعه

۶۷- کاهش زمینه های رانت خواری و دریافت پورسانت های کلان بواسطه خریدهای غیر ملی

۶۸- نوسازی و بازسازی خطوط تولید و به روز شدن آن ها و بنابراین کاهش قیمت تمام شده

محصولات

۶۹- مصرف محصولات داخلی و انتقال نقطه نظرات مصرف کننده به بخش تولید باعث بسترسازی اصلاح و رفع معایب کالا می گردد .

۷۰- ارائه محصولات براساس سلیقه مصرف کنندگان بنابراین رعایت اصول بسته بندی و ظاهر زیبا

۷۱- اصلاح و بازسازی مستمر تولیدات بنابراین دستیابی به کیفیت مورد نیاز، مشابه و بهتر از کالاهای خارجی

۷۲- تکریم و حمایت واقعی از مصرف کننده به جهت تأمین شرایط آن ها

۷۳- فراهم شدن رضایت مشتری بنابراین وفاداری به خرید و تکرار آن

۷۴- فراهم شدن زمینه تبلیغات دهان به دهان بواسطه مصرف تولیدات ملی

۷۵- جهانگردیانه شدن محصولات ایرانی و حضور و نفوذ در بازارهای جهانی

۷۶- افزایش قدرت چانه زنی کشور در ورود به سازمان تجارت جهانی

۷۷- حذف بخش های زائد اداری و تلفیق و ترکیب بخش های موازی در ساختارهای اداری و

تولیدی

۷۸- کاهش مشکلات کارگری در بخش های تولیدی

۷۹- افزایش قدرت پاسخگویی بخش های اداری و دولتی بواسطه درخواست های مستمر و دائمی

بخش های تولید

۸۰- تقویت و گسترش ارتباطات درون و برون سازمانی

۲-۳-۸- عوامل موثر بر تولید ملی

الف : چالش های مربوط به مواد اولیه

- ۱- مشکل نقدینگی برای خرید مواد اولیه و سرمایه در گردش
- ۲- عدم دسترسی تولیدکنندگان و صنعت گران به مواد و تجهیزات

ب : چالش های قانونی و قضایی

- ۱- عدم رعایت قوانین تولیدی
- ۲- عدم کنترل کالاها و خدمات داخلی با معیارهای استاندارد
- ۳- ضعف حاکمیت قانون
- ۴- قوانین و سیاست های غیرحامی در حوزه تولید
- ۵- ناکارآمدی نظام حقوقی و قضایی
- ۶- مشکلات قانون کار

ج : چالش های حوزه بازار

- ۱- نبود آزادی قیمت
- ۲- محدودیت رقابت
- ۳- گسترش واسطه گری و فساد اقتصادی
- ۴- گسترش ریسک های سرمایه گذاری
- ۵- دخالت های گسترده دولت در اقتصاد
- ۶- عدم امنیت و ثبات اقتصادی
- ۷- گسترش قاچاق و منافذ ورود غیر رسمی کال
- ۸- واردات افزایشی و تشدید رکود
- ۹- معضل بیکاری و عدم اشتغال نیروهای متخصص تحصیل کرده
- ۱۰- نوسانات نرخ ارز

د : چالش های روابط صنعتی

- ۱- جدی نگرفتن آموزش حین کار
- ۲- بهره وری پایین

۳- مشکلات کارگری و انگیزه پرسنل

ر : چالش های اداری

۱- کم کاری، بی مسئولیتی متولیان و بروکراسی اداری

۲- گسترش فساد اداری و اجرایی

۳- فقدان شفافیت اطلاعات

ز : چالش های تحقیق و توسعه

۱- محدودیت های تکنولوژیکی

۲- فقدان واحدهای تحقیق و توسعه در بنگاه ها

ژ : چالش های سیاسی و روابط بین الملل

۱- ریسک های گزاف سیاسی و اقتصادی

۲- ناشناخته بودن تولیدکنندگان داخلی در عرصه بین المللی

۳- تشدید تحریم ها و تنش در روابط داخلی و خارجی

۴- ضعف در جذب سرمایه های خارجی

۵- دیدگاه های منفی به سرمایه داران ایرانی

س : چالش های مربوط به ناکارآمدی نظام مالی دولت

۱- عدم حمایت مالی از بخش تولید

۲- فشار هزینه ها به دلیل تورم

۳- کسری بودجه دولت

۴- نارسایی نظام مالیاتی کشور

۵- ناکارآمدی نظام مالی دولت

۶- عدم برنامه ریزی دقیق و صحیح بانک مرکزی

ش : چالش های مربوط به نارسایی سیستم حمایتی

- ۱- عدم توجه به مزیت های کشور
- ۲- فقدان سیستم و ساز و کار مناسب برای حمایت از تولیدکنندگان
- ۳- مهاجرت نخبگان به کشورهای پیشرفته
- ۴- محیط نامناسب کسب و کار و عدم حمایت از کارآفرینان

ص : چالش های فرهنگی

- ۱- نگرش منفی به کیفیت تولیدات داخلی
- ۲- تحقیر فرهنگی و ضعف روحیه خودباوری

۲-۳-۹- شاخص های حمایت از تولید ملی

اله مراد سیف / در علم اقتصاد تولید به جریان فراهم سازی کالاها و خدمات اطلاق می شود. از این جهت همه فعالیت هایی که در ایجاد، نگهداری، جابجایی و داد و ستد کالاها و خدمات دخالت دارند بخشی از فرایند تولید هستند. با این حال می باید میان دو مفهوم حسابداری و اقتصادی تولید تمایز قایل شویم. در مفهوم حسابداری همه فعالیت هایی که در ارزش نهایی بازاری تولید دخالت دارند، بخشی از تولید به حساب می آیند. با این حال، مفهوم اقتصادی تولید را باید به گونه متفاوتی تعریف کنیم. در واقع اگر در اقتصاد نتیجه تولید را خلق ثروت و ایجاد رفاه در نظر بگیریم، همه فعالیت هایی که در خلق ثروت و ایجاد رفاه دخالت دارند یک تولید اقتصادی هستند و اگر تنها ارزش حسابداری ایجاد می کنند و در اصل فراهم سازی کالاها و خدمات که منشاء رفاه هستند تاثیر واقعی ندارند فعالیتی غیر اقتصادی و یا به تعبیر دقیق تر «فعالیت غیر مولد» هستند. این فعالیت ها ارزش پولی تولید می کنند، لیکن ثروت نمی آفرینند. از این زاویه اشتغال نیز می تواند به اشتغال مولد و اشتغال غیر مولد دسته بندی شود. فعالیت های زیادی در اقتصاد انجام می شود که از نظر فعالین مربوطه توجیه مالی دارد و لیکن از نظر اقتصاد کلان فاقد توجیه اقتصادی است. تصور کنید فردی با قراردادن مانعی در یک جاده، در قبال عبور شما مطالبه مبلغی پول داشته باشد. شما با پرداخت پول مورد نظر از آن جاده عبور خواهید کرد. در این صورت از نظر حسابداری ملی یک ارزش افزوده ایجاد شده است و تولید ملی با این اقدام افزایش یافته است. اگر این مانع در طول جاده مذکور ده بار تکرار شود، ده برابر ارزش افزوده ایجاد خواهد شد. اما هیچ کس نمی پذیرد که این فعالیت به رفاه شما و یا جامعه اضافه کرده

باشد . تنها استثنایی که فعالیت اقتصادی رفاه تولید نمی کند ، اما از نظر جامعه پذیرفته است و یا به تعبیری، بودن آن فعالیت را جامعه تحمل می کند ، پرداخت های انجام شده بابت هزینه های نظامی است . هزینه های نظامی رفاه تولید نمی کنند، لیکن کالایی عمومی به نام «امنیت» تولید می کنند که اگر نباشد شما نخواهید توانست از رفاه ایجاد شده در اقتصاد استفاده کنید . به روشنی کنایه آمیز است که نسبت هزینه های نظامی به تولید ملی را برای یک کشور «بار دفاعی» آن کشور می نامند . در یک شرایط ایده آل، اگر جهان فاقد هر گونه تهدیدی می بود، هزینه های نظامی جهان می توانست صرفه جویی شود و برای تولید کالاها و خدماتی استفاده شود که رفاه واقعی تولید می کردند . چنین شرایطی در واقعیت وجود ندارد و لذا هزینه های نظامی به رغم این که رفاه تولید نمی کنند پذیرفته هستند و به این خاطر فعالیت نظامیان را از فعالیت های غیر مولدی که توضیح داده شد استثنا می کنیم . اساس سیاست حمایت از تولید می باید بر تشویق فعالیت های مولد در اقتصاد متمرکز باشد . با این حال، اولویت ها در حمایت از فعالیت های مولد می باید با توجه شرایط در هر زمان مورد توجه قرار گیرند . در شرایط حاضر مساله اصلی در تولید ، کاهش و قطع وابستگی به خارج است . دلیل اصلی این گزاره آن است که در شرایطی که تحریم های پی در پی امریکا و اروپا انسداد درآمدهای ما را نشانه رفته است و نرخ ارز در مرکز همه تحولات اقتصادی قرار گرفته، «صرفه جویی ارزی» اولویت اول تولید می باشد . برای مثال، اگر برنامه ریزی درستی برای تولید کالاهای اساسی در داخل صورت گیرد، حداقل ، ۱۴ میلیارد دلاری که هم اکنون با نرخ یارانه ای به واردات این کالاها تخصیص داده می شود ، صرفه جویی خواهد شد . همچنین، طیف وسیعی از نهاده ها در تولیدات مختلف صنعتی وجود دارند که چنانچه

موضوع فعالیت شرکت های دانش بنیان قرار گیرند می توانند وضعیت تولید داخلی را متحول کنند. نکته مهمتر ماجرا این است که هر گونه صرفه جویی ارزی مستقیماً موجب تقویت ارزش پول ملی نیز خواهد شد که در جای خود از اهداف راهبردی اقتصاد ملی در شرایط حاضر است. ایجاد اشتغال می تواند شاخص دیگری برای حمایت از تولید باشد. اگرچه اشتغال در جای خود هدف بسیار مهمی برای اقتصاد بویژه در شرایط رکودی است، لیکن دو نکته را باید در سیاست های حمایت از تولید داخلی در رابطه با اشتغال مورد توجه قرار داد. نکته اول این که هر اشتغالی پذیرفته نیست. صرف نظر از این که اشتغال می باید به مفهوم اقتصادی آن مولد باشد، نباید تعارض در فعالیت مربوطه با اهداف ملی وجود داشته باشد. برای نمونه تصور کنید در سال جاری زمین های زیادی برای کاشت هندوانه مورد استفاده قرار گرفت. تولید این محصول آنچنان زیاد انجام شد که عرضه کننده در فروش آن با مشکل مواجه گردید. اگر آنچنان که گفته می شود ما در شرایط بحران کم آبی هستیم آیا توجیه اقتصادی دارد که مثلاً ۲۰۰ لیتر از منابع آب های سطحی و زیر زمینی خود را برای تولید محصولی بکار گیریم که با قیمتی کمتر از پانصد تومان مبادله می شود. چنین اشتغال و تولیدی از نظر اقتصادی نوعی هدر دادن منابع کمیاب است که می تواند رفاه کلی و بلند مدت اقتصاد را در مخاطره قرار دهد. لذا همراستایی اشتغال و تولید با اهداف ملی در شرایط حاضر می باید تعیین کننده باشد. نکته دوم در مورد اشتغال آن است که هم راستایی اشتغال با اهداف مهم دیگر مانند ایجاد صرفه جویی ارزی در تولیدات جایگزین واردات و یا در فعالیت های با درآمد ارزی صادراتی می تواند در اولویت بندی فعالیت ها در سیاست های حمایتی مهم باشد.

نتیجه کلی این که علم اقتصاد با کمیابی منابع تعریف می شود که در شرایط تحریم این کمیابی معنی روشن تری را پیش پای سیاستگذار قرار می دهد. اگر در این شرایط مدیریت اقتصادی نسجیده عمل کند می تواند فشار تحریم ها را مضاعف نماید و اگر حساب شده اقدام کند ظرفیت های داخلی را در برابر فشار های بیرونی بسیج خواهد کرد و اقتصاد را از پیچ های خطرناکی که دشمن سر راه ما قرار داده است به سلامت عبور خواهد داد. از جمله این زمینه ها برای اقدامات سیاستی، حمایت از تولید ملی است که می باید عالمانه و نسجیده انجام شود و به این بهانه هر فعالیتی مورد تشویق قرار نگیرد تا از منابع کمیاب در جهت اهداف اولویت دار ملی، استفاده بهینه صورت گیرد.

۲-۴- بخش سوم : سرمایه

سرمایه یک اصطلاح گسترده است که شامل هر نوع از دارایی های مالی یا ارزش دارایی های مالی نظیر وجه نقد موجود در حساب های بانکی، همین طور کارخانه ها، ماشین آلات و تجهیزاتی که برای تولید در اختیار شرکت ها است ، می شود

۲-۴-۱- انواع سرمایه

بر اساس نوع شرکت سرمایه به سه طریق مطرح می گردد :

- در شرکت های فردی سرمایه متعلق به یک فرد (صاحب مؤسسه) می باشد.
  - در شرکت های غیر سهامی سرمایه متعلق به دو یا چند شریک می باشد.
  - در شرکت های سهامی سرمایه به تعدادی سهم تقسیم می گردد.
- از نظر علوم اجتماعی و رفتاری سرمایه می تواند به طور کلی به چهار دسته تقسیم شود: سرمایه اقتصادی، سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی، سرمایه نمادین.

۱- سرمایه فرهنگی : از دیدگاه بورديو ، سرمایه آن چیزی است که به عنوان رابطه

اجتماعی در درون یک سازواره از تعاملات عمل می کند و دامنه آن بدون هیچ تمایزی به تمامی کالاها، اشیاء و نشانه هایی که خود را به عنوان چیزهایی کمیاب و ارزشمند عرضه می دارند (و در یک ساختار مشخص اجتماعی، مورد قضاوت هستند) کشیده

می‌شود و سرمایه فرهنگی به عنوان یک رابطه اجتماعی درون سازواره‌ای از تعاملات که مشتمل بر دانش فرهنگی انباشته عمل می‌کند، منتهی به قدرت و منزلت می‌گردد.

۲- سرمایه اجتماعی : سرمایه اجتماعی دلالت بر اشکالی از سازمان چون اعتماد، قواعد و شبکه‌ها دارد که می‌توانند کارایی جامعه را از طریق کنش‌های متناسب تسهیل کنند. در نتیجه تعاون خود انگیخته از طریق سرمایه اجتماعی تسهیل می‌شود. در اندیشه پاتنام و فوکویاما، سرمایه اجتماعی به عنوان یک پدیده جامعه شناسان کلان لحاظ شده است. به نظر آن‌ها ملت‌ها می‌توانند از سطوح متفاوتی از سرمایه اجتماعی برخوردار باشند که فرصت برای تحقق دموکراسی یا صنعتی شدن آن‌ها فراهم می‌سازد، در نهایت در شرایط وجود سرمایه اجتماعی شاهد بسط و گسترش فرایند مشارکت در حوزه‌های مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی و نیز بسط انجمن‌های داوطلبانه خواهیم بود، فرایندی که می‌تواند سازوکار مؤثری برای نیل به توسعه باشد.

۳- سرمایه اقتصادی : سرمایه اقتصادی فرد با گویه‌های و سایل رفاهی، درآمد فرد (در صورت دارا بودن)، درآمد پدر، نحوه مالکیت منزل، وضعیت منزل مسکونی، مالکیت تلفن همراه، رایانه، ماشین و نوع اتومبیل، زمین، باغ و سپرده بانکی سنجیده می‌شود. سرمایه اقتصادی به دو صورت جاری و غیرجاری وجود دارد: سرمایه اقتصادی جاری: نوعی از سرمایه اقتصادی است که به سرعت قابل تبدیل به وجه نقد (پول) را

دارد. سرمایه اقتصادی غیر جاری: نوعی از سرمایه اقتصادی است که به سرعت قابل تبدیل به وجه نقد (پول) را ندارد .

۴- سرمایه نمادین : در سرتاسر جامعه حضور دارد و می‌تواند بر گفتار، رفتار و پندار مردم تأثیر بگذارد و تأثیر بگیرد. در درجه اول سرمایه نمادین نوع تغییر شکل یافته از هر نوع سرمایه محسوب می‌شود که به عنوان نماد و سمبل محسوب می‌شود و دارنده آن از جانب مردم مورد عزت و احترام قرار می‌گیرد و به نوعی، به عنوان پرستیژ محسوب می‌شود و از طرفی هر نوع از سرمایه می‌باشد که در چشم دیگران به عنوان نماد محسوب می‌شود. در بیانی دیگر می‌توان این چنین بیان نمود که سرمایه نمادین از هر نوع سرمایه به عنوان بعدی جداگانه محسوب می‌شود و در واقع باید سرمایه نمادین را به عنوان بعدی از هر سرمایه محسوب نمود.

۲-۴-۲- ابعاد سرمایه

سرمایه ابعاد گوناگونی دارد که هر کدام از نظر ماهیت، قلمرو و تأثیراتی که بر توسعه می‌گذارند، با یکدیگر متفاوتند ؛ و در عین حال در فرایند توسعه و چگونگی شکل‌گیری آن لازم و ملزوم یکدیگرند ، که عبارتند از :

- سرمایه ثابت اقتصاد
- سرمایه مولد اقتصادی
- سرمایه جاری

- سرمایه ثابت اجتماعی

۲-۵- مدیریت تولید

۲-۵-۱- مفاهیم مدیریت تولید

مدیریت تولید یعنی فرآیند برنامه ریزی، هدایت، کنترل و سامان دهی فعالیت های در حال انجام در یک شرکت جهت تولید منابع ورودی به فرآورده.

مدیریت تولید یک فعالیت درون سازمانی است که وظیفه آن پیش بینی، برنامه ریزی، بازاریابی در بخش فروش و خدمات می باشد. یک مدیر تولید باید در مورد تحلیل بازار و ویژگی های محصول مسئولیت پذیر باشد. کلیه فرآیندی که قرار است در سازمان انجام شود به نوعی با مدیر تولید در ارتباط است. اوست که مسئول نظم داخلی و خارجی سازمان و همچنین مسئول تمامی استراتژی های تولید به منظور پایین آوردن هزینه های اولیه سازمان می باشد.

با توجه به این شرایط مدیریت تولید کاری نیست که به صورت روتین انجام شود بلکه باید به طور پیوسته در حال تحقیق و بررسی بوده تا بتواند هزینه های اولیه را کاهش داده و کیفیت مطلوب تر را عرضه نماید. همچنین می بایست پاسخگوی نیازهای بازار نیز باشد و به سرعت خود را با تغییرات وفق داده تا از بازار رقابتی سازمان جا نمانند.

۲-۵-۲- وظایف مدیریت تولید

- پیش بینی کالا و خدمات

پیش بینی

یک مدیر تولید می بایست در ارتباط با نیاز بازار قادر باشد پیش بینی های لازم را انجام داده و جوابگوی نیاز مشتریان باشد. پیش بینی بسیار حائز اهمیت است زیرا رشد و بقای شرکت در دراز

مدت به پیش بینی های دقیق مدیریت تولید بستگی دارد. مدیریت تولید از طریق انجام روش های کیفی پیش بینی ، میزان فروش محصول، میزان نیاز مشتریان، خواسته مشتریان را به طور دقیق پیش بینی و سپس منابع لازم را برای آنها تخصیص می دهد.

این پیش بینی باید به قدری دقیق صورت گیرد که حتی اگر نیاز بود مدیر تولید به توسعه محصول اقدام کرده و بتواند با ایجاد یک خط تولید جدید نیاز مشتریان در آینده را نیز پاسخگو باشد. بازار همیشه به طور نرمال به کار خود ادامه نمی دهد مدیران تولید باید از به مدیریت ریسک تسلط کافی داشته باشد تا بتواند بحران را پیش بینی کرده و راه حل های اساسی برای آن ارائه دهد.

بازارهای امروزی به سرعت تغییر کرده و نیازهای افراد به دلیل گسترش دانش و اطلاعات و وسایل ارتباطی به میزان زیادی مشابه یکدیگر شده است. با این شرایط ما دیگر نمیتوانیم کالایی را در حد بازار منطقه ای تولید کنیم بلکه باید نیاز قشر انبوهی از انسانها را در نظر بگیریم و در این شرایط است که کار مدیریت تولید سازمان به چشم آمده و نشان میدهد که این واحد در بازار کسب و کار چقدر میتواند موفق باشد.

• برنامه ریزی فرآیند تولید

برنامه ریزی

از وظایف مدیریت تولید نظارت بر فرآیند طراحی و برنامه ریزی تولید می باشد

۲-۵-۳- مدیریت تولید ملی و توسعه اشتغال

بر اساس پژوهشی که با عنوان «آینده پژوهی ایران ۱۳۹۶» انجام گردیده، بیکاری به عنوان یکی از مهم ترین چالش‌های اجتماعی ایران طرح شده است. بیکاری معضلی است که زندگی بسیاری را تحت تأثیر قرار می‌دهد. دیری است که در پژوهش‌ها و گزارشات مختلف به این مقوله اشاره شده و صاحب نظران به آن پرداخته‌اند. در طی دهه‌های گذشته راه‌حل‌های متعددی مورد بحث قرار گرفته و برخی از آنها مانند راه‌حل‌های کوتاه مدت و مقطعی اجرا شده‌اند، اما مشکل نه تنها همچنان باقی است که حادثر نیز گردیده و ناکارآمدی و حتی اثرات سوء سیاست‌های مقطعی آشکارتر شده، ضمن آنکه بسیاری از فرصت‌ها نیز از دست رفته است. روی دیگر این سکه اشتغال است. توسعه اشتغال با رونق تولید و خدمات و به ویژه ارتقاء تولید ملی گره خورده است. در سال‌های اخیر "سیاست‌های کلی اشتغال"، "سیاست‌های کلی تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی" و "سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی" ابلاغ شده‌اند و سال ۱۳۹۶ نیز به عنوان سال اقتصاد مقاومتی، تولید و اشتغال نام‌گذاری شده است. اما وضعیت موجود حاکی از آن است که عملیاتی نمودن این اهداف و تغییر در وضعیت اشتغال جز با برنامه‌ای ملی و منسجم ممکن نمی‌گردد.

توسعه تولید ملی و به تبع آن توسعه اشتغال نه تنها نیازمند تغییر جدی در سبک مدیریت در بخش‌های مختلف صنعت، تجارت و خدمات است بلکه نیازمند بهبود اساسی در فضای کسب و کار در کشور است که خود متأثر از شرایط اجتماعی و سیاسی است. با توجه به چند وجهی بودن موضوع اشتغال و تأثیرگذاری متغیرهای بسیار بر آن، می‌توان "توسعه تولید و اشتغال" را مسئله‌ای پیچیده نامید که از ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، حقوقی، فرهنگی، مدیریتی و فناورانه قابل

بررسی است. از این رو دانشگاه علامه طباطبائی اقدام به طرح و کنکاش این موضوع از وجوه گوناگون نموده است و دانشکده مدیریت و حسابداری نیز، بر آن شده است که مسئله را از باب نقش مدیریت در تولید و اشتغال مورد مذاقه قرار دهد. همایش "مدیریت، تولید ملی و توسعه اشتغال" که با پشتیبانی دانشکده های مدیریت دانشگاه های سطح یک کشور برگزار می شود، گامی در همین راستا است. این همایش نه تنها به نقش مدیریت در بنگاه های اقتصادی و صنایع مختلف تولیدی و خدماتی در ارتقاء تولید ملی خواهد پرداخت، بلکه مباحث مربوط به سیاستگذاری و مدیریت بخش عمومی در این جهت را نیز بررسی خواهد کرد.

۲-۶- پیشینه پژوهش

این مطالعه از حیث روش جمع آوری اطلاعات از نوع توصیفی مبتنی بر مراجعه به متون ، اسناد ، مدارک و نوشته های کارشناسی مرتبط با موضوع تولید ملی ، کار و سرمایه ایرانی می باشد و از لحاظ روش تحلیل و اندیشه ورزی بر روی مطالب از نوع تحلیل محتوا است . تحقیق توصیفی به توصیف منظم و نظام دار و وضعیت فعلی می پردازد ، ویژگی ها و صفات آن را مطالعه و ارتباط بین متغیرها را بررسی می نماید . به دیگر سخن ، محقق تلاش می کند تا آنچه را که هست به دور از هر گونه برداشت و استنتاج ذهنی گزارش دهد تحلیل محتوا روشی است که می توان آن را درباره انواع گوناگون پیام های مندرج در آثار ادبی، مقاله ها ، اسناد رسمی ، خطابه ها، اعلامیه های سیاسی ، گزارش های اجتماعات ، برنامه های شنیداری و دیداری و گزارش مصاحبه های نیمه رهنمودی به کار بست . واژه هایی که نویسنده، سخنران یا پاسخگو به کار می برد ، بسامد آنها ، وجه آرایش آنها در جمله ، ساختمان خطابه و چگونگی بسط آن، منابع اطلاعاتی هستند که بر مبنای آنها محقق می کوشد به شناختی دست یابد . بنابراین تحلیل محتوا ، نوعی بررسی اسناد و مدارک می باشد که ممکن است شخص پژوهشگر یا افراد دیگر به جمع آوری آن پرداخته باشند ، ولی تحلیل و واریسی آن توسط شخص محقق انجام می گیرد که کلمات ، عبارات ، اسامی ، بندها ، تصاویر، موضوع ها یا هر جلوه ویژه ای که مورد نظر

پژوهشگر است ، ثبت می گردد . لذا تحلیل محتوا روش تحقیقی است برای گرفتن نتایج معتبر و قابل تکرار از داده های استخراج شده از متن . از جمله محورهای مناسب برای تحلیل محتوا عبارتند از: گزارش های بایگانی شده ، اسناد و مدارک ، نامه ها ، خاطرات ، مقالات روزنامه ها ، یادداشت های جلسات زنده ، فیلم ها ، برنامه های همایش رادیو و تلویزیون . در این راستا ، قلمروی تحقیق حاضر، منابع مورد مطالعه (کتاب، اسناد، مدارک، نوشته های کارشناسی و تخصصی) بوده که مورد بررسی قرار گرفته است. یکی از گام های اساسی در زمینه حمایت از تولید ملی ، فرهنگ سازی و تشویق روحیه خودباوری در هموطنان است ، یعنی اعتقاد داشتن به این موضوع که تولید کننده ایرانی می تواند کالای برتر را با حفظ کیفیت قابل رقابت با نمونه خارجی تولید کند و همچنین مصرف کننده ایرانی هم باید کالای ایرانی مصرف کند . به عبارت دیگر، فرهنگ سازی باید به گونه ای انجام پذیرد که گرایش مردم به خرید و استفاده از کالای ایرانی باشد، حتی اگر کالای داخلی کمی قیمت بالاتری داشته باشد. علاوه بر این، سیاست های اصلاح ساختاری ، در راستای رفع تنگناهای ساختاری تولید باید معطوف به گسترش رقابت در نظام اقتصادی ، کاهش دخالت های دولت در تخصیص منابع ، بهبود فضای کسب و کار، ارتقای کارآمدی قوانین و نظام حقوقی-قضایی ، ارتقای کارایی در اعمال حاکمیت قانون ، حفظ ثبات در اعمال سیاست های اقتصادی ، کاهش ریسک های سرمایه گذاری و ایجاد اطمینان اقتصادی ، رفع تنش در روابط داخلی و خارجی، مبارزه با فساد در نظام اداری و

اجرایی، رفع تنگناهای تامین مالی تولید و ارتقای کارآمدی نظام مالی، کاهش محدودیت های تکنولوژیک و مانند آن باشد. در این راستا، شرکت های بزرگ با استفاده از صرفه جویی های ناشی از مقیاس خود و با استفاده از تبلیغات می توانند به تولیدکنندگانی شناخته شده در بازارهای بین المللی مبدل شوند. در واقع، چنان چه نگاهی صادرات محور و برون نگر بر تولید حاکم باشد، قدرت رقابت نیز افزایش می یابد. البته لازم است تا برای افزایش تولید و رفع برخی نواقص و حتی برای تداوم برخی مبادلات بین المللی دو سویه، واردات به صورت مدیریت شده صورت گیرد. به عبارت دقیق تر، واردات برای تولید در جهت صادرات انجام شود لذا باید توجه داشت که تولید باید بر پایه تقویت صادرات، حمایت گردد.

پور فلاح، راهکارهایی را برای بهبود این روند، نام برده است که عبارتند از: خریداری ارز حاصل از صادرات با نرخ ترجیحی، در اختیار قرار دادن ارز حاصل از صادرات بدون محدودیت در دسترس صادرکننده، پرداخت نقدی جوایز و مشوق های صادراتی هر سال و حداکثر در سه ماهه اول، سازماندهی بخش بازرگانی سفارتخانه ها با استفاده از افراد متخصص و با تجربه بخش خصوصی در مقوله اقتصاد (به ویژه صادرات) و نهایتاً استفاده از توان حمل و نقل ارتش در مقوله صادرات به منظور کاهش هزینه های صادراتی «». شایان ذکر است که برای حمایت از تولید ملی باید در درجه اول به مسائل انگیزشی و نیروی انسانی متخصص توجه شود و در مرحله بعد، حمایت های مالی از تولید صورت گیرند. حمایت مالی لزوماً تامین مالی نیست،

چرا که وقتی صحبت از سرمایه ایرانی می شود ، یعنی لازم است از منابع مالی سرمایه گذار ایرانی در مقابل انواع ریسک ها حمایت نمود . از آن جایی که رونق بخش تولید، رونق بخش خدمات و سایر بخش ها را نیز به همراه خواهد داشت ، سیستم بانکی ما باید تولیدمحور و جهت دار باشد . وام اعطایی به تولید نیز باید در بخش مولد به کاهش هزینه های تولید و افزایش بهره وری منجر گردد ، نه این که تبدیل به سرمایه در گردش شود .

دوست حسینی، راهکارهای را برای حمایت از تولید ملی و مقابله با چالش ها ، برشمرده است که عبارتند از : اول ، بایستی همه سازمان ها و ارگان جامعه بدون نظر تنگی در خدمت تولیدکنندگان ، کارآفرینان و متخصصین و سرمایه گذاران تولیدی قرار گیرند . ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد اداری و در مقابل ، تشویق کار جهادی برای ارتقای تولید از جمله سیاست هایی است که باید اتخاذ شود . دوم ، در حوزه حمایت های مالی ، تضمین و بیمه سرمایه گذاری حائز اهمیت است . باید قوانین و سیاست های جاری بیمه ای و بانکی کشور در جهت حمایت از تولید تعدیل گردند و امکان دسترسی سریع به منابع مالی ارزان قیمت برای تولیدکنندگان مهیا گردد . سیاست های جبران خسارت در سرمایه گذاری و تولید و معافیت یا کاهش مالیات در بخش تولیدی ، از دیگر نکاتی هستند که می توانند جهت حمایت از تولیدکنندگان مد نظر قرار گیرند . سوم ، با ثروت حاصل از رانت ، واسطه گری و فساد اقتصادی باید مبارزه شود و در مقابل ، راه های تولید و کسب درآمد و ثروت

مشروع مورد حمايت قرار گيرند تا همه امكانات به سمت كار مولد هدايت شوند .
چهارم ، از نظر فرهنگي ، ديدگاه هاي منفي نسبت به سرمايه داران ايراني كه قصد سرمايه گذاري در توليد را دارند ، بايد اصلاح گردند . نگاه بدبينانه نسبت به تمكّن و سرمايه در عموم جامعه و به خصوص در رسانه ها بايد عوض شود . وجود مقررات محدود كننده اختيارات مالكانه ، عدم وجود يا اجرائي قوانين حمايتي از سرمايه و سرمايه گذار توليدي و وجود بروكراسي ، ورود به بازار توليد كشور را دشوار ساخته ، در حالي كه ورود به عرصه هاي بازرگاني و واسطه گري آسانتر بوده و درآمدهاي بسيار بالاتري نيز دارد . پنجم ، متاسفانه به دليل يك ذهنيت تاريخي در جامعه ، نگرش منفي نسبت به كيفيت توليدات داخلي وجود دارد ، در حالي كه كيفيت و قيمت بسياري از توليدات داخلي امكان رقابت با محصولات خارجي مشابه را دارند. در اين زمينه ، ها رسانه مي توانند نقش مهمي در تصحيح فرهنگ عمومي براي تكريم سرمايه دار و كارآفرين و تشويق مردم به استفاده از محصولات داخلي به جاي محصولات خارجي مشابه ايفا كنند و ششم ، توجه به خواسته ها و نيازهاي مصرف كننده داخلي و خارجي سبب اعتماد مي شود و براي مقابله با رقبا در سطح ملي و بين المللي ، كيفيت ، مرغوبيت و خدمات پس از فروش کالاها بايد طبق معيارهاي استاندارد كنترل شوند .

از جمله شايع ترين مشكلات اقتصادي كشور، مسئله نقدبنگي و تورم مي باشد كه مطرح گرديد . جذب نقدبنگي بايد در جهت افزايش نرخ سرمايه گذاري مولد

باشد و کشور را در مسیر رشد و توسعه اقتصادی قرار دهد. لذا جامعه امروز از شبکه بانکی توقع دارد ضمن کوشش در جلب و جذب سپرده های بخش خصوصی ، سالم ترین روش تخصیص اعتبارات به بخش های مختلف اقتصادی را انتخاب کند.

پورفلاح ، نیز به منظور رفع چالش نقدینگی برای خرید مواد اولیه و سرمایه در گردش ، راهکارهایی را تقریر نموده است که عبارتند از : در نظر گرفتن حداکثر ۱۰ درصد پیش پرداخت برای گشایش اعتبار، اجرایی شدن ماده ۲۸ برنامه سال ۱۳۹۰ توسط همه بانک ، ها تعیین نرخ سود تسهیلات بیش از ۱۵ درصد توسط دولت برای صنعت از منبع حاصل از حذف یارانه ها ، برقرار نمودن LC داخلی بدون محدودیت و تکلیف نمودن بنگاه های دولتی به پذیرش LC داخلی برای فروش تولیدات و محصولات خود ، تثبیت نرخ ارز و تامین نمودن ارز مورد نیاز واحدهای صنعتی و معدنی ، جلوگیری از اجرای مرحله دوم هدفمندی یارانه ها ، پرداخت مطالبات معوق بخش خصوصی . راهکارهای وی به منظور برخورد با مسئله دسترسی تولیدکننده به مواد اولیه و تجهیزات ، عبارت از کاهش تنش با کشورهای صاحب تکنولوژی، تعدیل تعرفه های مواد اولیه و تجهیزات تولید شده در داخل و نهایتاً برنامه ریزی جهت تکمیل زنجیره تامین ، می باشند . از دیدگاه وی به منظور رفع تنگنای نظام مالیاتی ، بهتر است مالیات واحدهای تولیدی از ۲۵ درصد به ۱۵ درصد کاهش یابد و تولیدکنندگان مامور وصول مالیات بر ارزش افزوده نشوند . در کنار مالیات ، جهت رفع مشکلات قانون کار، می توان با پرداخت بخشی از حق السهم

کارفرما توسط دولت تا حدودی این معضل را برطرف کرد . پیشنهاد می شود در این زمینه ، تامین اجتماعی و بیمه کارکنان از حالت انحصاری خارج و رقابتی شود . به نظر می رسد قانون کار بر مبنای منافع مشابه و دوسویه احتیاج به اصلاح دارد ، حداقل باید به میزان ۲۰ درصد اجازه کاهش حقوق و دستمزد کارگران کم بازده به کارفرما داده شود . پور فلاح در ادامه تاکید می کند که می توان هزینه تحقیق و توسعه بنگاه ها را به عنوان بخشی از مالیات تلقی کرد . همچنین در راستای برقراری حاکمیت قانون، لازم است با قانون گریزان و مقاومت کنندگان اجرایی شدن قوانین ، برخورد جدی داشت و در اجرایی شدن قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار همت مضاعف به کار بست . توصیه می شود برای رونق فروش ، صنعت نمایشگاهی ، حمایت های همه جانبه از تولید داخلی را به عمل آورد ، تعرفه کالای ساخته شده خارجی ، به ویژه کالاهای خارجی بی کیفیت افزایش یابد و برای تبلیغ و تشویق استفاده از تولیدات داخلی سرمایه گذاری صورت پذیرد .

عطا فر و پلنگی (۱۳۹۱) در مطالع های درباره تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی ، پیشنهاداتی را به منظور مقابله با چالش های موجود در این حوزه و بهبود تولید ملی مطرح نمودند که عبارتند از : اول ، توجه به پارک های علم و فناوری می باشد . با توجه به انتخاب تولید ملی به عنوان شعار سال جاری ، مسئولیت پارک ها و مراکز رشد فناوری در تولید ملی بیش از هر زمان دیگر مهم تر و حساس تر شده است ، چرا که به برای افزایش کیفیت محصولات داخلی، به فناوری نوین و استفاده از آنها

در فرآیند تولید نیاز می باشد و فعالیت های پارک علم و فناوری می تواند بهترین ذخیره و پتانسیل برای تحقق شعار تولید ملی باشد. از طرفی، وظیفه ذاتی این نهادها، برقراری ارتباط فعال بین مراکز علمی و صنعتی و کمک به تولید هر چه بیشتر علم و فناوری است و این نهادها می توانند با تکمیل و تجاری سازی طرح های فناوری، تبادل فناوری با خارج، صادرات محصولات فناورانه و افزایش قدرت و رقابت شرکت های دانش بنیان به تولید ملی کمک نمایند. دوم، رقابت آفرینی است که لازمه بهبود تولید ملی است. تولید ملی، تنها به مقابله و رقابت محصولات داخلی با محصولات خارجی مربوط نیست، در تولید ملی باید بین محصولات داخلی نیز رقابت آفرینی شود، باید فضای رقابت در بین تولیدکنندگان ایرانی حاکم شود تا بهترین محصولات برای مشتریان عرضه شود. با افزایش رقابت بین تولیدکنندگان داخلی میتوان انتظار کالاهای با کیفیت داشت و با وجود کالاهای با کیفیت و اطمینان مصرف کنندگان به آن، می توان از خروج ارز از کشور جلوگیری کرد. سوم، ضرورت تدوین سند ملی برای تحقق تولید ملی است. سیاست ها و برنامه های حمایت از تولید باید پس از تدوین نهایی و هماهنگی میان همه دستگاه ها و بخشهای مختلف به یک سند ملی تبدیل شده و همه بر اساس این سند، در یک مسیر مشخص و در راستای تحقق شعار حمایت از تولید ملی حرکت کنند.

۲-۷- خلاصه فصل دوم

در فصل دوم به بررسی ادبیات مرتبط با تحقیق پرداخته شده است. در مورد مفاهیم کار، تولید ملی (اهمیت تولید ملی، راهکارهای تقویت تولید ملی و...)، سرمایه (انواع سرمایه، ابعاد سرمایه) و مدیریت تولید ملی بررسی شده است و در آخر پیشینه پژوهش مورد بحث قرار گرفته است.

فصل ٣ :
روش تحقیق

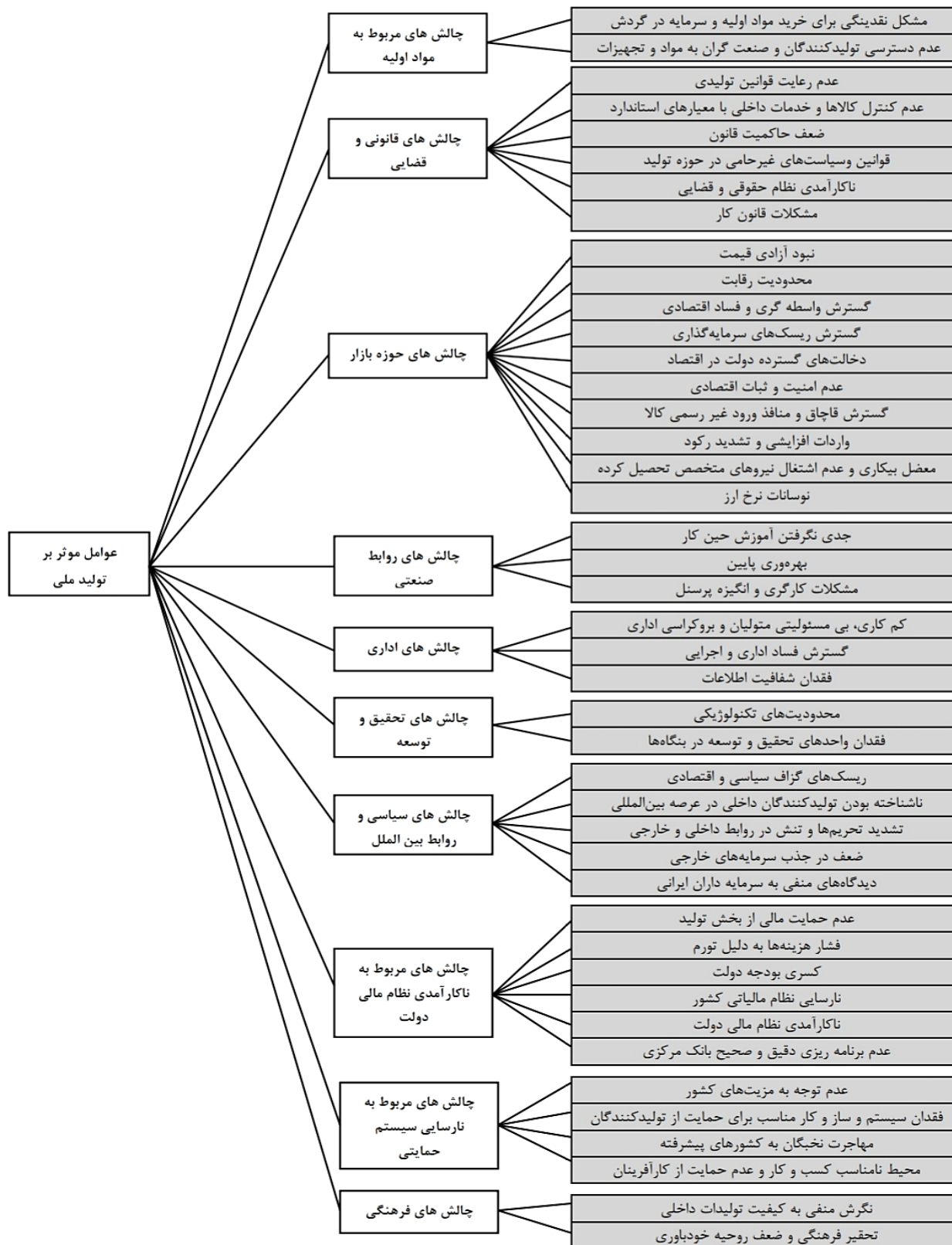
۳-۱- مقدمه

در این فصل روش مورد استفاده در اولویت بندی چالش های اصلی را توضیح می دهیم . بدین منظور نخست عوامل موثر بر تولید ملی را دسته بندی می کنیم و سپس مطابق با روشی که توضیح داده می شود چالش های اصلی و زیر چالش های مربوط به هر چالش اصلی رتبه بندی می شود . در نهایت روش های ارزیابی عوامل موثر بر تولید ملی که از نوع روش های تصمیم گیری چندمعیاره (تحلیل سلسله مراتبی AHP) می باشد را شرح می دهیم تا براساس آنها به اولویت بندی فاکتورها پردازیم .

۳-۲- مدل مفهومی تحقیق

با شناسایی عوامل موثر بر تولید ملی ، مدل مفهومی تحقیق به شرح شکل (۳-۱) تشکیل می شود. در این مدل عوامل موثر بر تولید ملی در ۱۰ دسته چالش های مربوط به مواد اولیه ، چالش های قانونی و قضایی ، چالش های حوزه بازار ، چالش های روابط صنعتی ، چالش های اداری ، چالش های تحقیق و توسعه ، چالش های سیاسی و روابط بین الملل ، چالش های مربوط به ناکارآمدی نظام مالی دولت ، چالش های مربوط به نارسایی سیستم حمایتی و چالش های فرهنگی مشخص شده اند که زیر فاکتورهای مربوط به هر دسته مشخص گردیده است .

شکل (۳-۱)

۳-۳- روش شناسایی پژوهش

۳-۳-۱- نوع و هدف پژوهش

این مطالعه از حیث روش جمع آوری اطلاعات از نوع توصیفی مبتنی بر مراجعه به متون ، اسناد، مدارک و نوشته های کارشناسی مرتبط با موضوع تولید ملی ، کار و سرمایه ایرانی می باشد و از لحاظ روش تحلیل و اندیشه ورزی بر روی مطالب از نوع تحلیل محتوا است . تحقیق توصیفی به توصیف منظم و نظام دار وضعیت فعلی می پردازد ، ویژگی ها و صفات آن را مطالعه و ارتباط بین متغیرها را بررسی می نماید به دیگر سخن ، محقق تلاش می کند تا آنچه را که هست به دور از هر گونه برداشت و استنتاج ذهنی گزارش دهد تحلیل محتوا روشی است که می توان آن را درباره انواع گوناگون پیام های مندرج در آثار ادبی ، مقاله ها ، اسناد رسمی ، خطابه ها ، اعلامیه های سیاسی ، گزارش های اجتماعات ، برنامه های شنیداری و دیداری و گزارش مصاحبه های نیمه رهنمودی به کار بست . واژه هایی که نویسنده ، سخنران یا پاسخگو به کار می برد ، بسامد آنها ، وجه آرایش آنها در جمله ، ساختمان خطابه و چگونگی بسط آن ، منابع اطلاعاتی هستند که بر مبنای آنها محقق می کوشد به شناختی دست یابد . بنابراین تحلیل محتوا ، نوعی بررسی اسناد و مدارک می باشد که ممکن است شخص پژوهشگر یا افراد دیگر به جمع آوری آن پرداخته باشند ، ولی تحلیل و واری آن توسط شخص محقق انجام می گیرد که کلمات ، عبارات ، اسامی ، بندها ، تصاویر، موضوع ها یا هر جلوه ویژه ای که مورد نظر پژوهشگر است ، ثبت می گردد . لذا تحلیل محتوا روش تحقیقی است برای گرفتن نتایج معتبر و قابل تکرار از داده

های استخراج شده از متن . از جمله محورهای مناسب برای تحلیل محتوا عبارتند از: گزارش های بایگانی شده ، اسناد و مدارک ، نامه ها ، خاطرات ، مقالات روزنامه ها ، یادداشت های جلسات زنده ، فیلم ها ، برنامه های همایش رادیو و تلویزیون . در این راستا ، قلم روی تحقیق حاضر، منابع مورد مطالعه (کتب، اسناد، مدارک، نوشته های کارشناسی و تخصصی) بوده که در پاییز ۱۳۹۱ مورد بررسی و مذاقه قرار گرفته است.

۳-۴- مسائل ، چالش ها و تنگناهای تولید ملی

در حال حاضر، عدم حمایت از بخش تولید در کشور، دغدغه اصلی فعالان اقتصادی به خصوص بخش خصوصی است. هم اکنون ، توجه به بخش تولید و افزایش بهره وری و نیز صیانت از سرمایه های ملی با چالش های جدی مواجه است که در مرحله نخست ، باید این چالش ها شناسایی و رفع گردد تا زمینه برای ایجاد بهره وری و اشتغال پایدار فراهم گردد . از یک دیدگاه ، تنگناهای تولید را می توان در دو دسته تنگناهای ساختاری و عملکردی شناسایی نمود . از مهم ترین تنگناهای ساختاری تولید در اقتصاد ایران ، محدودیت رقابت است . رقابت ، عامل اصلی کارایی اقتصادی و ارتقای بهره وری است ، به نحوی که در هر بخش اقتصادی که رقابت مخدوش یا محدود شود ، کارایی و بهره وری اقتصادی کاهش می یابد . از دیگر تنگناهای ساختاری تولید کشور می توان به دخالت های گسترده دولت در اقتصاد ، فضای نامطلوب کسب و کار، ناکارآمدی نظام حقوقی -قضایی و ضعف حاکمیت قانون ، بی ثباتی سیاست های اقتصادی ، گسترش ریسک های سرمایه گذاری و نااطمینانی اقتصادی ، تنش در روابط داخلی و خارجی ، گسترش فساد در نظام اداری و اجرایی ، تنگناهای گسترده در تامین مالی تولید و ناکارآمدی نظام مالی ، محدودیت های تکنولوژیک و مانند آن اشاره کرد. تحت ساختار اقتصادی موجود، عملکردهای متفاوتی قابل حصول است، به نحوی که می توان با اعمال مجموعه ای از سیاست های اقتصادی در راستای رفع تنگناهای عملکردی ، به بهبود عملکرد اقتصادی تحت ساختار موجود دست یافت ، اما در این چارچوب نمی توان انتظار دستیابی به رشد اقتصادی بالا و پایداری را برای اقتصاد کشور داشت . مسئله مهم این است که ظرفیت های بنیادی اقتصاد کشور در افزایش تولید، رشد

اقتصادی و ایجاد اشتغال پایدار عمدتاً تحت تاثیر ساختارهای اقتصادی موجود است و بدون رفع تنگناهای ساختاری، نمی توان پتانسیل های اقتصاد کشور در راستای دستیابی به رشد اقتصادی بالا و حمایت همه جانبه از تولید را محقق نمود. از دیگر سو، نوسانات نرخ ارز در ماه های گذشته و نیز عدم برنامه ریزی بانک مرکزی برای کنترل شرایط ناپایدار ارز، مهم ترین چالش پیش روی صنعت و اقتصاد کشور در طول ماه های اخیر بوده است که متأسفانه با تشدید تحریم ها و بن بست مذاکرات، شکل ویژه های به خود گرفته است، به طوری که حتی دولت و مجلس نیز در این خصوص به جمع بندی و اتفاق نظر مشخصی دست نیافته اند. بنابراین یکی از مهم ترین بحث ها و چالش های مطرح در اقتصاد کشور، اثرات نرخ ارز بر متغیرهای کلان اقتصادی است. نوسانات نرخ ارز از دو کانال تقاضای کل (از طریق خالص صادرات) و عرضه کل (از طریق هزینه های کالاهای واسطه ای وارداتی) رشد تولید را تحت تاثیر قرار داده و برآیند این دو، بستگی به شرایط اولیه اقتصادی کشور دارد. لذا از دیگر تنگناهای موجود، فقدان سیستم و ساز و کار مناسب برای حمایت از صنعتگران و تولیدکنندگان است.

ضعف در جذب سرمایه های خارجی، یکی دیگر از چالش ها و دغدغه های پیش روی تولید ملی بوده که رشد اقتصادی کشور را با تهدیدات جدی مواجه نموده است. علاوه بر این، بیکاری، تورم، کسری بودجه و محیط نامناسب کسب و کار از جمله مشکلات دیگری هستند که در تار و پود بدنه اقتصاد کشور ریشه دوانده و مزمن گشته اند. مسئله تورم در حدود سی سال است که در کشور ما نهادینه شده است، نرخ تورم در اقتصاد ایران ناشی از عملکرد دولت ها و ریشه در کسری مستمر بودجه دولت ها و تامین هزینه ها از جیب مردم با اخذ مالیات تورمی از فقیر و

غنی به طور یکسان دارد. از دیدگاه رحیم نظری (۱۳۹۱) یکی از مشکلات گریبان گیر اقتصاد کشور، بالا بودن هزینه های مستقیم و سوء مصرف مواد مخدر است، چرا که نیروهای کاری فعال را از انجام فعالیت های اقتصادی باز داشته و با تزریق پول کثیف به اقتصاد، مانعی برای شکوفایی کار و سرمایه سالم می شود. علاوه بر موارد مذکور، تحقیر فرهنگی، خودباوری را در جامعه ما کاهش داده است تا، جایی که ما نه باور داریم که می توانیم کالای با کیفیت تولید کنیم و نه باور داریم که کالای ایرانی با کیفیت و استفاده از آن باعث افتخار است. پورفلاح، رئیس کمیسیون فضای کسب و کار، اشتغال و مقررات اتاق بازرگانی ایران، در گفتگو با ماهنامه اقتصاد ایران (۱۳۹۱) دغدغه ها و نارسایی های چندسویه تولید ملی را شامل مشکل نقدینگی جهت خرید مواد اولیه، عدم دسترسی تولیدکننده به مواد و تجهیزات، نارسایی های نظام مالیاتی، عدم رعایت قوانین و مقررات، کساد بازار و مشکلات فروش و نهایتاً نبود آزادی قیمت در کشور میداند. همچنین ناشناخته بودن اکثر تولیدگان ایرانی در بازارهای بین المللی از دیگر مسائل مبتلا به اقتصاد می باشد. در رابطه با مشکل نقدینگی، کارشناسان امر بر این باورند که نقدینگی در جامعه همیشه باید به اندازه های باشد که با کالا و خدمات برابری کند. افزایش آن باعث کمبود کالا و خدمات شده که نتیجه آن افزایش تورم در جامعه خواهد بود. لذا مدیریت نقدینگی یکی از مهمترین چالش ها است، چرا که کمبود آن، به ویژه بانک ها را با خطر عدم توانایی در ایفای تعهدات و در نتیجه ورشکستگی مواجه می کند. دوست حسینی، مدیر عامل صندوق ضمانت صادرات نیز به برخی از تنگنای های پیش روی تولید ملی اشاره داشته است که عبارتند از: کم کاری، بی مسئولیتی متولیان و وجود بروکراسی اداری، قوانین و

سیاست های غیر حامی ، واسطه گری و فساد اقتصادی ، دیدگاه های منفی به سرمایه داران ایرانی، نگرش منفی به کیفیت تولیدات داخلی و نهایتاً عدم کنترل کالاها با معیارهای استاندارد «. یکی از چالش های قابل توجه در مسائل اقتصادی و مدیریتی ، فقدان شفافیت در فعالیت های کاری و اطلاعاتی است . عدم شفافیت در رویه ها و امور دولتی ، گسترش فساد و عدم رضایت شهروندان را در پی خواهد داشت. امروزه شفافیت و حق دسترسی به اطلاعات دولت به عنوان امری ضروری برای مشارکت دموکراتیک ، اعتماد به دولت ، پیشگیری از رشوه خواری ، اتخاذ تصمیمات ، صحت اطلاعات دولتی و تدارک اطلاعات برای عموم در نظر گرفته شده است . کمیسیون اقتصادی و اجتماعی سازمان ملل برای آسیا و اقیانوسیه (۲۰۰۲) شفافیت را شامل فرآیندها و اطلاعاتی می داند که به طور مستقیم در دسترس افراد قرار می گیرند و اطلاعات کافی به منظور درک و کنترل آنها فراهم می گردد . از این رو ، شفافیت مبتنی بر موجودیت سازوکارهایی برای تضمین دسترسی همه ذینفعان به فراگرد تصمیم گیری است . لذا عدم توجه به این موضوع ، کارایی ، اثربخشی و نهایتاً بهره وری و رشد را متاثر نموده است . شایان ذکر است که شفافیت اطلاعات در زمینه های مطالعاتی مختلفی از قبیل فساد اداری ، امور نظامی ، رشد اقتصادی ، حفاظت از محیط ، بازارهای مالی ، حکومت ، سازمان های بین المللی ، اقتصاد سیاسی ، قانون گذاری و تجارت مورد بررسی قرار گرفته است .

به طور کلی، کارشناسان مسائل اقتصادی ، مشکلات موجود در تولید ملی کشور را در دو دسته مشکلات درونی و بیرونی ، شناسایی نموده اند . مشکلات درونی عبارتند از «: ضعف دانش و تکنولوژی در فرآیند تولید ، عدم شناخت سطح کار و سرمایه بهینه، بهره وری پایین ، عدم

تعامل با دستگاه های اجرایی و حاکمیتی و قدرت چانه زنی پایین ، عدم مدیریت صحیح بر ساعات مفید کاری ، اقتصاد منبع محور به جای بازار محور، اقتصاد تولید محور به جای سود محور، فقدان تحقیق و توسعه در بنگاه ها ، مشکلات کارگری و انگیزه پرسنل، جدی نگرفتن آموزش حین کار، عدم توجه به کیفیت ظاهری و بسته بندی . « مشکلات بیرونی نیز عبارتند از »: ضعف و انزوای بازار سرمایه ، مشکلات قانون کار از جمله فشار پرداخت هزینه های بیمه و سنوات ، مشکلات ناشی از کنترل قیمت ها ، فشار هزینه ها به دلیل تورم به ویژه تورم ناشی از هدفمندی یارانه ها ، مقررات دولت سالارانه ، عدم امنیت و ثبات اقتصادی ، مشکلات تجاری و بسته بودن اقتصاد ، عدم توجه به بنگاه های کوچک و متوسط ، شرایط نامناسب تامین مالی ، نظام آموزشی ناکارآمد ، انعطاف ناپذیری نظام مالیاتی، انحصارها، فقدان شفافیت اطلاعات ، نرخ ارز غیر واقعی ، بی انضباطی مالی دولت ، واردات افزایشی و تشدید رکود ، عدم توجه به مزیت های کشور، دستمزدهای دستوری دولت ، ریسک های گزاف اقتصادی و سیاسی . در ادامه راهکارها و بدیل های مقابله با این مسائل و چالش ها از دیدگاه متفکران و صاحب نظران تبیین میگردد .

۳-۵- راهکارهای مقابله با چالش های تولید ملی

یکی از گام های اساسی در زمینه حمایت از تولید ملی ، فرهنگ سازی و تشویق روحیه خودباوری در هموطنان است ، یعنی اعتقاد داشتن به این موضوع که تولید کننده ایرانی می تواند کالای برتر را با حفظ کیفیت قابل رقابت با نمونه خارجی تولید کند و همچنین مصرف کننده ایرانی هم باید کالای ایرانی مصرف کند . به عبارت دیگر، فرهنگ سازی باید به گونه ای انجام پذیرد که گرایش مردم به خرید و استفاده از کالای ایرانی باشد ، حتی اگر کالای داخلی کمی قیمت بالاتری داشته باشد . علاوه بر این ، سیاست های اصلاح ساختاری ، در راستای رفع تنگناهای ساختاری تولید باید معطوف به گسترش رقابت در نظام اقتصادی ، کاهش دخالت های دولت در تخصیص منابع ، بهبود فضای کسب و کار، ارتقای کارآمدی قوانین و نظام حقوقی-قضایی، ارتقای کارایی در اعمال حاکمیت قانون ، حفظ ثبات در اعمال سیاستهای اقتصادی، کاهش ریسک های سرمایه گذاری و ایجاد اطمینان اقتصادی ، رفع تنش در روابط داخلی و خارجی، مبارزه با فساد در نظام اداری و اجرایی، رفع تنگناهای تامین مالی تولید و ارتقای کارآمدی نظام مالی، کاهش محدودیت های تکنولوژیک و مانند آن باشد . در این راستا ، شرکت های بزرگ با استفاده از صرفه جویی های ناشی از مقیاس خود و با استفاده از تبلیغات می توانند به تولیدکنندگانی شناخته شده در بازارهای بین المللی مبدل شوند . در واقع ، چنان چه نگاهی صادرات محور و برون نگر بر تولید حاکم باشد ، قدرت رقابت نیز افزایش می یابد . البته لازم است تا برای افزایش تولید و رفع برخی نواقص و حتی برای تداوم برخی مبادلات بین المللی دو سویه ، واردات به صورت مدیریت شده صورت گیرد . به عبارت دقیق تر ، واردات برای تولید در جهت صادرات انجام

شود. لذا باید توجه داشت که تولید باید بر پایه تقویت صادرات، حمایت گردد. پور فلاح، راهکارهایی را برای بهبود این روند، نام برده است که عبارتند از: خریداری ارز حاصل از صادرات با نرخ ترجیحی، در اختیار قرار دادن ارز حاصل از صادرات بدون محدودیت در دسترس صادرکننده، پرداخت نقدی جوایز و مشوق های صادراتی هر سال و حداکثر در سه ماهه اول، سازماندهی بخش بازرگانی سفارتخانه ها با استفاده از افراد متخصص و با تجربه بخش خصوصی در مقوله اقتصاد (به ویژه صادرات) و نهایتاً استفاده از توان حمل و نقل ارتش در مقوله صادرات به منظور کاهش هزینه های صادراتی «. شایان ذکر است که برای حمایت از تولید ملی باید در درجه اول به مسائل انگیزشی و نیروی انسانی متخصص توجه شود و در مرحله بعد، حمایت های مالی از تولید صورت گیرند. حمایت مالی لزوماً تامین مالی نیست، چرا که وقتی صحبت از سرمایه ایرانی می شود، یعنی لازم است از منابع مالی سرمایه گذار ایرانی در مقابل انواع ریسک ها حمایت نمود. از آن جایی که رونق بخش تولید، رونق بخش خدمات و سایر بخش ها را نیز به همراه خواهد داشت، سیستم بانکی ما باید تولید محور و جهت دار باشد. وام اعطایی به تولید نیز باید در بخش موارد به کاهش هزینه های تولید و افزایش بهره وری منجر گردد، نه این که تبدیل به سرمایه در گردش شود. دوست حسینی، راهکارهای را برای حمایت از تولید ملی و مقابله با چالش ها، بر شمرده است که عبارتند از: اول، بایستی همه سازمان ها و ارگان جامعه بدون نظر تنگی در خدمت تولیدکنندگان، کارآفرینان و متخصصین و سرمایه گذاران تولیدی قرار گیرند. ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد اداری و در مقابل، تشویق کار جهادی برای ارتقای تولید از جمله سیاست هایی است که باید اتخاذ شود. دوم، در حوزه حمایت های مالی،

تضمین و بیمه سرمایه گذاری حائز اهمیت است. باید قوانین و سیاست های جاری بیمه ای و بانکی کشور در جهت حمایت از تولید تعدیل گردند و امکان دسترسی سریع به منابع مالی ارزان قیمت برای تولیدکنندگان مهیا گردد. سیاست های جبران خسارت در سرمایه گذاری و تولید و معافیت یا کاهش مالیات در بخش تولیدی، از دیگر نکاتی هستند که می توانند جهت حمایت از تولیدکنندگان مد نظر قرار گیرند. سوم، با ثروت حاصل از رانت، واسطه گری و فساد اقتصادی باید مبارزه شود و در مقابل، راه های تولید و کسب درآمد و ثروت مشروع مورد حمایت قرار گیرند تا همه امکانات به سمت کار مولد هدایت شوند. چهارم، از نظر فرهنگی، دیدگاه های منفی نسبت به سرمایه داران ایرانی که قصد سرمایه گذاری در تولید را دارند، باید اصلاح گردند. نگاه بدبینانه نسبت به تمکن و سرمایه در عموم جامعه و به خصوص در رسانه ها باید عوض شود. وجود مقررات محدود کننده اختیارات مالکانه، عدم وجود یا اجرای قوانین حمایتی از سرمایه و سرمایه گذار تولیدی و وجود بروکراسی، ورود به بازار تولید کشور را دشوار ساخته، در حالی که ورود به عرصه های بازرگانی و واسطه گری آسانتر بوده و درآمدهای بسیار بالاتری نیز دارد. پنجم، متأسفانه به دلیل یک ذهنیت تاریخی در جامعه، نگرش منفی نسبت به کیفیت تولیدات داخلی وجود دارد، در حالی که کیفیت و قیمت بسیاری از تولیدات داخلی امکان رقابت با محصولات خارجی مشابه را دارند. در این زمینه، رسانه ها می توانند نقش مهمی در تصحیح فرهنگ عمومی برای تکریم سرمایه دار و کارآفرین و تشویق مردم به استفاده از محصولات داخلی به جای محصولات خارجی مشابه ایفا کنند و ششم، توجه به خواسته ها و نیازهای مصرف کننده داخلی و خارجی سبب اعتماد می شود و برای مقابله با رقبا در سطح

ملی و بین‌المللی، کیفیت، مرغوبیت و خدمات پس از فروش کالاها باید طبق معیارهای استاندارد کنترل شوند.» از جمله شایع‌ترین مشکلات اقتصادی کشور، مسئله نقدینگی و تورم می‌باشد که مطرح گردید. جذب نقدینگی باید در جهت افزایش نرخ سرمایه‌گذاری مولد باشد و کشور را در مسیر رشد و توسعه اقتصادی قرار دهد. لذا جامعه امروز از شبکه بانکی توقع دارد ضمن کوشش در جلب و جذب سپرده‌های بخش خصوصی، سالم‌ترین روش تخصیص اعتبارات به بخش‌های مختلف اقتصادی را انتخاب کند. پورفلاح، نیز به منظور رفع چالش نقدینگی برای خرید مواد اولیه و سرمایه در گردش، راهکارهایی را تقریر نموده است که عبارتند از: در نظر گرفتن حداکثر ۱۰ درصد پیش‌پرداخت برای گشایش اعتبار، اجرایی شدن ماده ۲۸ برنامه سال ۱۳۹۰ توسط همه بانک‌ها، تعیین نرخ سود تسهیلات بیش از ۱۵ درصد توسط دولت برای صنعت از منبع حاصل از حذف یارانه‌ها، برقرار نمودن LC داخلی بدون محدودیت و تکلیف نمودن بنگاه‌های دولتی به پذیرش LC داخلی برای فروش تولیدات و محصولات خود، تثبیت نرخ ارز و تامین نمودن ارز مورد نیاز واحدهای صنعتی و معدنی، جلوگیری از اجرای مرحله دوم هدفمندی یارانه‌ها، پرداخت مطالبات معوق بخش خصوصی. راهکارهای وی به منظور برخورد با مسئله دسترسی تولیدکننده به مواد اولیه و تجهیزات، عبارت از کاهش تنش با کشورهای صاحب تکنولوژی، تعدیل تعرفه‌های مواد اولیه و تجهیزات تولید شده در داخل و نهایتاً برنامه ریزی جهت تکمیل زنجیره تامین، می‌باشند. از دیدگاه وی به منظور رفع تنگنای نظام مالیاتی، بهتر است مالیات واحدهای تولیدی از ۲۵ درصد به ۱۵ درصد کاهش یابد و تولیدکنندگان مامور وصول مالیات بر ارزش افزوده نشوند. در کنار مالیات، جهت رفع مشکلات

قانون کار، می توان با پرداخت بخشی از حق السهم کارفرما توسط دولت تا حدودی این معضل را برطرف کرد. پیشنهاد می شود در این زمینه، تامین اجتماعی و بیمه کارکنان از حالت انحصاری خارج و رقابتی شود. به نظر می رسد قانون کار بر مبنای منافع مشابه و دوسویه احتیاج به اصلاح دارد، حداقل باید به میزان ۲۰ درصد اجازة کاهش حقوق و دستمزد کارگران کم بازده به کارفرما داده شود. پور فلاح در ادامه تاکید می کند که می توان هزینه تحقیق و توسعه بنگاه ها را به عنوان بخشی از مالیات تلقی کرد. همچنین در راستای برقراری حاکمیت قانون، لازم است با قانون گریزان و مقاومت کنندگان اجرایی شدن قوانین، برخورد جدی داشت و در اجرایی شدن قانون بهبود مستمر فضای کسب و کار همت مضاعف به کار بست. توصیه می شود برای رونق فروش، صنعت نمایشگاهی، حمایت های همه جانبه از تولید داخلی را به عمل آورد، تعرفه کالای ساخته شده خارجی، به ویژه کالاهای خارجی بی کیفیت افزایش یابد و برای تبلیغ و تشویق استفاده از تولیدات داخلی سرمایه گذاری صورت پذیرد. عطا فر و پلنگی (۱۳۹۱) در مطالعه ای درباره تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی، پیشنهاداتی را به منظور مقابله با چالش های موجود در این حوزه و بهبود تولید ملی مطرح نمودند که عبارتند از: اول، توجه به پارک های علم و فناوری می باشد. با توجه به انتخاب تولید ملی به عنوان شعار سال جاری، مسئولیت پارک ها و مراکز رشد فناوری در تولید ملی بیش از هر زمان دیگر مهم تر و حساس تر شده است، چرا که برای افزایش کیفیت محصولات داخلی، به فناوری نوین و استفاده از آنها در فرآیند تولید نیاز می باشد و فعالیت های پارک علم و فناوری می تواند بهترین ذخیره و پتانسیل برای تحقق شعار تولید ملی باشد. از طرفی، وظیفه ذاتی این نهادها، برقراری ارتباط فعال بین

مراکز علمی و صنعتی و کمک به تولید هر چه بیشتر علم و فناوری است و این نهادها می توانند با تکمیل و تجاری سازی طرح های فناوری ، تبادل فناوری با خارج ، صادرات محصولات فناورانه و افزایش قدرت و رقابت شرکت های دانش بنیان به تولید ملی کمک نمایند . دوم ، رقابت آفرینی است که لازمه بهبود تولید ملی است . تولید ملی، تنها به مقابله و رقابت محصولات داخلی با محصولات خارجی مربوط نیست ، در تولید ملی باید بین محصولات داخلی نیز رقابت آفرینی شود ، باید فضای رقابت در بین تولیدکنندگان ایرانی حاکم شود تا بهترین محصولات برای مشتریان عرضه شود . با افزایش رقابت بین تولیدکنندگان داخلی می توان انتظار کالاهای با کیفیت داشت و با وجود کالاهای با کیفیت و اطمینان مصرف کنندگان به آن ، می توان از خروج ارز از کشور جلوگیری کرد . سوم ، ضرورت تدوین سند ملی برای تحقق تولید ملی است . سیاست ها و برنامه های حمایت از تولید باید پس از تدوین نهایی و هماهنگی میان همه دستگاه ها و بخش های مختلف به یک سند ملی تبدیل شده و همه براساس این سند ، در یک مسیر مشخص و در راستای تحقق شعار حمایت از تولید ملی حرکت کنند . نهایتاً، بحث چابک سازی سازمان های تولیدی می باشد . امروزه رقابت در ابعاد مختلفی مطرح است ، مثل سرعت تحویل محصول یا ارائه خدمت به مشتری ، افزایش کیفیت محصول یا خدمت و کاهش قیمت محصولات تولیدی . شرکت های تولیدی نیز با توجه به تغییرات بازار باید در پاسخگویی به تقاضا و نیازهای بازار، سرعت عمل داشته باشند . در واقع سازمان باید از چابکی لازم جهت پاسخگویی به نیازهای بازار برخوردار باشد . چابکی سازمان به توانایی یک سازمان برای درک تغییر محیطی و سپس پاسخگویی سریع و کارا به آن تغییر اطلاق می شود که بتواند فعالیت های بدون ارزش

افزوده را شناسایی و حذف کند ، این سازمان ها مفاهیمی از قبیل تولید ناب ، تولید به موقع ، شش سیگما و ... را در فرآیند تولید خود اجرا می نمایند . علاوه بر این ، در ارتباط با چالش عدم شفافیت اطلاعات دولتی ، مولگان (۲۰۰۰) خاطر نشان می کند که شفافیت ، تلاشی در ارتباط با پاسخگویی است و شامل اقدامات شفاف در رویه های کاری پذیرفته شده توسط دولت می باشد . لذا شفافیت می تواند از طریق دسترسی مستقیم و غیر مستقیم شهروندان و سایر ذینفعان به اطلاعات دولتی کسب شود و همچنان که شفافیت افزایش می یابد ، از میزان فساد کاسته می شود . برای مقابله با چالش بهره وری پایین ، باید در نظر داشت که ارتقای بهره وری را می توان در سطوح و لایه های مختلفی تعریف کرد . یکی از این سطوح ، سطح داخلی بنگاه ها است ، عواملی نظیر به کار گیری فناوری های پیشرفته ، تغییرات سازمانی ، بهبود در شیوه های مدیریتی و افزایش کارایی عوامل تولید و نظایر آن می تواند موجب ارتقای بهره وری در سطح بنگاه های اقتصادی شود . سطح دیگر ، فضای کسب و کار در اقتصاد کشور و محیط اقتصاد کلان است . بهبود فضای کسب و کار و برطرف نمودن موانع و تنگناهای تولید می تواند از جمله عوامل افزایش بهره وری در اقتصاد کشور باشد . لذا حل مشکل بهره وری به تصمیم گیری دقیق و منطقی سیاست گذاران و مقامات اقتصادی کشور در خصوص بهبود کیفیت و بازدهی فعالیت های تحقیق و توسعه ، سرمایه گذاری در سرمایه انسانی ، ایجاد فضای رقابتی و باز ، سرمایه گذاری در فناوری اطلاعات و ارتباطات و مانند آن نیازمند است . امروز ، نرم افزارهای تولید کشور به شدت ناهماهنگ و ناقص است ، مواردی همچون کارگریزی ، تنبلی ، کم کاری ، بی نظمی در مدیریت فعالیت های اقتصادی ، فعالیت های تکراری ، اقدامات ناشیانه ، یاس و

نامیدی ، شانس گرایی، ارتشا و احتکار ، انحصارات تولید و توزیعی، رباخواری و سرقت های نامرئی، اختلاس ، قمار و سلطه بی مرز بانک ها و بیمه ها بر اموال عمومی و خصوصی همگی نشان دهنده ضعف و ناهمخوانی بوده و از آفات بزرگ اقتصاد کشور و فعالیت های تولیدی است . به طور کلی ، کارشناسان مسائل اقتصادی ، مجموعه ای از راهکارها را به منظور حل مشکلات تولید ملی مطرح نموده اند . راهکارهای حل مشکلات درونی تولید ملی عبارتند از: «افزایش هزینه های تحقیق و توسعه در بنگاه ها ، استفاده از مشاوران خبره اقتصادی در مجموعه مدیریتی بنگاه ، جذب سرمایه گذاری های خارجی ، سیاست های تشویقی برای ارتقای دانش و بهره وری کارمندان و استفاده از تحقیقات دانشگاهی در فرآیند تولید ، گسترش فعالیت های صنفی برای بهبود فضای کسب و کار و پیگیری مطالبات ، ضابطه مند کردن شرح وظایف کارکنان ، به کارگیری مهندسی معکوس ، احترام به حقوق سرمایه گذار، شناسایی مزیت های سرمایه گذاری برای بهبود فضای کسب و کار». و راهکارهای حل مشکلات بیرونی تولید ملی عبارتند از: «توسعه بازار سرمایه با استفاده از ابزارهای نوین و ایجاد شفافیت بیشتر، اصلاح قانون کار و قوانین مرتبط، توجه به بخش تولید در طرح هدفمندی یارانه ها ، حذف موانع و محدودیت های اضافی از مسیر تولید در راستای بهبود تجارت بین الملل ، درنظر گرفتن معافیت های مالیاتی برای بنگاه های خرد دارای مزیت ، کمک به کارآفرینی از طریق حذف بروکراسی زاید و کاهش هزینه های راه اندازی کسب و کار، ارتقا و توسعه پارک های فناوری ، تسهیل ارتباطات تجاری از طریق پیمان های منطقه ای ، ثبات در سیاست گذاری و رعایت ثبات اقتصادی و مقابله با ریسک ها و شوک های داخلی و خارجی ، پرداخت وام های کم بهره برای ارتقای

کارآفرینی ، رفع مدبرانه تحریم ها ، توسعه فضای رقابتی ، افزایش بسته های حمایتی صادرات ، اتخاذ سیاست های پولی و مالی مناسب ، پیروی از توسعه متوازن ، هدایت منابع ارزی به کانال های تولید و رشد ، فروش اوراق مشارکت و جذب سرمایه های جهانی ، بهبود روابط با اقتصادهای نوظهور و استفاده از ظرفیت های رشد آنها « . در ادامه ، پس از تبیین روش تحقیق ، به طبقه بندی چالش ها و راهکارهای تولید ملی که هدف اصلی مطالعه حاضر است ، پرداخته می شود .

۳-۶- طبقه بندی چالش ها و راهکارهای تولید ملی

تاکنون، نظرات برخی از متخصصان و صاحب نظران درباره چالش ها ، تنگناها و مسائل مبتلا به تولید ملی ، حمایت از کار و سرمایه ایرانی مطرح شد و سپس ، راهکارهای مقابله با این دغدغه ها و نارسایی ها از نگاه صاحبان اندیشه و خبرگان نظام ، تبیین گردید . با بررسی این دیدگاه ها و تدبر و تعمق در آن ها ، می توان به مجموعه ای از چالش ها و راهکارهای مقابله با آنها دست یافت . بر این اساس ، مطالعه حاضر با مد نظر قرار دادن قانون بودجه سال ۱۳۹۱ که به طور ویژه ، به مسئله تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی می پردازد و بیانیه اتاق بازرگانی ، صنایع ، معادن و کشاورزی ایران درباره تولید ملی ، حمایت از کار و سرمایه ایرانی و نیز دیدگاه های صاحب نظرانی که از نظر گذشت ، یک طبقه بندی عام و کلی از چالش های پیش روی تولید ملی را ارائه میدهد که در جدول (۳-۱) نمایان است .

۳-۶-۱- جدول (۳-۱): طبقه بندی عام چالش ها و تنگناهای تولید ملی

ردیف	چالش ها و تنگناها	ردیف	چالش ها و تنگناها
۱	عدم حمایت مالی از بخش تولید	۱۹	مشکلات قانون کار
۲	نوسانات نرخ ارز	۲۰	گسترش واسطه گری و فساد اقتصادی
۳	عدم برنامه ریزی دقیق و صحیح بانک مرکزی	۲۱	دیدگاه های منفی به سرمایه داران ایرانی
۴	تشدید تحریم ها و تنش در روابط داخلی و خارجی	۲۲	نگرش منفی به کیفیت تولیدات داخلی
۵	فقدان سیستم و سازوکار مناسب برای حمایت از تولیدکنندگان	۲۳	تحقیر فرهنگی و ضعف روحیه خودباوری
۶	ضعف در جذب سرمایه های خارجی	۲۴	عدم کنترل کالاها و خدمات داخلی با معیارهای استاندارد
۷	معضل بیکاری و عدم اشتغال نیروهای متخصص، تحصیل کرده	۲۵	محدودیت رقابت
۸	مهاجرت نخبگان به کشورهای پیشرفته	۲۶	ناکارآمدی نظام حقوقی و قضایی
۹	کسری بودجه دولت	۲۷	گسترش ریسک های سرمایه گذاری
۱۰	محیط نامناسب کسب و کار و عدم حمایت از کارآفرینان	۲۸	محدودیت های تکنولوژیکی
۱۱	مشکل نقدینگی برای خرید مواد اولیه و سرمایه در گردش	۲۹	بهره وری پایین
۱۲	عدم دسترسی تولیدکنندگان و صنعت گران به مواد و تجهیزات	۳۰	گسترش ریسک های سرمایه گذاری
۱۳	نارسایی نظام مالیاتی کشور	۳۱	محدودیت های تکنولوژیکی
۱۴	عدم رعایت قوانین تولیدی	۳۲	بهره وری پایین
۱۵	نبودی آزادی قیمت	۳۳	عدم امنیت و ثبات اقتصادی
۱۶	ناشناخته بودن تولیدکنندگان داخلی در عرصه بین المللی	۳۴	واردات افزایشی و تشدید رکود
۱۷	کم کاری، بی مسئولیتی متولیان و بروکراسی اداری	۳۵	ریسکهای گزاف سیاسی و اقتصادی
۱۸	قوانین و سیاست های غیرحامی در حوزه تولید	۳۶	عدم توجه به مزیت‌های کشور

چالش ها و تنگناها	ردیف	چالش ها و تنگناها	ردیف
گسترش قاچاق و منافذ ورود غیر رسمی کال	۴۱	ناکارآمدی نظام مالی دولت	۳۷
ضعف حاکمیت قانون	۴۲	گسترش فساد در نظام اداری و اجرایی	۳۸
فشار هزینه ها به دلیل تورم به ویژه تورم ناشی از ها هدفمندسازی یارانه	۴۳	فقدان شفافیت اطلاعات	۳۹
نگرش منفی به کیفیت تولیدات داخلی	۲۲	دخالت های گسترده دولت در اقتصاد	۴۰

مطالعه حاضر، ضمن شناسایی و فهرست نمودن این چالش ها و تنگناها با استفاده از روش تحلیل محتوا، جهت ارائه طریق و روشن گری بیشتر برای تصمیم گیران و دست اندرکاران نظام، از رویکرد استقرایی استفاده نموده و تنگناهای تولید ملی را به همراه راهکارهای مقابله با آنها در ده طبقه قرار داده است تا دیدگاهی نسبتاً جامع و کامل برای اتخاذ تصمیمات و اجرای برنامه ها حاصل گردد که در جدول (۲) نمایان می باشد. این طبقه بندی خاص، چالش ها، مسائل و تنگناهای تولید ملی را با توجه به ویژگی ها و تاثیرگذاری های مشابه در ده گروه (طبقه) شامل چالش های مواد اولیه، قانونی و قضایی، بازار، روابط صنعتی، اداری، تحقیق و توسعه، سیاسی و روابط بین الملل، نظام مالی دولت، سیستم حمایتی و نهایتاً فرهنگی قرار می دهد تا سیاست گذاران، کارشناسان، مدیران دولتی و تولیدی و سایر ذینفعان را در اتخاذ سیاست ها، برنامه های راهبردی و راهکارهای مقابل های مناسب و مدون، یاری رساند. شرح جزئیات این طبقه بندی، به تفصیل در جدول (۲) مشاهده میگردد.

۳-۶-۲- جدول (۲-۳) : طبقه بندی خاص چالش های تولید ملی و راهکارهای آن

طبقه	دفعات تکرار	چالش ها و تنگناها	راهکارها
چالش های مربوط به مواد اولیه	۲	مشکل نقدینگی برای خرید مواد اولیه و سرمایه در گردش	در نظر گرفتن حداکثر ۱۰ درصد پیش پرداخت برای گشایش اعتبار، اجرایی شدن ماده ۲۸ برنامه سال ۱۳۹۰ توسط همه بانکها، تعیین نرخ سود تسهیلات بیش از ۱۵ درصد توسط دولت برای صنعت از منبع حاصل از حذف یارانهها، برقرار نمودن LC داخلی بدون محدودیت و تکلیف نمودن بنگاههای دولتی به پذیرش LC داخلی برای فروش تولیدات و محصولات خود، تثبیت نرخ ارز و تامین نمودن ارز مورد نیاز واحدهای صنعتی و معدنی، جلوگیری از اجرای مرحله دوم هدفمندی یارانه ها، پرداخت مطالبات معوق بخش خصوصی
		عدم دسترسی تولیدکنندگان و صنعت گران به مواد و تجهیزات	کاهش تنش با کشورهای صاحب تکنولوژی، تعدیل تعرفههای مواد اولیه و تجهیزات تولید شده در داخل و نهایتاً برنامه ریزی جهت تکمیل زنجیره تامین
چالش های حوزه قانونی، حقوقی و قضایی	۶	عدم رعایت قوانین تولیدی	تبدیل شدن سیاست ها و برنامه های حمایت از تولید پس از تدوین نهایی و هماهنگی میان همه دستگاه ها و بخش های مختلف به یک سند ملی و مشخص شدن مسیر همه براساس این سند ، اصلاح و تعدیل قوانین ضد تولید، همچنین مجلس شورای اسلامی در بعد نظارتی خویش پایشگر منظم و جدی اجرای کامل و صحیح قوانین حوزه تولید و کسب و کار باشد
		عدم کنترل کالاها و خدمات داخلی با معیارهای استاندارد	توجه به کیفیت، مرغوبیت و خدمات پس از فروش کالاها بر طبق معیارهای استاندارد
		ضعف حاکمیت قانون	⁺ تبدیل شدن سیاست ها و برنامه های حمایت از تولید پس از تدوین نهایی و هماهنگی میان همه دستگاه ها و بخش های مختلف به یک سند ملی و مشخص شدن مسیر همه براساس این سند، اصلاح و تعدیل قوانین ضد تولید ، همچنین مجلس شورای اسلامی در بعد نظارتی خویش پایشگر منظم و جدی اجرای کامل و صحیح قوانین حوزه تولید و کسب و کار باشد

ایجاد تضمین و بیمه سرمایه گذاری، تعدیل قوانین و سیاست های جاری بیمه ای و بانکی کشور در جهت حمایت از تولید، امکان دسترسی سریع به منابع مالی ارزان قیمت برای تولیدکنندگان، ایجاد سیاست های جبران خسارت در سرمایه گذاری و تولید و معافیت یا کاهش مالیات در بخش تولیدی، شناسایی و معرفی فرصت های جذاب برای سرمایه گذاری در کشور	ق - - وائین و سیاست - - - ت ه - - ای غیر حامی در حوزه تولید		
تقویت امنیت سرمایه گذران و فعالان اقتصادی و صیانت از حیثیت اجتماعی آنان، همچنین اقدام به جبران فوری در مواردی که بنا به مصالح عمومی، زیان یا عدم النفعی را متوجه سرمایه گذار مینمایند، تدوین لوایح و اتخاذ سیاست های مناسب نسبت به ارتقای امنیت قضایی سرمایه گذاران توسط قوه قضاییه	ناکارآمدی نظام حقوقی و قضایی		
پرداخت بخشی از حق السهم کارفرما توسط دولت، خارج نمودن تضمین اجتماعی و بیمه کارکنان از حالت انحصاری و رقابتی نمودن آن، اصلاح قانون کار بر مبنای منافع مشابه و دوسویه، اجازه کاهش حقوق و دستمزد کارگران کم بازده به کارفرما حداقل به میزان ۲۰ درصد	مشکلات قانون کار		
آزادسازی قیمت ها که تولیدکننده اجازه میدهد با حفظ حاشیه سود خود کیفیت و فروش را ارتقا بخشند	نبود آزادی قیمت	۱۰	
نگاه صادرات محور و برون نگر به تولید، گسترش رقابت در نظام اقتصادی از طریق کاهش دخالت های دولت در تخصیص منابع، بهبود فضای کسب و کار با وضع قوانین حمایتی از بخش خصوصی و کارآفرینی	محدودیت رقابت		
مبارزه با ثروت حاصل از رانت، واسطه گری و فساد اقتصادی، حمایت از راه های تولید و کسب درآمد و ثروت مشروع	گسترش واسطه گری و فساد اقتصادی		
حمایت از منابع مالی سرمایه گذار در مقابل انواع ریسکها، توسعه بازار سرمایه برای استفاده از ابزارهای نوین و ایجاد شفافیت بیش تر	گسترش ریسک های سرمایه گذاری		
کاهش دخالت های دولت در تخصیص منابع، استفاده از مشاوران خبره اقتصادی در مجموعه مدیریتی دولت، توجه هر چه بیشتر به اتاق های بازرگانی	دخالت های گسترده دولت در اقتصاد		
حذف موانع و محدودیتهای اضافی از مسیر تولید در راستای بهبود تجارت بین الملل، ثبات در سیاست گذاری و رعایت ثبات اقتصادی و مقابله با ریسک ها و شوکهای داخلی و خارجی	عدم امنیت و ثبات اقتصادی		

		گسترش قاچاق و منافذ ورود غیر رسمی کالا مبارزه با عارضه مخرب قاچاق کالا حتی پر توانتر از گذشته	شناسایی و مسدود نمودن منافذ ورود غیر رسمی کالا و اهتمام به اجرای برنامه
		واردات افزایشی و تشدید رکود	مدیریت واردات در راستای ارتقای ارزش افزوده کشور، واردات برای تولید در جهت صادرات، توسعه فضای رقابتی، افزایش بسته های حمایتی صادرات
		معضل بیکاری و عدم اشتغال نیروهای متخصص تحصیل کرده	حمایت از تولید داخلی با برقراری محیط مناسب کسب و کار و قوانین حمایت گر همچون راه اندازی موسسه های پژوهشی خصوصی با حمایت های دولتی تا سرعت تبدیل پژوهش ها به محصول توسط دو بخش خصوصی مختلف صورت پذیرد
		نوسانات نرخ ارز	تک نرخی شدن ارز با هر نرخ مرجعی
چالش های حوزه روابط صنعتی	۳	جدی نگرفتن آموزش حین کار	ضابطه مند کردن شرح وظایف کارکنان، به کارگیری مهندسی معکوس
		بهره وری پایین	ارتقای بهره وری در سطوح و لایه های مختلف : در سطح داخلی بنگاه ها از طریق به کار گیری فناوریهای پیشرفته ، تغییرات سازمانی، بهبود در شیوه های مدیریتی و افزایش کارایی عوامل تولید ، در سطح فضای کسب و کار از طریق بهبود فضای کسب و کار و برطرف نمودن موانع و تنگناهای تولید ، همچنین نوسازی ساختار تولیدی، تصمیم گیری دقیق و منطقی سیاست گذاران و مقامات اقتصادی کشور در خصوص بهبود کیفیت و بازدهی فعالیت های تحقیق و توسعه، سرمایه گذاری در سرمایه انسانی، ایجاد فضای رقابتی و باز، سرمایه گذاری در فناوری اطلاعات و ارتباطات
		مشکلات کارگری و انگیزه پرسنل	گسترش فعالیت های صنفی برای بهبود فضای کسب و کار و پیگیری مطالبات
چالش های حوزه اداری و سازمانی	۳	کم کاری، بی مسئولیتی متولیان و بروکراسی اداری	تشویق کار جهادی ، بسیج عمومی برای رفع محدودیت ها
		گسترش فساد اداری و اجرایی	تفویض مسئولیت ها و انتخاب مدیران بر اساس اصول شایستگی (تجربه، تخصص و تعهد)، تقویت سیستم های کنترل و نظارت، حذف بروکراسی زاید
		فقدان شفافیت اطلاعات	افزایش شفافیت فعالیت های دولت و سایر دستاوردکاران و ارائه گزارشات منظم و دوره های
چالش های تکنولوژی	۲	محدودیت های تکنولوژیکی	توجه به پارک های علم و فناوری، تکمیل و تجاری سازی طرح های فناوری، تبادل فناوری با خارج، صادرات محصولات فناورانه و افزایش قدرت و رقابت شرکت های دانش بنیان

		فقدان واحدهای تحقیق و توسعه در بنگاه ها تو	افزایش هزینه های تحقیق و توسعه در بنگاه ها، سیاست های تشویقی برای ارتقای دانش و بهره وری کارمندان و استفاده از تحقیقات دانشگاهی در فرآیند تولید
چالش های سیاسی و روابط بین الملل	۵	ریسک های گزاف سیاسی و اقتصادی	بهبود روابط با اقتصادهای نوظهور و استفاده از ظرفیت ها های رشد آن
		ناشناخته بودن تولیدکنندگان داخلی - در عرصه بین المللی	صرفه جویی های ناشی از مقیاس و استفاده از تبلیغات
		تشدید تحریم ها و تنش در روابط داخلی و خارجی	چاره اندیشی برای کاهش تحریم های اقتصادی، تقویت روحیه خودباوری، تکیه بر اقتصاد مقاومتی، حفظ و توسعه روابط اقتصادی بین المللی - خصوصاً با همسایگان و - رویکرد دیپلماتیک مدبرانه و اصولی در مدیریت و برون رفت هر چه زودتر از تحریم های اقتصادی
		ضعف در جذب سرمایه های خارجی	فروش اوراق مشارکت و جذب سرمایه های جهانی
		دیدگاه های منفی به سرمایه داران ایرانی	رفع نگاه بدبینانه نسبت به تمکن و سرمایه در عموم جامعه و به خصوص در رسانه ها، اصلاح مقررات محدود کننده اختیارات مالکانه، اجرای قوانین حمایتی از سرمایه و سرمایه گذار تولیدی
چالش های مربوط به ناکرآمدی نظام مالی دولت	۶	عدم حمایت مالی از بخش تولید	رفع تنگنای تامین مالی تولید و ارتقای کارآمدی نظام مالی، برقراری سیستم بانکی تولید محور و جهت دار، تقویت صادرات با استفاده از خریداری ارز حاصل از صادرات با نرخ ترجیحی، در اختیار قرار دادن ارز حاصل از صادرات بدون محدودیت در دسترس صادرکننده، پرداخت نقدی جوایز و مشوقهای صادراتی هر سال و حداکثر در سه ماهه اول، سازماندهی بخش بازرگانی سفارتخانه ها با استفاده از افراد متخصص و با تجربه بخش خصوصی در مقوله اقتصاد (به ویژه صادرات) و نهایتاً استفاده از توان حمل و نقل ارتش در مقوله صادرات به منظور کاهش هزینه های صادراتی
		فشار هزینه ها به دلیل تورم بیهوده و تورم ناشی از هدفمندسازی یارانه ها	حمایت از تولید داخلی با برقراری محیط مناسب کسب و کار و قوانین حمایت گر، بازنگری جدی در نحوه اجرای قانون هدفمندها
		کسری بودجه دولت	حمایت از تولید داخلی با برقراری محیط مناسب کسب و کار و قوانین حمایت گر

اصلاحات در نظام مالیاتی کشور، کاهش مالیات واحدهای تولیدی از ۲۵ در صد به ۱۵ درصد، تولیدکنندگان مامور وصول مالیات بر ارزش افزوده نشوند، در نظر گرفتن معافیت های مالیاتی برای بنگاه های خرد دارای مزیت	نارسیایی نظام مالیاتی کشور		
اتخاذ سیاست های پولی و مالی مناسب و پیروی از توسعه متوازن، پرداخت وام های کم بهره برای ارتقای کارآفرینی، تسهیل ارتباطات تجاری از طریق پیمان های منطقه ای	ناکارآمدی نظام مالی دولت		
تنظیم و تدوین برنامه بلندمدت و برنامه میان مدت و گنجاندن برنامه های کوتاه مدت و استراتژیک در بطن این برنامه های کلی و گنجاندن طرح حمایت از تولید ملی در بطن برنامه های اقتصادی	عدم برنامه ریزی دقیق و صحیح بانک مرکزی		
شناسایی فرصت های مناسب سرمایه گذاری در کشور و جذب سرمایه داران داخلی و خارجی	عدم توجه به مزیت های کشور	۴	چالش های مربوط به نارسایی سیستم حمایتی
تدوین قوانین، سیاست ها، برنامه ها و ساز و کارهای حمایتی از تولیدکنندگان و صنعتگران، اجرای صحیح برنامه های تدوین شده	فقدان سیستم و ساز و کار مناسب برای حمایت از تولیدکنندگان		
اعطای امکانات مناسب معیشتی، مالی و تحقیقاتی به نیروهای نخبه و تشویق به ماندن در کشور	مهم - - اجرت نخبگ - - ان به کشورهای پیشرفته		
اجرای قانون بهبود فضای کسب و کار، تامین مالی کارآفرینان، وضع قوانین تسهیل گر و لغو یا اصلاح قوانین و مقررات نامساعد	محیط نامناسب کسب و کار و عدم حمایت از کارآفرینان		
استفاده از رسانه ها به منظور تصحیح فرهنگ عمومی در راستای تکریم سرمایه دار و کارآفرین و تشویق مردم به استفاده از محصولات داخلی به جای محصولات خارجی، ارتقای کیفیت محصولات داخلی	نگرش منفی به کیفیت تولیدات داخلی	۲	چالش های حوزه فرهنگی و اجتماعی
فرهنگ سازی و تشویق روحیه خودباوری در هموطنان به ویژه از طریق رسانه ملی، اعتقاد داشتن به این موضوع که تولید کننده ایرانی می تواند کالای برتر را با حفظ کیفیت قابل رقابت با نمونه خارجی تولید کند، تداوم برخی مبادلات بین المللی دو سویه شامل واردات به صورت مدیریت شده و واردات برای تولید در جهت صادرات	تحقیق فرهنگ و ضعف روحیه خودباوری		

همان طور که از نظر گذشت ، مطالعات و نظرات متخصصان و کارشناسان ذکر شده ، همگی بر نقش تاثیر گذار چالش ها و تنگناهای تولید ملی بر حمایت از تولید ملی، کار و سرمایه ایرانی صحنه می گذارند و بر این باورند که بایستی با سیاست ها ، راهبردها و راهکارهای مقتضی به مقابله با این تنگناها و چالش ها پرداخت و از شدت آنها کاست تا رونق، رشد و شکوفایی اقتصادی در سایه اجرا و پیاده سازی برنامه های مدون و صحیح محقق شود . بنابراین با نگاهی گذرا بر نظرات و مفاهیم بیان شده ، رابطه صریح بین این مسائل و چالش ها با تولید ملی به روشنی نمایان می شود . از این رو ، تحقیق حاضر با استفاده از روش تحلیل محتوا به بررسی اسناد و مدارک موجود در این زمینه پرداخته و پس از شناسایی چالش ها و تنگناهای تولید ملی، آنها را در ده طبقه ، دسته بندی نموده است . طبقه بندی به دست آمده ، بیانگر این مطلب است که عوامل تاثیر گذار بر تولید ملی در یکی از حوزه های مواد اولیه ، قانونی و قضایی، بازار، روابط صنعتی، اداری، تحقیق و توسعه، سیاسی و روابط بین الملل، نظام مالی دولت، سیستم حمایتی و حوزه فرهنگی قرار دارند . بر این اساس، مدل مفهومی مطالعه حاضر با توجه به نقش تاثیر گذار این عوامل بر تولید ملی ، ترسیم می گردد که در شکل (۱-۳) نمایان است .

۳-۷- روش انجام پژوهش

در تحقیق حاضر ، بعد از مرور ادبیات تحقیق و تشکیل مدل مفهومی از روش AHP به منظور شناسایی اولویت و وزن اهمیت چالش ها برای استخراج نتایج استفاده می کنیم .

۳-۸- انتخاب معیارها

در تحقیق حاضر به منظور انتخاب مناسب ترین معیارها از تکنیک تصمیم گیری چندمعیاره تحلیل سلسله مراتبی AHP استفاده می کنیم .

۳-۹- روش تجزیه و تحلیل سلسله مراتبی

فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP) از معروف ترین فنون تصمیم گیری چند معیاره (کمی یا کیفی) می باشد که اساس آن بر مقایسه های زوجی نهفته است و اولین بار توسط توماس ال ساعتی در ۱۹۸۰ مطرح شد . تصمیم گیرنده کار خود را با فراهم آوردن درخت سلسله مراتب تصمیم آغاز می کند . درخت سلسله مراتب تصمیم ، عوامل مورد مقایسه و گزینه های رقیب مورد ارزیابی در تصمیم را نشان می دهد . سپس با انجام مقایسه های زوجی ، وزن هر یک از عوامل را در راستای گزینه ها مشخص و در نهایت منطق AHP به گونه ای اوزان نسبی حاصل برای عوامل و گزینه ها با همدیگر تلفیق می کند تا تصمیم بهینه حاصل آید .

آقای ساعتی چهار شرط را برای استفاده از این فرآیند در نظر گرفته و تمامی قوانین و محاسبات این تئوری را براساس این شروط تدوین نموده است :

شرط معکوسی : اگر ترجیح عنصر A بر عنصر B برابر n باشد ترجیح عنصر B بر عنصر A برابر $1/n$ خواهد بود .

شرط همگنی : عنصر A با عنصر B باید همگن و قابل قیاس باشند . به بیان دیگر برتری عنصر A بر عنصر B نمی تواند بی نهایت یا صفر باشد .

شرط وابستگی : هر عنصر سلسله مراتبی به عنصر سطح بالاتر خود می تواند وابسته باشد و به صورت خطی این وابستگی تا بالاترین سطح می تواند ادامه داشته باشد .

شرط انتظارات : هرگاه تغییر در ساختمان سلسله مراتبی رخ دهد پروسه ارزیابی باید مجدداً انجام گیرد .

فرآیند تحلیل سلسله مراتبی یکی از جامع ترین سیستم های طراحی شده برای تصمیم گیری با معیارهای چندگانه است زیرا این تکنیک امکان فرموله کردن مسئله را به صورت سلسله مراتبی فراهم می کند و همچنین امکان در نظر گرفتن معیارهای مختلف کمی و کیفی را در مسئله دارد این فرآیند گزینه های مختلف را در تصمیم گیری دخالت داده و امکان تحلیل حساسیت روی معیارها و زیر معیارها را دارد ، علاوه بر این مبنای مقایسه زوجی بنا نهاده شده ، که قضاوت و محاسبات را تسهیل می نماید همچنین میزان سازگاری و ناسازگاری تصمیم را نشان می دهد که از مزایای ممتاز این تکنیک در تصمیم گیری چند معیاره می باشد .

۳-۱۰- مزایای فرآیند تحلیل سلسله مراتبی

ساعتی، ویژگی های فرآیند تحلیل سلسله مراتبی را به شرح زیر بیان می کند :

(۱) یگانگی و یکتایی مدل : فرآیند تحلیل سلسله مراتبی یک مدل یگانه، ساده و انعطاف پذیر برای حل محدوده وسیعی از مسائل بدون ساختار است که به راحتی قابل درک برای همگان می باشد .

(۲) پیچیدگی : برای حل مسائل پیچیده ، فرآیند تحلیل سلسله مراتبی هم نگرش سیستمی و هم تحلیل جزء به جزء را به صورت توأم به کار می برد. عموماً افراد در تحلیل مسائل یا کل نگری کرده و یا به جزئیات پرداخته و کلیات را رها می کنند . در حالی که فرآیند تحلیل سلسله مراتبی هر دو بعد را با هم به کار می بندد .

(۳) همبستگی و وابستگی متقابل : فرآیند تحلیل سلسله مراتبی وابستگی را به صورت خطی در نظر می گیرد. ولی برای حل مسائلی که اجزاء به صورت غیر خطی وابسته اند نیز به کار گرفته می شود.

۴) ساختار سلسله مراتبی: فرآیند تحلیل سلسله مراتبی اجزای یک سیستم را به صورت سلسله مراتبی سازماندهی می کند که این نوع سازماندهی با تفکر انسان تطابق داشته و اجزاء در سطوح مختلف طبقه بندی می شوند .

۵) اندازه گیری: فرآیند تحلیل سلسله مراتبی مقیاسی برای اندازه گیری معیارهای کیفی تهیه کرده و روشی برای تخمین و برآورد اولویت ها فراهم می کند.

۶) سازگاری: فرآیند تحلیل سلسله مراتبی سازگاری منطقی قضاوت های استفاده شده در تعیین اولویت ها را محاسبه کرده و ارائه می نماید .

۷) تلفیق: فرآیند تحلیل سلسله مراتبی منجر به برآورد رتبه نهایی هر گزینه می شود .

۸) تعادل: فرآیند تحلیل سلسله مراتبی اولویت های وابسته به فاکتورها در یک سیستم را در نظر گرفته و بین آن ها تعادل برقرار می کند و فرد را قادر می سازد که بهترین گزینه را بر اساس اهداف انتخاب کند .

۹) قضاوت و توافق گروهی: فرآیند تحلیل سلسله مراتبی بر روی توافق گروهی اصرار و پافشاری ندارد ولی تلفیقی از قضاوت های گوناگون را میتواند ارائه نماید.

۱۰) تکرار فرآیند: فرآیند تحلیل سلسله مراتبی فرد را قادر می سازد که تعریف خود را از یک مسئله تصحیح کند و قضاوت و تصمیم خود را بهبود دهند .

برای انجام فرآیند سلسله مراتبی گروهی ، ابتدا باید گروه های تصمیم ساز مشخص شوند و سپس فرآیند تصمیم گیری شروع شود . می توان برای ایجاد سلسله مراتبی و توافق بر سر آن از روش های متعددی برای موثر کردن تصمیم گیری گروهی ، نظیر طوفان مغزی ، روش دلفی و تکنیک گروه اسمی استفاده کرد . بعد از ساختن سلسله مراتب باید ماتریس های مقایسه زوجی در هر سطح را بدست آورد . اگر همه افراد درباره هر عضو ماتریس به اتفاق نظر برسند ، آن را داخل ماتریس قرار می دهیم و فرآیند تصمیم گیری را ادامه می دهیم . ولی در عمل عدم توافق زیادی بین افراد در مورد نحوه انجام مقایسات بروز خواهد کرد . در این صورت (یعنی بروز اختلاف اساسی بین اعضا بر سر یک عضو ماتریس) AHP این امکان را به ما می دهد که هر یک از تصمیم

سازان مقدار دلخواه خود را برای این عضو، وارد ماتریس نموده و سپس قضاوت های فردی را با استفاده از میانگین هندسی آنان به قضاوت گروهی برای هر مقایسه زوجی تبدیل کند.

مثلاً اگر N تصمیم گیرنده داشته باشیم که هر کدام برای درایه ij ماتریس مقایسات زوجی یک مقدار مد نظر داشته باشند: $a_{ij}^1, a_{ij}^2, \dots, a_{ij}^N$ ، آنگاه قضاوت جمعی که همان قضاوت نهایی محسوب می شود به صورت (میانگین هندسی) زیر خواهد بود:

$$A_{ij} = [a_{ij}^1 * a_{ij}^2 * \dots * a_{ij}^N]^{1/N}$$

۳-۱۱- الگوریتم تشخیص سازگاری و ناسازگاری ماتریس مقایسات زوجی:

قدم ۱- محاسبه وزن با استفاده از روش میانگین حسابی (W_j)

قدم ۲- محاسبه بردار مجموع موزون (WSV)

قدم ۳- محاسبه بردار سازگاری (CV) (رابطه ۳-۱)
 $CV = WSV/W$

قدم ۴- λ_{max} از طریق میانگین عناصر بردار سازگاری

قدم ۵- محاسبه شاخص سازگاری (CI) (رابطه ۳-۲)
 $CI = \frac{\lambda_{max} - n}{n - 1}$

قدم ۶- محاسبه نرخ سازگاری (CR) (رابطه ۳-۳)
 $CR = \frac{CI}{RI}$

نکته: اگر $0 < CR < 0.1$ باشد سازگاری قبول است.

شاخص تصادفی (ساعتی ۱۹۹۰)

n	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
RI	0	0	0.58	0.9	1.12	1.24	1.32	1.41	1.45	1.45

لازم به توضیح است که زمانی که تعداد معیارها بیشتر از ۱۰ باشد شاخص تصادفی نتایج تحقیق دانگن و داد (۱۹۹۰) مورد استفاده قرار خواهد گرفت. بعد از انجام مقایسات زوجی نرخ

ناسازگاری هر ماتریس را محاسبه می کنیم که اگر از $0/1$ کوچکتر باشد قضاوت قابل قبول است ، اما اگر بزرگتر از $0/1$ باشد قضاوت قابل قبول نیست و باید در آن تجدید نظر کرد . این روش اعتبار سنجی پاسخ های پرسشنامه را نیز نشان می دهد و در فصل چهارم برای نشان دادن معتبر بودن پاسخ های پرسشنامه ها از این روش استفاده می کنیم .

۳-۱۲- حجم نمونه

روش AHP از روش های خبره محور است و نمونه گیری در روش های تصمیم گیری چند معیاره از نوع غیر تصادفی هدفمند است یعنی به دنبال افرادی هستیم که خبره موضوع در نظر گرفته شده باشند در صورتیکه در روش های آماری با استفاده از فرمول حجم نمونه، ابتدا تعداد نمونه را محاسبه می کنیم. تعداد نمونه در روش های AHP و ANP بر اساس نظر آقای ساعتی و بسیاری از صاحب نظران بین ۱۰ تا ۲۰ نفر می باشد .

۳-۱۳- تشریح روش گردآوری داده ها و اطلاعات

بعد از تهیه پرسشنامه ، پرسشنامه تحقیق در قالب فایل اکسل تهیه شده و در اختیار پاسخ دهندگان قرار داده می شود .

۳-۱۴- پایایی و روایی پرسشنامه AHP (نرخ ناسازگاری)

در پرسشنامه های تحلیل سلسله مراتبی یا روش AHP موضوعی به نام پایایی، آنطوری که در پرسشنامه های معمول نرم افزار SPSS (که معمولا گزینه های ۵ تایی طیف لیکرت دارد)، مطرح است وجود ندارد. این وضعیت در خصوص پرسشنامه های روش ANP و ahp فازی، نیز صدق می کند. یعنی ما برای پرسشنامه مقایسه زوجی شاخص سنجش پایایی یا روایی ، به مانند ضریب پایایی آلفای کرونباخ نداریم.

بلکه به جای مفهوم پایایی در پرسشنامه های ahp ، از مفهوم نرخ ناسازگاری استفاده می شود. در صورتی که پرسشنامه و قضاوت های خبرگان سازگار باشد ، آنگاه شاخص سازگاری روش AHP باید کمتر از ۰,۱ باشد .

۳-۱۴-۱- تعریف نرخ سازگاری

نرخ ناسازگاری شاخصی است که میزان سازگاری پاسخ های خبرگان به ارزیابی ها و مقایسات زوجی را اندازه گیری می کند.

به عبارت دیگر با کمک شاخص نرخ ناسازگاری می توان پی برد که بین مقایسه های دو به دو و زوجی در پرسشنامه های ناسازگاری وجود دارد یا خیر.

بنابر نظر آقای ساعتی بنیانگذار روش AHP، چنانچه نرخ ناسازگاری کمتر از ۰,۱ باشد، سازگاری ماتریس مقایسات مورد تایید بوده و قابل قبول می باشند. اما در صورتی که نرخ ناسازگاری بزرگتر از ۰,۱ باشد، نشان دهنده تناقض در ارزیابی ها و قضاوت های خبرگان می باشد.

۳-۱۵- گام های تشکیل پرسشنامه AHP

۱- فرایند تحلیل سلسله مراتبی، نیازمند شکستن مساله تصمیم با چندین شاخص به سلسله مراتبی از سطوح است. بدین منظور از درخت تصمیم استفاده می شود. در گام اول باید عوامل و گزینه های پژوهش را شناسایی و استخراج نماییم. این گام از مهمترین گام های AHP است. باید به صورت دقیق مشخص کنیم که مساله چندمعیار، زیرمعیار و یا گزینه دارد. البته وجود زیرمعیار الزامی نمی باشد.

۲- در گام بعد باید مقایسات زوجی معیارها و گزینه ها را تشکیل داد. در این مرحله خبرگان مقایسه هایی را بین معیارها و زیرمعیارهای تصمیم گیری انجام داده و امتیاز آنها را نسبت به

یکدیگر تعیین می کنند. این مقایسه ها بر اساس جدول ۹ کمیتی انجام می شود. یعنی ابتدا مقایسه زوجی معیارها نسبت به هدف و دوم مقایسه زوجی گزینه ها نسبت به تک تک معیارها. ۳- بعد از تشکیل جداول مقایسه زوجی (پرسشنامه) آن ها را در اختیار خبرگان قرار می دهیم تا مقایسات بین آن ها را بر اساس طیف ۱ تا ۹ ساعتی که بر اساس زیر می باشد تعیین کنند.

مقدار عددی	ترجیحات
۹	کاملا مرجح یا کاملاً مهم تر یا کاملاً مطلوب تر
۷	ترجیح با اهمیت یا مطلوبیت خیلی قوی
۵	ترجیح با اهمیت یا مطلوبیت قوی
۳	کمی مرجح یا کمی مهم تر یا کمی مطلوب تر
۱	ترجیح یا اهمیت یا مطلوبیت یکسان
۸,۶,۴,۲	ترجیحات بین فواصل قوی

نکته : پرسشنامه مقایسات زوجی AHP روایی و پایایی ندارد و تنها نرخی به نام نرخ ناسازگاری دارد که بسیاری آن را همان پایایی می نامند.

۳-۱۶- خلاصه فصل سوم

همان طور که مشاهده شد در بخش های مختلف این فصل تلاش شد دستیابی به هدف پژوهش تشریح گردد. در این فصل ابتدا روش تحقیق و مدل مفهومی تحقیق تشریح داده شد و سپس عوامل موثر بر تولید ملی و راهکارهای مقابله با چالش های تولید ملی و پس از آن طبقه بندی چالش ها و راهکارهای تولید ملی ارائه گردیده است و همچنین روش انجام پژوهش و روش تجزیه و تحلیل سلسله مراتب AHP توضیح داده شد .

فصل ٤ :

نتایج و تحلیل

۴-۱- مقدمه

در این فصل روش تشریح شده در فصل سوم یعنی با استفاده از روش AHP به رتبه بندی چالش های اصلی و زیرچالش های مربوط به هر چالش اصلی می پردازیم .

۴-۲- روش AHP در شناسایی وزن اهمیت معیارها

همان طور که توضیح داده شده از روش AHP برای مشخص کردن وزن اهمیت معیارها و فاکتورها در این تحقیق بهره گرفته می شود . نخست وزن اهمیت و رتبه بندی چالش های اصلی استخراج می شود و در مرحله بعد وزن اهمیت زیر چالش های مربوط به هر چالش اصلی استخراج می شود .

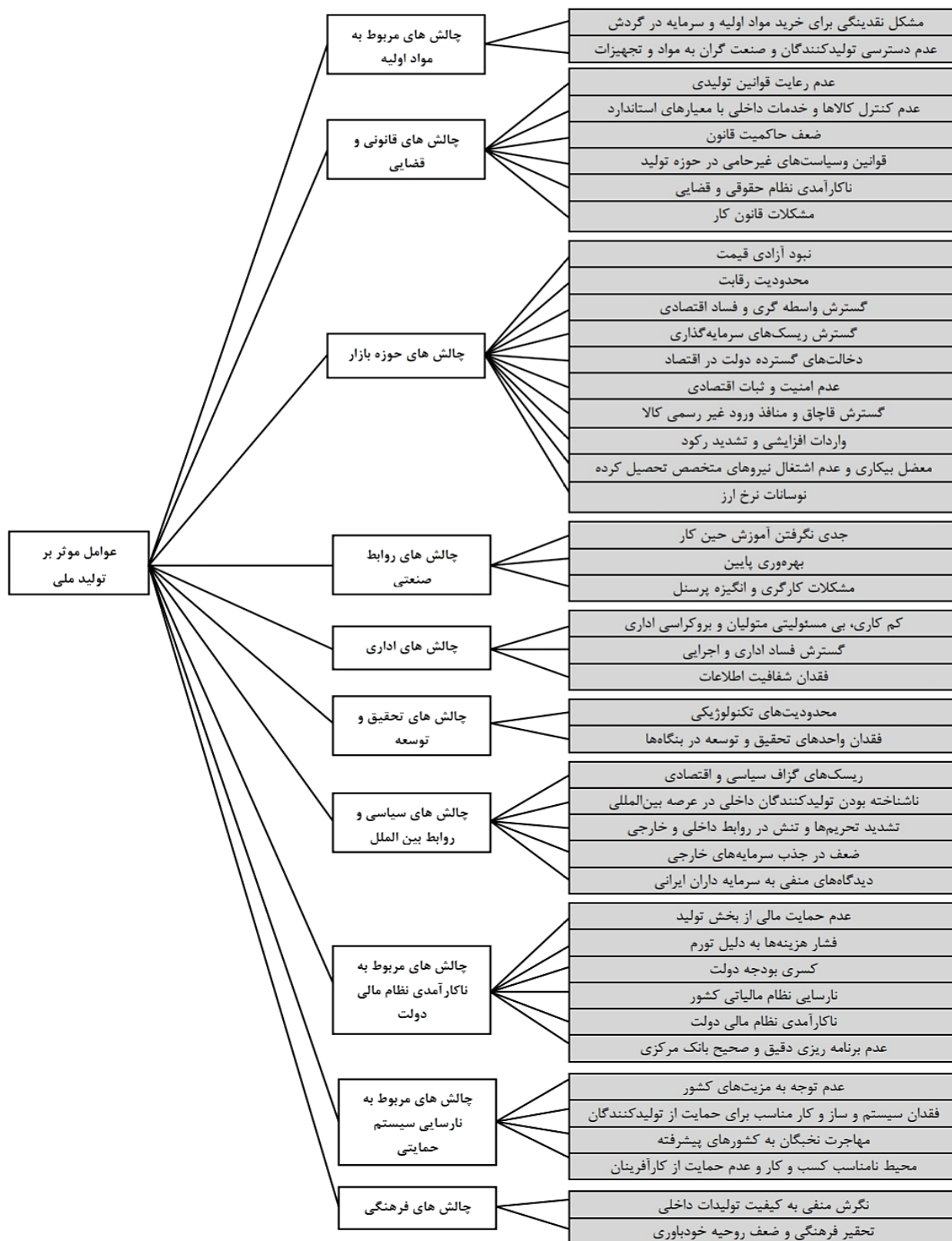
۴-۳- مراحل فرایند تحلیل سلسله مراتب (AHP)

- ۱- تشکیل درخت سلسله مراتبی
- ۲- تشکیل ماتریس مقایسات زوجی شاخص ها و گزینه ها بر حسب شاخص ها
- ۳- محاسبه وزن ماتریس های مقایسه زوجی موجود (بر اساس روش تعیین وزن میانگین حسابی)
- ۴- محاسبه وزن نهایی گزینه ها

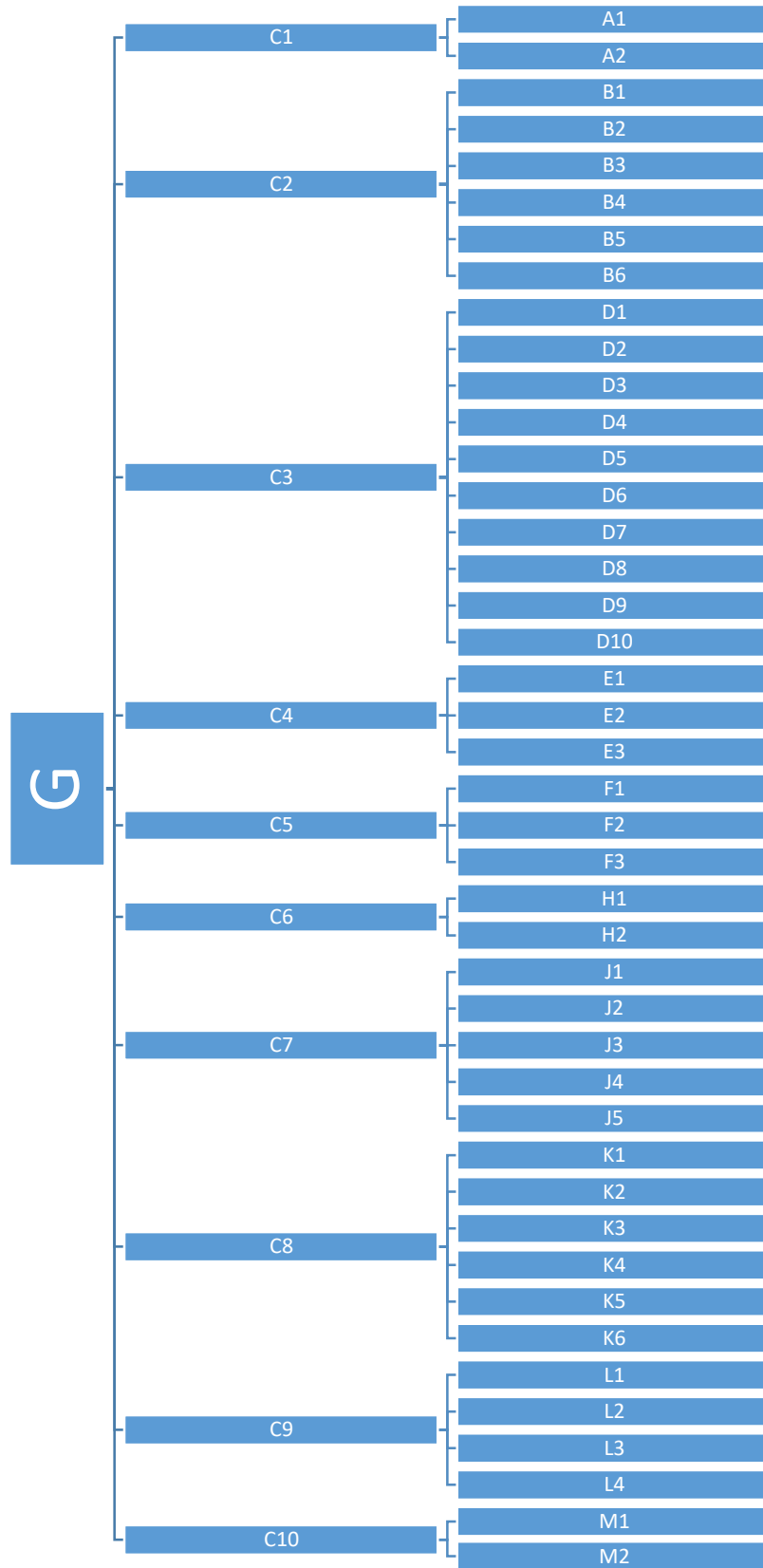
۴-۳-۱- وزن اهمیت معیارها

در شکل (۱-۴) مشخص گردید که چالش های مربوط به مواد اولیه (C1) ، چالش های قانونی وقضایی (C2) ، چالش های حوزه بازار (C3) ، چالش های روابط صنعتی (C4) ، چالش های اداری (C5) ، چالش های تحقیق و توسعه (C6) ، چالش های سیاسی و روابط بین الملل (C7) ، چالش های مربوط به ناکارآمدی نظام مالی دولت (C8) ، چالش های مربوط به نارسایی سیستم حمایتی (C9) و چالش های فرهنگی (C10) به عنوان عوامل موثر بر تولید ملی در جامعه تحقیق توسط خبرگان انتخاب می گردند و همچنین زیر چالش های مربوط به هر چالش اصلی در شکل (۱-۴) از A1 تا M2 نام گذاری شده است .

۴-۳-۲- تشکیل ساختار سلسله مراتبی مدل مفهومی

شکل (۱-۴)

۴-۳-۳- جداول مقایسات زوجی چالش‌های اصلی و زیر چالش‌های مربوط به آن

جدول (۴-۱)

	مواد اولیه	قانونی	بازار	روابط صنتی	اداری	تحقیق و توسعه	سیاسی	ناکارآمدی	نارسایی	فرهنگی
G	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10
C1	1	2	4	5	6	7	7	7	9	9
C2	0.500	1	2	1	1	1	3	3	3	4
C3	0.250	0.500	1	3	5	6	7	9	9	9
C4	0.200	1.000	0.333	1	3	6	3	3	3	3
C5	0.167	1.000	0.200	0.333	1	2	2	2	2	2
C6	0.143	1.000	0.167	0.167	0.500	1	4	4	4	4
C7	0.143	0.333	0.143	0.333	0.500	0.250	1	1	1	1
C8	0.143	0.333	0.111	0.333	0.500	0.250	1.000	1	2	4
C9	0.111	0.333	0.111	0.333	0.500	0.250	1.000	0.500	1	2
C10	0.111	0.250	0.111	0.333	0.500	0.250	1.000	0.250	0.500	1
جمع ستون	2.767	7.750	8.176	11.833	18.500	24.000	30.000	30.750	34.500	39.000

جدول بالا به روش میانگین حسابی نرمال می‌شود:

G	C1	C2	C3	C4	C5	C6	C7	C8	C9	C10	W _j	WSV	CV
C1	0.361	0.258	0.489	0.423	0.324	0.292	0.233	0.228	0.261	0.231	0.310	3.782	12.200
C2	0.181	0.129	0.245	0.085	0.054	0.042	0.100	0.098	0.087	0.103	0.112	1.320	11.768
C3	0.090	0.065	0.122	0.254	0.270	0.250	0.233	0.293	0.261	0.231	0.207	2.482	11.998
C4	0.072	0.129	0.041	0.085	0.162	0.250	0.100	0.098	0.087	0.077	0.110	1.366	12.414
C5	0.060	0.129	0.024	0.028	0.054	0.083	0.067	0.065	0.058	0.051	0.062	0.702	11.315
C6	0.052	0.129	0.020	0.014	0.027	0.042	0.133	0.130	0.116	0.103	0.077	0.806	10.531
C7	0.052	0.043	0.017	0.028	0.027	0.010	0.033	0.033	0.029	0.026	0.030	0.320	10.746
C8	0.052	0.043	0.014	0.028	0.027	0.010	0.033	0.033	0.058	0.103	0.040	0.413	10.321
C9	0.040	0.043	0.014	0.028	0.027	0.010	0.033	0.016	0.029	0.051	0.029	0.307	10.517
C10	0.040	0.032	0.014	0.028	0.027	0.010	0.033	0.008	0.014	0.026	0.023	0.250	10.722

$$\lambda_{max} = 11.253$$

$$CI = \frac{\lambda_{max} - n}{n - 1} = 0.139 \quad n=10$$

$$CR = 0.096$$

ماتریس سازگار است چون $0.096 < 0.1$ است .

بزرگترین مقدار ویژه این ماتریس برابر است با 11.253 از این رو با استفاده از رابطه (۳-۲) شاخص سازگاری ماتریس برابر 0.139 و با استفاده از رابطه (۳-۳) نرخ سازگاری برابر 0.096 خواهد بود . با توجه به این که نرخ سازگاری کوچک تر از 0.1 می باشد ، نتیجه می گیریم که ماتریس سازگار است .

در مرحله بعد به مقایسه زوجی سایر زیر چالش های اصلی نسبت به یکدیگر می پردازیم تا وابستگی آنها را با استفاده از روش AHP استخراج کنیم . در جداول (۴-۲) تا ( ) مقایسه زوجی سایر زیر چالش های مربوط به هر چالش اصلی نشان داده شده است .

جدول (۴-۲)

C1	A1	A2
A1	1	3.000
A2	0.333	1
جمع ستون	1.333	4.000

C1	A1	A2	Wj
A1	0.75	0.75	0.75
A2	0.25	0.25	0.25

جدول (۳-۴)

C2	B1	B2	B3	B4	B5	B6
B1	1	3	4	8	7	9
B2	0.333	1	1	2	3	3
B3	0.250	1.000	1	1	2	4
B4	0.125	0.500	1.000	1	1	1
B5	0.143	0.333	0.500	1.000	1	1
B6	0.111	0.333	0.250	1.000	1.000	1
جمع ستون	1.962	6.167	7.750	14.000	15.000	19.000

جدول بالا به روش میانگین حسابی نرمال می شود :

C2	B1	B2	B3	B4	B5	B6	Wj	WSV	CV
B1	0.361	0.387	0.489	0.676	0.378	0.375	0.445	2.708	6.093
B2	0.120	0.129	0.122	0.169	0.162	0.125	0.138	0.855	6.199
B3	0.090	0.129	0.122	0.085	0.108	0.167	0.117	0.743	6.357
B4	0.045	0.065	0.122	0.085	0.054	0.042	0.069	0.415	6.042
B5	0.052	0.043	0.061	0.085	0.054	0.042	0.056	0.342	6.100
B6	0.040	0.043	0.031	0.085	0.054	0.042	0.049	0.298	6.088

$$\lambda_{max} = 6.146$$

$$n=6$$

$$CI = \frac{\lambda_{max} - n}{n - 1} = 0.029$$

$$CR = 0.024$$

سازگار است چون $0.024 < 0.1$ می باشد.

جدول (۴-۴)

C3	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10
D1	1	2	4	5	3	6	7	7	9	9
D2	0.500	1	2	1	1	2	5	2	1	1
D3	0.250	0.500	1	3	6	7	9	9	9	6
D4	0.200	1.000	0.333	1	2	4	5	5	5	5
D5	0.333	1.000	0.167	0.500	1	3	4	5	6	7
D6	0.167	0.500	0.143	0.250	0.333	1	3	4	6	9
D7	0.143	0.200	0.111	0.200	0.250	0.333	1	3	5	7
D8	0.143	0.500	0.111	0.200	0.200	0.250	0.333	1	1	1
D9	0.111	1.000	0.111	0.200	0.167	0.167	0.200	1.000	1	1
D10	0.111	1.000	0.167	0.200	0.143	0.111	0.143	1.000	1.000	1
جمع ستون	2.958	8.700	8.143	11.550	14.093	23.861	34.676	38.000	44.000	47.000

جدول بالا به روش میانگین حسابی نرمال می شود :

C3	D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8	D9	D10	Wj	WSV	CV
D1	0.361	0.258	0.489	0.423	0.162	0.250	0.233	0.228	0.261	0.231	0.290	3.519	12.152
D2	0.181	0.129	0.245	0.085	0.054	0.083	0.167	0.065	0.029	0.026	0.106	1.288	12.119
D3	0.090	0.065	0.122	0.254	0.324	0.292	0.300	0.293	0.261	0.154	0.215	2.610	12.117
D4	0.072	0.129	0.041	0.085	0.108	0.167	0.167	0.163	0.145	0.128	0.120	1.395	11.592
D5	0.120	0.129	0.020	0.042	0.054	0.125	0.133	0.163	0.174	0.179	0.114	1.255	11.001
D6	0.060	0.065	0.017	0.021	0.018	0.042	0.100	0.130	0.174	0.231	0.086	0.897	10.455
D7	0.052	0.026	0.014	0.017	0.014	0.014	0.033	0.098	0.145	0.179	0.059	0.612	10.361
D8	0.052	0.065	0.014	0.017	0.011	0.010	0.011	0.033	0.029	0.026	0.027	0.279	10.499
D9	0.040	0.129	0.014	0.017	0.009	0.007	0.007	0.033	0.029	0.026	0.031	0.313	10.122
D10	0.040	0.129	0.020	0.017	0.008	0.005	0.005	0.033	0.029	0.026	0.031	0.317	10.211

$$\lambda_{max} = 11.063$$

$$n=10$$

$$CI = \frac{\lambda_{max} - n}{n - 1} = 0.118$$

$$CR = 0.081$$

سازگار است .

جدول (۴-۵)

C4	E1	E2	E3
E1	1	3	4
E2	0.333	1	1
E3	0.250	1.000	1
SUM	1.583	5.000	6.000

C4	E1	E2	E3	Wj	WSV	CV
E1	0.632	0.600	0.667	0.633	1.909	3.018
E2	0.211	0.200	0.167	0.192	0.578	3.005
E3	0.158	0.200	0.167	0.175	0.525	3.005

$$\lambda_{max} = 3.009$$

$$CI = \frac{\lambda_{max} - n}{n - 1} = 0.005$$

$$CR = 0.008$$

بزرگترین مقدار ویژه این ماتریس برابر است با 3.009 از این رو با استفاده از رابطه (۳-۲)

شاخص سازگاری ماتریس برابر 0.005 و با استفاده از رابطه (۳-۳) نرخ سازگاری برابر 0.008 خواهد بود . با توجه به این که نرخ سازگاری کوچک تر از 0.1 می باشد ، نتیجه می گیریم که ماتریس سازگار است .

جدول (٤-٤)

C5	E1	E2	E3
E1	1	2	5
E2	0.500	1	1
E3	0.200	1.000	1
SUM	1.700	4.000	7.000

C5	E1	E2	E3	Wj	WSV	CV
E1	0.588	0.500	0.714	0.601	1.892	3.149
E2	0.294	0.250	0.143	0.229	0.684	2.985
E3	0.118	0.250	0.143	0.170	0.494	2.902

$$\lambda_{max} = 3.012$$

$$CI = \frac{\lambda_{max} - n}{n - 1} = 0.006$$

$$CR = 0.010$$

جدول (٤-٧)

C6	H1	H2
H1	1	2.000
H2	0.500	1
SUM	1.500	3.000

C6	H1	H2	Wj
H1	0.750	0.500	0.625
H2	0.375	0.250	0.313

جدول (٤-٨)

C7	J1	J2	J3	J4	J5
J1	1	2	3	4	6
J2	0.5	1	1	1	1
J3	0.333333	1	1	1	3
J4	0.25	1	1	1	2
J5	0.166667	1	0.333333	0.5	1
جمع ستون	2.25	6	6.333333	7.5	13

C7	J1	J2	J3	J4	J5	Wj	WSV	CV
J1	0.361342	0.258065	0.366919	0.338028	0.324324	0.329736	1.748067	5.30142
J2	0.180671	0.129032	0.122306	0.084507	0.054054	0.114114	0.574797	5.037038
J3	0.120447	0.129032	0.122306	0.084507	0.162162	0.123691	0.650374	5.258055
J4	0.090336	0.129032	0.122306	0.084507	0.108108	0.106858	0.55763	5.218427
J5	0.060224	0.129032	0.040769	0.042254	0.054054	0.065266	0.328996	5.04081

$$\lambda_{max} = 5.17115$$

$$CI = \frac{\lambda_{max} - n}{n - 1} = 0.042788$$

$$CR = 0.038203$$

جدول (۹-۴)

C8	K1	K2	K3	K4	K5	K6
K1	1	3	2	2	3	9
K2	0.333333	1	1	1	1	2
K3	0.5	1	1	1	3	5
K4	0.5	1	1	1	2	4
K5	0.333333	1	0.333333	0.5	1	2
K6	0.111111	0.5	0.2	0.25	0.5	1
جمع ستون	2.777778	7.5	5.533333	5.75	10.5	23

C8	K1	K2	K3	K4	K5	K6	Wj	WSV	CV
K1	0.361	0.387	0.245	0.169	0.162	0.375	0.283	1.839	6.492
K2	0.120	0.129	0.122	0.085	0.054	0.083	0.099	0.626	6.323
K3	0.181	0.129	0.122	0.085	0.162	0.208	0.148	0.959	6.485
K4	0.181	0.129	0.122	0.085	0.108	0.167	0.132	0.854	6.474
K5	0.120	0.129	0.041	0.042	0.054	0.083	0.078	0.513	6.556
K6	0.040	0.065	0.024	0.021	0.027	0.042	0.036	0.236	6.465

$$\lambda_{max} = 6.466$$

$$CI = \frac{\lambda_{max} - n}{n - 1} = 0.093$$

$$CR = 0.075$$

سازگار است .

جدول (۱۰-۴)

C9	L1	L2	L3	L4
L1	1	3	4	9
L2	0.333333	1	1	2
L3	0.25	1	1	2
L4	0.111111	0.5	0.5	1
جمع ستون	1.694444	5.5	6.5	14

C9	L1	L2	L3	L4	Wj	WSV	CV
L1	0.361342	0.387097	0.489225	0.760563	0.499557	1.979078	3.961666
L2	0.120447	0.129032	0.122306	0.169014	0.1352	0.554554	4.101729
L3	0.090336	0.129032	0.122306	0.169014	0.127672	0.512924	4.017512
L4	0.040149	0.064516	0.061153	0.084507	0.062581	0.249524	3.987189

$$\lambda_{max} = 4.017024$$

$$CI = \frac{\lambda_{max} - n}{n - 1} = 0.005675$$

$$CR = 0.006305$$

سازگار است .

جدول (۱۱-۴)

C10	M1	M2
M1	1.00	2.00
M2	0.50	1.00
SUM	1.5	3

C10	M1	M2	Wj
M1	0.75	0.50	0.63
M2	0.38	0.25	0.31

جدول (۴-۱۲) وزن معیارها و رتبه عوامل موثر بر تولیدملی مطابق با روش AHP

G	وزن معیارها	رتبه بندی معیارها
C1	0.309977	1
C2	0.112163	3
C3	0.20686	2
C4	0.110018	4
C5	0.062023	6
C6	0.076574	5
C7	0.02982	8
C8	0.040022	7
C9	0.029222	9
C10	0.023321	10

جدول (۴-۱۳) وزن زیر معیارها و رتبه مطابق با روش AHP

G	وزن معیارها		وزن زیر معیارها	وزن نهایی	رتبه بندی زیر معیارها
C1	0.310	A1	0.750	0.232	1
		A2	0.250	0.077	2
C2	0.112	B1	0.445	0.050	5
		B2	0.138	0.015	16
		B3	0.117	0.013	20
		B4	0.069	0.008	25
		B5	0.056	0.006	29
		B6	0.049	0.005	32
C3	0.207	D1	0.290	0.060	4
		D2	0.106	0.022	12
		D3	0.215	0.045	7
		D4	0.120	0.025	9
		D5	0.114	0.024	11
		D6	0.086	0.018	15
		D7	0.059	0.012	21
		D8	0.027	0.006	31
		D9	0.031	0.006	28
		D10	0.031	0.006	27
C4	0.110	E1	0.633	0.070	3
		E2	0.192	0.021	13
		E3	0.175	0.019	14
C5	0.062	E1	0.601	0.037	8
		E2	0.229	0.014	19
		E3	0.170	0.011	23
C6	0.077	H1	0.625	0.048	6
		H2	0.313	0.024	10
C7	0.030	J1	0.330	0.010	24
		J2	0.114	0.003	38
		J3	0.124	0.004	37
		J4	0.107	0.003	39
		J5	0.065	0.002	41
C8	0.040	K1	0.283	0.011	22
		K2	0.099	0.004	34
		K3	0.148	0.006	30
		K4	0.132	0.005	33

		K5	0.078	0.003	40
		K6	0.036	0.001	43
C9	0.029	L1	0.500	0.015	17
		L2	0.135	0.004	35
		L3	0.128	0.004	36
		L4	0.063	0.002	42
		M1	0.625	0.015	18
C10	0.023	M2	0.313	0.007	26

۴-۴- خلاصه فصل چهارم

در این فصل با جمع آوری اطلاعات لازم ، به پیاده سازی متدلوژی پیشنهادی در تحقیق برای ارزیابی معیارها و زیرمعیارها با استفاده از روش AHP پرداختیم. مراحل اجرای این روش توضیح داده شد و وزن معیارها ، اولویت و رتبه گزینه ها با استفاده از روش AHP مشخص گردید .

فصل ۵ :
نتیجه گیری

۵-۱- نتیجه گیری

نام گذاری سال ۱۳۹۱ از سوی رهبر انقلاب به نام سال تولید ملی ، حمایت از کار و سرمایه ایرانی، وظیفه ای بزرگ بر دوش تمام زمامداران فکر و فرهنگ جامعه نهاد . از نگاه تیزبین و اندیشه الهی پیشوای بیدار امت ، تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی ، امروز مهم ترین وظیفه اجتماعی است ، وظیفه ای که بر دوش هر ایرانی متعهد و آگاه قرار دارد . انجام این وظیفه بزرگ از سوی دولت و ملت ، بدون تفکر کافی درباره مسائل تولید ، امکان پذیر نیست . لذا تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی شعاری راهبردی است که وجوه مختلف آن ، اصلاح الگوی مصرف ، همت و کار مضاعف و جهاد اقتصادی می باشد و تولید ملی و حمایت از سرمایه ایرانی ، نوک پیکان این شعار اقتصادی بوده که می تواند پیشرفت و توسعه را در کشور فراهم نماید . در واقع ، این رویکرد رهبری ، نشان از اعتقاد به تولید پایدار به عنوان مهم ترین عامل تبدیل منابع کشور به ثروت ملی و شکوفایی اقتصاد دارد . بر این اساس ، جهاد اقتصادی ، داروی بیماری های اقتصادی و اجتماعی امروز کشور است و تولید ملی ، گامی بلند در این جهاد مقدس محسوب می شود که ضامن عزت و اقتدار جامعه اسلامی است . بنابراین تولید ملی راهکار درمان فقر عمومی ، مفاسد اجتماعی و راهکار پاسداری از آسایش و آرامش فرد و جامعه و ضامن استقلال و اقتدار نظام اسلامی است . امروز با گذشت هشت ماه از آغاز سال تولید ملی ، حمایت از کار و

سرمایه ایرانی ، این سوال به حق بسیاری از کارفرمایان ، تولیدکنندگان ، کارگزاران و صاحبان سرمایه وجود دارد که طی گذشت این مدت ، چه گام های موثری از سوی دولت ، مجلس و سایر نهادهای حاکمیتی در راستای حمایت از تولید ملی برداشته شده است . به همین دلیل جا دارد که مسئولان صنعتی و گردانندگان سیاست های اقتصادی کشور به منظور تنویر اذهان دستاندرکاران بخش تولید و صنعت ، به صورت دوره های و منظم ، گزارش اقدامات انجام شده و نتایج حاصل از این اقدامات را در اختیار صنعت گران کشور قرار دهند (شفافیت اطلاعات) و در مقابل ، در خصوص میزان اثربخشی این اقدامات و سنجش میزان رضایت صنعت گران و تولیدکنندگان از اقدامات صورت گرفته ، از ایشان نظرخواهی نمایند و از این طریق مسیر خود را در راه حمایت از تولید ملی ، کار و سرمایه ایرانی همخوان کنند . با اطلاع رسانی درست و بر اساس واقعیات و با مطلع کردن ذینفعان اصلی از برنامه های آتی که همان فعالان اقتصادی بخش خصوصی هستند می توان انتظار داشت که بخش خصوصی هم علی رغم همه کاستی ها و فشارها در جهت نیل به اهداف عالی کشور در زمینه رشد و شکوفایی اقتصادی ایران عزیز بکوشد. از این رو مطالعه حاضر، به منظور جلوگیری از برداشت های غلط و نابه جای افراد و جریان های مختلف از این شعار ملی و نیز حرکت در راستای رونق تولید ملی ، به شناسایی مسائل، چالش ها و تنگناهای تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی پرداخته ، فهرستی از چالش ها را شناسایی و طبقه بندی نموده ، سپس با استفاده از رویکرد استقرایی، چالش های مذکور را به لحاظ ویژگی ها و تاثیرگذاری های مشابه در ده دسته، طبقه بندی کرده است . طبقه بندی مذکور و مدل مفهومی نشأت گرفته از ، آن بیانگر این است که رفع چالش ها و دغدغه ها و

حرکت در راستای رشد و شکوفایی کشور مستلزم توجه همزمان به عوامل تاثیرگذار بر تولید ملی می باشد. لازمه این امر، آگاهی و شناخت هر چه بیشتر از این مسائل

، درک آنها، انتخاب راهبردها و راهکارهای مناسب و مقتضی و نیز تدوین و اجرای برنامه ها بر مبنای آنهاست. جهت رفع چالش های مربوط به حوزه مواد اولیه، بانک ها و موسسات مالی بایستی با ارائه تسهیلات ویژه از صنعت، حمایت نمایند. همچنین پرداخت مطالبات معوق بخش خصوصی، کاهش تنش با کشورهای صاحب تکنولوژی، تعدیل تعرفه های مواد اولیه و تجهیزات تولید شده در داخل و نهایتاً برنامه ریزی جهت تکمیل زنجیره تامین می تواند در این زمینه راه گشا باشد. به منظور رفع مسائل و چالش های حوزه قانونی و قضایی، بایستی سیاست ها و برنامه های حمایت از تولید پس از تدوین نهایی و هماهنگی میان همه دستگاه ها و بخش های مختلف به یک سند ملی تبدیل شود و مسیر همه براساس این سند مشخص شده و قوانین ضد تولید اصلاح و تعدیل گردد. علاوه بر این، توجه به کیفیت، مرغوبیت و خدمات پس از فروش کالاها بر طبق معیارهای استاندارد می تواند در این راستا موثر باشد. ایجاد تضمین و بیمه سرمایه گذاری، تعدیل قوانین و سیاست های جاری بیمه ای و بانکی کشور در جهت حمایت از تولید، امکان دسترسی سریع به منابع مالی ارزان قیمت برای تولیدکنندگان، ایجاد سیاست های جبران خسارت در سرمایه گذاری و تولید و معافیت یا کاهش مالیات در بخش تولیدی، شناسایی و معرفی فرصت های جذاب برای سرمایه گذاری در کشور، اصلاح قانون کار و تامین اجتماعی از دیگر راهکارهای ممکن در جهت کاهش تنش های قانونی و قضایی می باشد. آزادسازی قیمت ها، نگاه صادرات محور و برون نگر به تولید، گسترش رقابت در نظام

اقتصادی از طریق کاهش دخالت های دولت در تخصیص منابع ، مبارزه با ثروت حاصل از رانت و فساد اقتصادی، حمایت از راه های تولید و کسب درآمد و ثروت مشروع ، حمایت از منابع مالی سرمایه گذار در مقابل انواع ریسک ها ، توسعه بازار سرمایه ، استفاده از مشاوران خبره اقتصادی در مجموعه مدیریتی دولت و توجه هر چه بیشتر به اتاق های بازرگانی از جمله راهکارهای موثر در برخورد و مقابله با چالش های حوزه بازار می باشند . علاوه بر این، ضابطه مند کردن شرح وظایف کارکنان ، گسترش فعالیت های صنفی برای بهبود فضای کسب و کار و پیگیری مطالبات ، ارتقای بهره وری در سطوح و لایه های مختلف از طریق به کار گیری فناوری های پیشرفته ، تغییرات سازمانی ، بهبود در شیوه های مدیریتی و افزایش کارایی عوامل تولید می تواند در راستای رفع تنگنای حوزه روابط صنعتی موثر واقع شود . همچنین تفویض مسئولیت ها و انتخاب مدیران بر اساس اصول شایستگی (تجربه ، تخصص و تعهد) ، تقویت سیستم های کنترل و نظارت ، حذف بروکراسی زاید ، افزایش شفافیت فعالیت های دولت و سایر دستاوردکاران و ارائه گزارشات منظم و دوره ای ، راهبردهای مقتضی در رفع چالش های اداری است . متأسفانه حوزه تحقیق و توسعه کشور به دلیل محدودیت های تکنولوژیکی و فقدان واحدهای تحقیق و توسعه با مسائلی گریبان گیر است که توجه به پارک های علم و فناوری ، تکمیل و تجاری سازی طرح های فناوری ، تبادل فناوری با خارج ، صادرات محصولات فناورانه و افزایش قدرت و رقابت شرکت های دانش بنیان می تواند در رفع این تنگناها تاثیرگذار باشد . علاوه بر این، به منظور رفع چالش های حوزه سیاسی و روابط بین الملل ، بایستی برای کاهش تحریم های اقتصادی ، تقویت روحیه خودباوری ، تکیه بر اقتصاد مقاومتی ، حفظ و توسعه روابط اقتصادی

بین المللی، رفع نگاه بدبینانه نسبت به تمکن و سرمایه در عموم جامعه و به خصوص در رسانه ها، اصلاح مقررات محدود کننده اختیارات مالکانه، اجرای قوانین حمایتی از سرمایه و سرمایه گذار تولیدی، چاره ای عمیق، مدیریتی و مدیرانه اندیشید. شایان ذکر است که حمایت از تولید داخلی با برقراری محیط مناسب کسب و کار و قوانین حمایت گر، اصلاحات در نظام مالیاتی کشور، اتخاذ سیاست های پولی و مالی مناسب و پیروی از توسعه متوازن، پرداخت وام های کم بهره برای ارتقای کارآفرینی، تسهیل ارتباطات تجاری از طریق پیمان های منطقه ای از جمله راهکارهای برون رفت از چالش ها و تنگناهای نظام مالی دولت می باشد. همچنین به منظور تقویت سیستم ها و سازوکارهای حمایتی بایستی فرصت های مناسب سرمایه گذاری در کشور را شناسایی نموده و در جذب سرمایه داران داخلی و خارجی همت گماشت. اعطای امکانات مناسب معیشتی، مالی و تحقیقاتی به نیروهای نخبه و تشویق به ماندن در کشور، اجرای قانون بهبود فضای کسب و کار، تامین مالی کارآفرینان، وضع قوانین تسهیل گر و لغو یا اصلاح قوانین و مقررات نامساعد می تواند در این راستا موفقیت آمیز باشد. همچنین در جهت مقابله با چالش های حوزه فرهنگی و اجتماعی بایستی در راستای تصحیح فرهنگ عمومی، تکریم سرمایه دار و کارآفرین و تشویق مردم به استفاده از محصولات داخلی به جای محصولات خارجی، ارتقای کیفیت محصولات داخلی به ویژه از طریق رسانه ها تلاشی مضاعف نمود. لذا تولید کشور، نیازمند حمایتی سازنده است نه حمایتی مخرب. تا آن جا که تولید محوری باید کانون سیاست گذاری های اقتصادی کشور باشد، بدن معنا که در سیاست های ارزی، پولی و مالی، تجاری، بانکی و مالیاتی بایستی برای تولید اولویت قائل شد. بر این اساس، تولیدکنندگان

نیازمند حمایت های ملی و معنوی از سوی دولت می باشند. لذا فرآیند حمایت از تولید ملی نیازمند برنامه ریزی دقیق و سنجیده است ، با تنظیم و تدوین برنامه بلندمدت ، میان مدت و گنجاندن برنامه های کوتاه مدت و استراتژیک در بطن این برنامه های کلی می توان رهیافت تولید ملی را عملی و تحقق پذیر نمود . لذا مدیریت و برنامه ریزی دقیق و سنجیده در عرصه تولید ملی با عنایت به چالش ها و تنگناهای پیش رو و به کارگیری راهبردها و راهکارهای مناسب ، می تواند موجبات رشد و ارتقای تولید ملی را فراهم آورد . بنابراین شکوفاسازی توانمندی های صنعتی بر اساس توان داخلی به هدف بالا بردن سطح ارزش افزوده در کشور و رفع نیازمندی های معیشتی و اجتماعی جامعه ، افقی است که شعار تولید ملی با خود به همراه آورده است . بدیهی است که عملیاتی نمودن این افق اندیشمندانه و بلند مدت ، مدیون توجه به الزامات ، مقدمات ، تنگناها، چالش ها و راهکارهای مقابله با این مسائل است که به تفصیل بیان گردید . امید است این مطالعه ، راهنمایی جهت تحقیقات آتی بوده و به عنوان الگویی به منظور شناسایی چالش ها و تنگناهای مدیریتی تولید ملی و راهکارهای مقابله با آن ها موثر واقع شود تا بتواند مدیران سازمان ها ، دولتمردان و سایر دست اندرکاران را در دستیابی به این آرمان ملی و تنظیم برنامه های مدون یاری رساند .

منابع و مآخذ

- [1] [مجدپور، توفیق، "تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی و نقش جهانی آن"، ماهنامه اتاق بازرگانی، سال هشتاد و چهارم، شماره ۶۵، صص ۳۹-۴۰، ۱۳۹۱.
- [2] [ماهنامه اندیشه گستر سایپا، "بررسی ویژه: حمایت از تولید ملی"، ماهنامه اندیشه گستر سایپا، شماره ۱۲۳، صص ۸۷، ۱۳۹۱.
- [3] [بصیری، جمشید، "آیا شعار حمایت از تولید ملی تحقق مییابد؟"، ماهنامه صنعت نساجی و پوشاک، شماره ۳۳۹، صص ۲-۳، ۱۳۹۱.
- [4] [امامی، سید حسین، "کار، سرمایه و تولید ملی"، هفته نامه پنجره، شماره ۱۳۸، صص ۲، ۱۳۹۱.
- [5] [ماهنامه اقتصاد ایران، "سال نو، سرمشق نو: تشریح بیانات رهبری"، ماهنامه اقتصاد ایران، شماره ۱۶۰، صص ۲۳.
- [6] [ماهنامه اتاق بازرگانی، "بیانیه اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در سال تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی"، ماهنامه اتاق بازرگانی، سال هشتاد و چهارم، شماره ۶۳، صص ۴، ۱۳۹۱.
- [7] [ماهنامه صنعت نساجی و پوشاک، "جذب سرمایه در گردش مردم در ارتقای تولید ملی موثر است"، ماهنامه صنعت نساجی و پوشاک، شماره ۲۲۵، صص ۵۸، ۱۳۹۱.

[8] فیوضات، سید ابراهیم، و مبارکی، محمد، "فرهنگ کار و سرمایه صنعتی در ادبیات ایران،" پژوهشنامه علوم انسانی، شماره ۵۷، صص ۲۷۹-۳۱۶، ۱۳۸۷.

[9] ماهنامه فکه، "امسال ما گفتیم: حمایت از کار و سرمایه ایرانی،" ماهنامه فکه، شماره ۱۰۹، ص ۱۲، ۱۳۹۱.

[10] عبداللہی، محمد اسماعیل، "تحلیلی قرآنی به اهداف و الزامات تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی،" فصلنامه قرآنی کوثر، شماره ۴۲، صص ۵۶-۶۸، ۱۳۹۱.

[11] مهدی پور، محمود، "روحانیت و تولید ملی،" ماهنامه مبلغان، شماره ۱۵۳، ص ۴، ۱۳۹۱.

[12] خانی، علیرضا، "سرمایه ایرانی،" ماهنامه صنعت نساجی و پوشاک، شماره ۳۴۰، ص ۴۴، ۱۳۹۱.

[13] قامت، جعفر، "بررسی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و اثرات آن در جذب سرمایه‌گذاری خارجی،" نشریه علوم سیاسی، شماره ۸۰، صص ۲۰۶-۱۶۷، ۱۳۹۰.

[14] فصلنامه تازه های اقتصاد، "بایدها و نبایدهای حمایت از تولید ملی،" شماره ۱۳۵، ص ۱۵، ۱۳۹۱.

[15] مهرآرا، محسن، و سرخوش، اکبر، "آثار غیرخطی متغیرهای کلان اقتصادی بر رشد اقتصادی با تاکید بر نرخ ارز (مورد ایران)،" مجله تحقیقات اقتصادی، شماره ۹۳، صص ۲۲۸-۲۰۱، ۱۳۸۹.

[16] امامی رئوف، سید شجاع الدین، "نوسانات نرخ ارز و مدیریت سکان تولید ملی توسط بخش خصوصی،" ماهنامه نساجی امروز، شماره ۱۲۱، ص ۲، ۱۳۹۱.

[17] ماهنامه اقتصاد ایران، "بستر بهتر: نقش فضای کسب و کار در تولید،" ماهنامه اقتصاد ایران، شماره ۱۶۰، ص ۲۴، ۱۳۹۱.

[18] دارابی، رویا، و مولایی، علی، "اثر متغیرهای نقدینگی، تورم، حفظ سرمایه، تولید ناخالص داخلی بر سودآوری بانک ملت،" مجله دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، شماره دهم، صص ۱۸۲-۱۳۹، ۱۳۹۱.

[19] رحیم نظری، فرزین، "تولید ملی و حمایت از کار و سرمایه ایرانی و مبارزه با موادمخدر،" ماهنامه ایران پاک، شماره ۵۲، ص ۲، ۱۳۹۱.

[20] ماهنامه اقتصاد ایران، "ریز و درشت تولید: چگونه تولید را تامین کنیم؟ گفت و گو با دکتر ایروانی (عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام)،" ماهنامه اقتصاد ایران، شماره ۱۶۰، ص ۲۵، ۱۳۹۱.

[21] ماهنامه اقتصاد ایران، "گذار ملی-جهانی: پر سمان اقتصاد ایران (گفتگوی اقتصاد ایران با صاحب نظران عرصه تولید)،" ماهنامه اقتصاد ایران، شماره ۱۶۰، ص ۲۹-۳۰، ۱۳۹۱.

[22] ماهنامه اقتصاد ایران، "نسخه حمایتی: راهکارهای پشتیبانی از تولید ملی، گفت و گو با دکتر کاظم دوست حسینی (مدیر عامل صندوق ضمانت صادرات)،" ماهنامه اقتصاد ایران، شماره ۱۶۰، ص ۲۷، ۱۳۹۱.

[23] نرگسیان، عباس، تئوریهای مدیریت دولتی، انتشارات نگاه دانش، تهران، چاپ اول. ۱۳۹۰.

[24] لگزبان، محمد، مرتضوی، سعید، و کاظمی، سید حسین، "شفافیت اطلاعات از منظر برنامه‌ریزان دولت الکترونیک،" پژوهش‌گاه علوم و فناوری اطلاعات ایران (ویژنهنامه ذخیره، بازیابی و مدیریت اطلاعات)، صص ۲۸۵-۲۵۵، ۱۳۹۰.

[25] آل اسحاق، یحیی، "تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی، یادداشت اعضا، یازدهمین جلسه هیات نمایندگان اتاق بازرگانی، صنایع و معادن ایران،" ماهنامه اتاق بازرگانی، سال هشتاد و چهارم، شماره ۶۳، صص ۵-۶، ۱۳۹۱.

[26] عطاfer، علی، و پلنگی، عبدالصالح، "تولید ملی، آسیبها و راهکارها،" فصلنامه احیا، شماره ۳۹، ص ۴، ۱۳۹۱.

- [27] آذرمنند، حمید، "چند نکته در زمینه حمایت از تولید ملی، کسری بودجه دولت در قالب آمارهای نظام مالی " GFS، فصلنامه تازه های اقتصاد، شماره ۱۳۵، صص ۱۴۴-۱۴۵، ۱۳۹۱.
- [28] حافظ نیا، محمدرضا، مقدمه ای بر روش تحقیق در علوم انسانی، انتشارات سمت، قم، چاپ سوم ۱۳۸۰.
- [29] محمدپورلیما، هرمز، مقدمه ای بر روش های تحقیق در علوم اجتماعی، انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی واحد آستارا، آستارا، چاپ اول ۱۳۸۵.
- [30] رضوانی، روح الله، "تحلیل محتوا"، دو فصلنامه علمی-تخصصی پژوهش، سال دوم، شماره اول، صص ۱۵۶-۱۳۷، ۱۳۸۹.
- [31] ماهنامه صنعت و کارآفرینی، "تکلیف یازده وزارتخانه و سازمان برای حمایت از تولید ملی"، ماهنامه صنعت و کارآفرینی، شماره ۶۸، صص ۲۲، ۱۳۹۱.
- [32] مهر عطا، رضا، "از تولید ملی تا اقتصاد مقاومتی"، ماهنامه پیام انقلاب، شماره ۶۲، صص ۵۳، ۱۳۹۱.
- [33] ماهنامه صنعت هوشمند، "حمایت از تولید ملی"، ماهنامه صنعت هوشمند، شماره ۱۳۶، صص ۲، ۱۳۹۱.

